

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2011

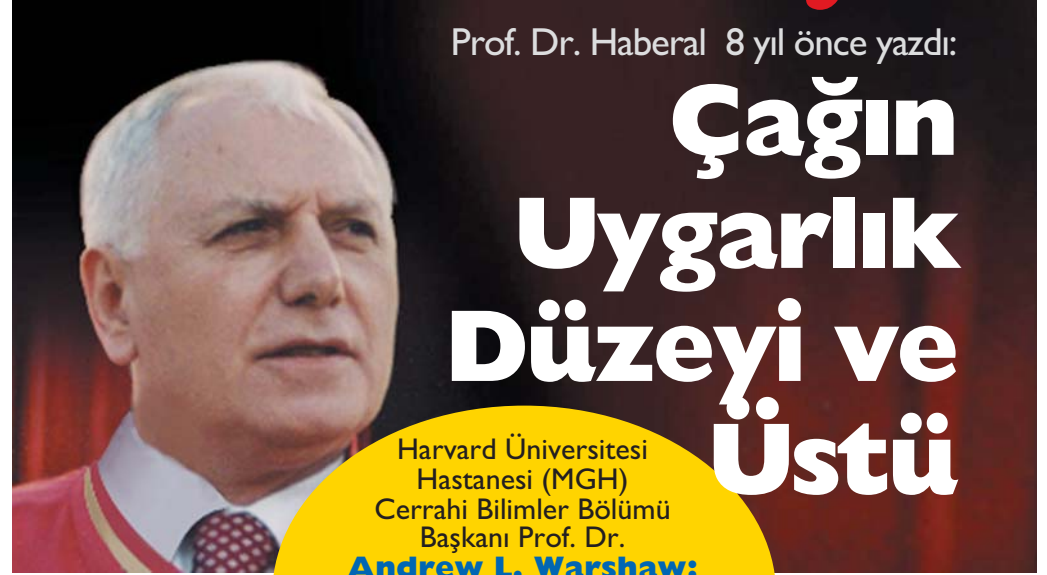
Bütün Dünya

192297

SAYI: 2011 /02

FİYATI: 4 TL

2000

Prof. Dr. Haberal 8 yıl önce yazdı:

Çağın Uygarlık Düzeyi ve Üstü

Harvard Üniversitesi
Hastanesi (MGH)
Cerrahi Bilimler Bölümü
Başkanı Prof. Dr.

Andrew L. Warshaw:

**"Dünyadaki tüm
meslektaşları, Prof.
Haberal'a destek
veriyor."**

YARSAV Önceki
Başkanı, **Faruk**

Eminağaoğlu:

**HİZBULLAH'IN
TAHLİYESİNE
KİMLER GÖZ
YUMDU** Sayfa:20

Gülbüz Evren:

**FÜZE KALKANI
PROJESİ'NİN
ARKASINDAKİ
PROJE** Sayfa:90

Cengiz Özakıncı:

**HAREM'DE
BEETHOVEN,
SARAYDA
GOETHE ve
SON HALİFE
ABDÜLMECİT
EFENDİ** Sayfa:77

Sinan Meydan:

**NAZİLLİ
BASMA
FABRİKASI
VE GÖZ
YAŞARTAN
DURUMU** Sayfa:59

**Yaşar Öztürk:
İŞTE
BUDUR
FAŞİZM!** Sayfa:40

Prof. Dr. Mehmet Haberal
17 Nisan 2009 tarihinden bu yana
hiç bir yasal gerekçe gösterilmeksizin
tutuklu bulunmaktadır.
Başkent Üniversitesi Öğrencileri

“...başına bir şey gelen Türkiye’dir...
Ben onun sadece sıradan bir gazete yazarıydım. Türkiye’nin
başına bir şey geldiğinde herhangi bir ferdi yanar da
gazete yazarı tutuşmaz mı?..”

BEKİR COŞKUN
BAŞIN
ÖNE
EĞİLME
SİN

bilgi yayınevi

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya

2000

1 ŞUBAT 2011

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut

Görsel Yönetmen:

Turgut Keskin

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu,

Necmi Tanyolaç, Kaya Karan, Alaettin Giray,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,

Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Nuray Bartoschek, Cahit Batum,

Prof. Dr. Yüksel Bozer, Haluk Cansın,

Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,

Gülbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,

Pelin Hazar, Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Saniye Özden, Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,

Erdoğan Sakman, Songül Saydam, Rifat Serdaroğlu

İzlen Şen, İzmir Tolga, Engin Ünsal,

Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,

Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Abone Hizmetleri:

(0212) 314 08 88

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 24 / 01 / 2011

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

Adnan Akfırat
EŞREF BİTLİS SUİKASTI
Belgelerle

4. Basım

KAYNAK YAYINLARI

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

- 6 O Gecenin Yarısından Sonra**
Mete Akyol
- 10 Çağın Uygarlık Düzeyi**
Prof. Dr. Mehmet Haberal
- 14 Hukuksuzluk Diz boyu**
Süleyman Demirel
- 15 Kamuoyu Açıklaması**
- 16 Kamuoyu Duyurusu**
- 17 İşte Prof. Dr. Haberal**
- 20 Hizbullah'ın Tahliyesine Kimler Göz Yumdu?**
Ömer Faruk Eminağaoğlu
- 22 Yasadaki Yanlışlık Vicdanları Kanattı**
Tufan Türeng
- 24 Domuz Bağı**
Ümit Zileli
- 26 Biz Buna Adalet Diyoruz**
Fatih Altaylı
- 28 Dün Gece Vicdan**
Bekir Coşkun
- 29 Yılbaşı / Yılmaz Özdil**
- 31 Yılbaşı Sevinci Zehir Olurken**
Emre Kongar
- 33 Yaşama Saygı Yılı Olsun**
Erdal Atabek
- 35 Bu Denli Beceriksiz Olamazlar Ya**
Süheyl Batum
- 38 Sağcı veya Solcu Olmak**
Rifat Serdaroğlu
- 40 Faşizm / Yaşar Öztürk**

- 45 Ulusal Cephelerin Kurulması**
Cengiz Önal
- 52 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 54 Atatürk ve Reşit Galip**
S. Tarık Veske
- 59 Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası**
Sinan Meydan
- 71 Atatürk ve Arkeoloji**
Çetin İmir
- 77 Haremde Beethoven Sarayda Goethe ve Abdülmecid Efendi**
Cengiz Özakıncı
- 85 Topaz Taşı ve İnciler**
Mehmet Muhsinoğlu
- 90 Füze Kalkanı Projesi ve Gerçekler**
Gülbüz Evren
- 96 Çok Büyük Bir Ozanın Çocukları İçin Yazdıkları**
Konur Ertop

- 103 Tartışılan Sözcük Âkil**
Orhan Velidedeoğlu
- 105 Ardına Dek Açılan Kapı**
Metin Gören
- 109 Sınav**
- 110 Vah İstanbulum Vah**
Bekir Özgen
- 118 Kraliçe Elma Ağacı**
Muzaffer İzgü
- 123 Asla Vazgeçme**
Nuray Bartoschek
- 127 Yaprığın Çilesi**
Mehmet Uhri
- 131 Şimdi Reklamlar**
Ali Murat Erkorkmaz
- 137 En Çılgın Rock Festivali2**
Mehmet Ünver
- 144 En Çok Özlediğim Ses**
- 145 Yaşlı Kiracı**
İlyas Halil

- 8 Sizden Bize**
- 37 Fırçalayarak**
- 44 İlk Dersimiz Türkçe**
- 89 Bilginizi Denetleyin**
- 102 Tıp Dünyasından Kısa Kısa**
- 116 Ufak Tefek Bilgiler**
- 143 Sudoku**
- 149 Poldi**
- 150 Yarının Büyükləri**
- 152 Çözümler Sayfası**
- 153 Kareler ve Rakamlar**
- 154 Satranç**
- 156 Bulmaca**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir fotoğraf, Bin sözcüğe Bedeldir**

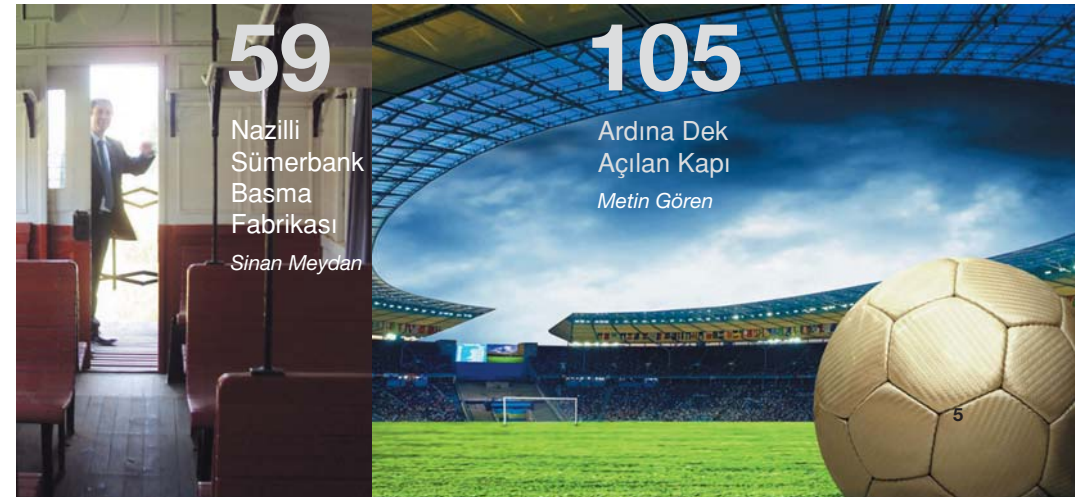

10

Çağın
Uygarlık
Düzeyi
Prof. Dr.
Mehmet
Haberal

96

Çok Büyük
Bir Ozanın
Çocukları
İçin
Yazdıkları
Konur Ertop

59

Nazilli
Sümerbank
Basma
Fabrikası
Sinan Meydan

105

Ardına Dek
Açılan Kapı
Metin Gören

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

0 gecenin yarısından sonra...

On gün önceki o gecenin yarısından sonraki saatlerde sokağın başından sonuna, sonundan başına doğru bir o yana, bir bu yana yürüyordum ama aklım fikrim sürekli Yassıada Mahkemesi'ndeydi. 50 yıl sonra şimdi, yine Yassıada'daydım ve salonda yine duruşmalarını izliyordum.

"Parti grup kararı alınmıştı ve biz hepimiz, bu karara itirazsız uymak zorundaydık, Muhterem Reis beyefendi..." diyordu onuncu sıradaki bir sanık. Onun beş sıra arkasından ayağa kalkan bir başka sanık, sanki önündeki arkadaşının tümcesini tamamlıyor gibi konuşuyordu:

"Aslında bendenizin de şahsen hiç de tasvip etmediğim bir karardı bu... Ama grup kararı olduğu için, mecburen biz de elimizi kaldırıyorduk ve biz de kabul etmiş oluyorduk."

Mahkeme Başkanı Salim Başol, onayladığı mı, azarladığı mı anlaşılarmayan kendine özgü "başöğretmen otoritesi"yle karşılık veriyordu:

"Yani hiç de aklınıza yatmayan bir kararı, sırf Başbakanınız istedi di-

ye mecburen mi kabul ediyordunuz?"

Sanık eski milletvekilleri, müdüründen "aferin" almış çaycı gibi sevinerek yerlerine otururlarken, ön sırada soldan ikinci sandalyede oturan sanık eski Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes başını arkaya çeviriyor, kendilerine temsil yetkisi verdikleri halkın güvenini de, başkanlarına vefa borçlarını da yüzlerine, gözlerine bulaştıran eski dava arkadaşlarına, acı bir tebessümle bakıyordu.

Kimbilir, Brutus olmanın bu denli kolay olduğu bir ortamda, belki de Sezar olmanın dayanılması güç ağırlığı altında eziliyordu.

Menderes'in o anda ne düşündüğünü bilemiyorum ama benim aklıma birkaç ay önce okuduğum bir kitaptaki soru takılıp duruyordu:

"İsa'yı kim öldürdü?"

Aslında o kitapta da bir mahkeme ve bir duruşma vardı. O düşsel mahkeme de yargıç, karşısındaki sanıkları dinliyordu.

İsa Peygamber'in çakıldığı çarmıhı yapan marangoz, bir suçu olmadığı söylüyor, kendini savunuyordu:

"Bana bir müşteri geldi ve benden şu boyda, şu kalınlıkta iki kalas hazırlamamı istedi. Bundan benim ne suçum var ki?"

Benzer bir savunmayı, biraz sonra demirci ustası yapıyordu:

"Bir müşterim benden on adet çivi yapmamı istedi, Sayın Yargıç" diyordu. "O çivilerle bir insanı ayaklarından ve bileklerinden çarmıha çakacaklarını ben nasıl bilebilirdim?"

Bir başka usta, kendisine getirilen iki kalastan bir çarmıh yapmasının istendiğini söyledi:

"Kalaslardan birini, öteki kalasın ortasından az yukarıya çakmamı istediler, ben de dediklerini yaptım."

Ortada, gözler önünde çarmıha gerilen, gözler önünde çarmıha çivilen ve gözler önünde ölen, öldürülen İsa vardı ama... Kimse onu, kimin öldürdüğünü bilmiyordu.

Karşımdaki duruşma salonunda da durum pek farklı değildi. Ortada bürokratlarından milletvekillerine, bakanlarından başbakanına değin bir iktidar, tüm kadrosuyla gözler önünde, sanık olarak yargılanıyordu ama... Kimse de bu kadronun bu noktaya getirilmesinin suçunu ve sorumluluğunu üstlenmek istemiyordu. Polisler şöyle savunuyorlardı kendilerini:

"Biz, amirlerimizin bize verdikleri emirleri uyguladık. Bu emirleri uygulamasaydık, asıl o zaman suçlu olurduk."

Polis müdürlerinin savunmaları da farklı değildi:

"Bakanımız ne emir verdiyse, biz o emri yerine getirdik. Bakan emrini uygulamak suç olur mu?"

On gün önceki o gecenin yarısından sonraki saatlerde sokağın başından sonuna, sonundan başına doğru bir o yana, bir bu yana yürüyordum ama aklım fikrim sürekli 50 yıl öncesine gidip geliyordu.

Zaman zaman Yassıada Mahkemesi'ni izliyordum, zaman zaman "İsa'nın öldürülmesi" düşsel mahkemesini izliyordum.

Ya ben o gecenin yarısından sonraki saatlerde sokakta ne mi arıyordum? Soran arkadaşlarıma yanıtlım hazırды:

"Petrol arıyorum" diyordum.

Söylediğim elbette ciddi değildi; şaka yapıyordum. Fakat beş on adım ötemde, İstanbul Üniversitesi Kardiyoloji Enstitüsü'nün yoğun bakım bölümünde tedavi edilmekte olan uluslararası değer ve önemdeki bilim adamımız Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tutulduğu avuç içi kadar odasında, hiç de küçümsemeyecek sayıdaki polisler ve Adalet Bakanlığı üst düzey görevlileri, terör örgütü ve terörist belgeleri ve araç gereçleri arıyorlardı, ciddi ciddi...

O gecenin yarısından çok çok sonraki o saatlerde onlar orada ciddi ciddi terör belgesi ararlarken, ben de sokakta, petrol arıyordum.

Ve önce sokağın başından sonuna, sonra da o sondan dönüp, yeniden başlıyordum bilmem kaç kez daha, sondan başa doğru yürümeye... •

SİZDEN BİZE

Bütün Dünya, Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel,
A Blok, Kat:3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216 456 2729

Ben bir doktorum. Mesleğim, yeryüzünün en kutsal mesleğidir; çünkü öznesi “İnsan”dır. İlkemiz, “önce insan”dır. Varlığımızın nedeni, sağlık sorunları olan “insan”ları, yeniden sağlıklarına kavuşturmaktır.

Bu yalnızca görevimiz değil, aynı zamanda insansal sorumluluğumuzdur.

En küçük hatamızın bedelini, bir insanı yaşam boyu sağlıksız bırakmakla ya da onun hayatını sona erdirmekle öderiz. Bu nedenle doktorluk, büyük bir özveriyle ve üstün bir dikkatle, son derece titizlikle yapılması gereken bir meslektir.

“İnsanı koşulsuz sevmek” ilkesini hocalarımızdan, eğitimimizin ilk yıllarında öğreniriz, mesleğimizi de, yaşamımızı da bu ilkeyle sürdürürüz.

Bu sevginin bir başka adı ise, din, dil, renk, ırk, varsıl, yoksul ayırmaksızın, “insanlara hizmet”tir.

Değerli Hocamız Prof. Dr. Sayın Mehmet Haberal, cerrahideki üstün beceri ve yeteneği yanı sıra, “insanı koşulsuz sevmek” ilkesinin de bir simgesi olması nedeniyle, bizim için öğretim yıllarımızda “öğreten bir hoca” idi, doktorluk yıllarımızda ise her zaman, her yönüyle “örnek alınan bir büyüğümüz” olmuştur.

Hastalarını sağlıklarına kavuşturması için onun ivedilikle mesleğinin başında olmasını sağlamak, bir insanlık görevi ve sorumluluğudur.

Bir “Mehmet Haberal” için sözüm ona “ceza”, onu 650 gün “kapalı bir yerde” tutmak değildir; onu “hastalarına hizmet etmek”ten uzak tutmaktır.

Aslında bu “ceza”, onun insanlara koşulsuz hizmetinden, insanlara koşulsuz sevgisinden yoksun bırakılan hastalarına verilmektedir.

Prof. Haberal’ın en kısa sürede özgürlüğüne kavuşmasını ve mesleğinin başında olmasını istemek ve bu amaç doğrultusunda görüşünü açıklamak, bir doktor için hocasına destek vermekten çok, bir doktor özeni ve sorumluluğuyla, onun hastaları ve aileleri için gerçek bir doktor yaklaşımıdır.

Dr. Deniz Kara,
Ankara

Gün çuvala girdi. Kapıda silahlı askerlerin nöbet tuttuğu yoğun bakım bölümünü gece 6,5 saat aramaya gidecek zamanı kim seçti, neden bu saatleri seçti, bunları anlamamız mümkün değil. Yoksa o gece Sayın Haberal’ın kaçacağı duyumu mu alınmıştı? Doktor olarak görevini yaparken vatandaşlık görevlerini aksatmamamanın suç olduğuna nasıl inanabilirim? Kaç kişinin “Onu bırakın, karşısında bizi içeri alın” diye kefil olması gerekmektedir? Ben şahsen, Sayın Haberal’ın yüzünü görmediğim halde, bu kefil-

lerden biriyim.

Sayın Prof. Türkan Saylan gibi sağlığı bozulmadan Sayın Prof. Haberal’ın bir an evvel özgür bırakılması için lütfen bu kefillerin kaç kişi olacağını bildirin.

Onun suçsuz olduğunu, özgür kalınca kaçmayacağını bence siz de, kendi adınızı bildiğiniz gibi biliyorsunuz.

Bu şiddet niye? Davranışlarınızla kimleri korkutmak istiyorsunuz?

Sayın Haberal bir Karadeniz yiğidir. Yeter ki sağlığı yerinde olsun.

Hümeysra Yürekli,
Trabzon

Hizbullahçılar, kaçma tehlikesi yok sayılıp, suçları sabit ve korkunç olmasına rağmen tahliye edildiler. Silivri’de ortada fol yok, yumurta yokken insanlar hala tutuklu. Tahliye edilen Hizbullahçılar şimdi bütün yurttan arıyor. Sayın Prof. Mehmet Haberal hastanedeki odasında arıyor, Silivri’deki insanların evlerinde eşleri ve çocukları, babalarını arıyorlar, biz de adalet arıyoruz.

“Arayan bulur” derler. Dilerim bütün arayanlar birgün, hak ettiklerini bulur.

Sabri Gümüş,
Isparta

Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal, Suçsuz olduğunuzu biz de biliyoruz. Örnek alınacak adam gibi adam olduğunuzu da. Hiç karşılaşmadık

ama sizin bir efsane olduğunuzu da çok iyi biliyoruz.

Olanlar mı? Neden mi? Size bile, sizin gibi birine de mi?

Size bu işkenceleri yaparak aslında bizi korkutmak istiyorlar. Hastalık nedir anlamaz onlar, doktor değiller.

Bizi sorarsanız, biz bu yurtdan sonuna kadar sevdalılarıyız.

Zor örnek olmak ama, dayanım. Hastalarınız da, biz de sizi aramızda özgür görmeyi özlemle bekliyoruz.

Mehmet Keserci,
Adana

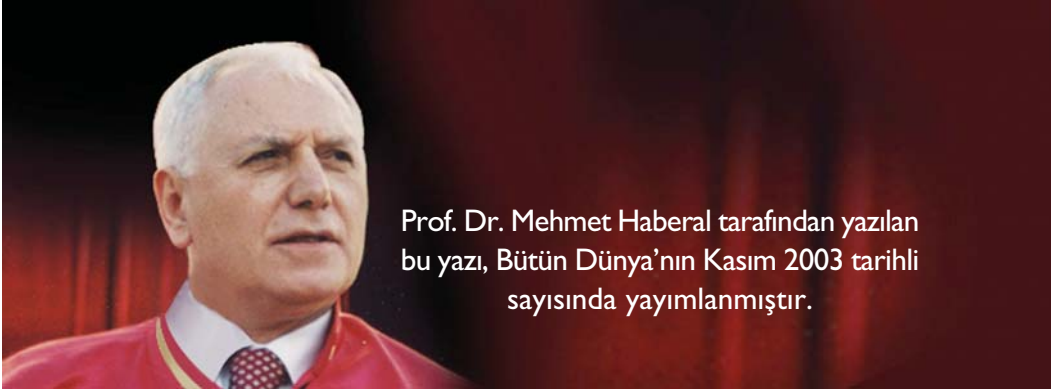
İyilik et, kötülük bul”. İki torunuma anneleri kızımın karaciğer nakli yapan değerli insan, büyük tıp adamı Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın uğradığı haksızlıkların özeti budur.

O çok iyi bir cerrah olmasının ötesinde, duyarlı bir vatandaş olmanın cezasını mı çekiyor?

Kazandığı bütün paraları hastane, okul, üniversite açarak ülke insanına harcaması mı yanlış?

O, eğitim gördüğü Amerika’da kalmayıp, yurduna döndüğü için mi terörist? Böyle vatansever bir insanın, kendisine memleketinde reva görülen gözler önündeki kışkırtıcı ve haince davranışları hakettiğine inanmıyoruz. Bize, “O bir teröristtir ve terör öğütü kurucusudur” diyenler ise, kimsenin kendilerine inanacağını beklemesin.

Namık Arkan,
Salihli

Prof. Dr. Mehmet Haberal tarafından yazılan bu yazı, Bütün Dünya'nın Kasım 2003 tarihli sayısında yayımlanmıştır.

Çağın Uygarlık Düzeyine Ulaşmak ve... Onu da Aşmak

Tarih ile tarihi yapan kahraman arasında bir buluşma anı vardır. Buluşmanın yeri ve zamanı olaylar ve koşullarca, durumlar ve dengelerce şaşırtıcı bir denklemle kararlaştırılır. Bu buluşma anının hangi an olduğunu, kahraman düşüncesi ve eylemiyle, tarihçi tarihi yorumlarken, toplum ise kahramanın eyleminin yaşamındaki etkileriyle bilir.

Tarih, Sokrates'le yargıçların önünde, akıl yoluyla inandığı gerçeği ölümü pahasına söylediği anda; Diyojen'le, erdemlerin değersizleştiği dünyada, hiçe sayılma pahasına gündüz fenerle insan ararken; Galile'yle, evrenin bilimsel gerçeğinin kilisenin dogmalarından daha üstün olduğunu, yakılma pahasına söylerken buluşmuştur. Tarih, yolunun çıkmaz-

da olduğu anlarda, o zor rolü oynayacak ve kördüğümünü çözecek bir İskender'i, yeri ve zamanı geldiğinde, insanlar arasından seçip çıkarır.

O kahramanın iradesi ve bilinci buluşmanın özelliklerini ve sonuçlarını nasıl etkiler ve belirler?

Atatürk'ün yaşamı bu soruya özgün ve yalın bir yanittir. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Bir vakti vardı Mustafa Ke-

mal'in" dediği gibi, onun vaktinin geldiği anlarda nasıl bir irade, nasıl bir bilinç ve kararlılıkla gelmişti buluşmaya? Bunu içtenlikle kavramak, armağanı olan çağdaş Türkiye'nin yurttaşları olarak bizlerin görevidir.

Atatürk'ün yaşamı, özgür irade örneğidir. Komşunun zabıt oğlunun askeri giysisine özenip annesinden gizlice askeri rüstiye sınavına girmeseydi, büyük olasılıkla asker olamayacaktı. İlk gençlik çağında kişisel geleceğini ülkesinin geleceğiyle özdeşleştirmekle başlamıştı tarihsel benliğini oluşturmaya.

Üzerindeki tüm yetkileri hemen bırakıp bir valiye teslim olmasını emreden padişahın fermanına boyun eğseydi, **yolu daha başlamadan bitmiş olacaktı.**

İlkelerine inançla bağlılığının ve düşüncelerinin bedelini, Trablusgarp'tan Suriye'ye, Kafkasya'dan Sofya'ya uzun süren "sürgün" yaşamıyla ödemekteyken, aslında tam da tarihin sağır boşluklarına düşecekken buluştu tarihle. Tarih onu en dramatik dönemeçlerinden birinde tanıdı. Çanakkale Savaşı'ndan hemen önce, cephede etkin görev almak için ısrar etmeseydi, uzak bir sürgün köşesinde unutulup gidecekti belki. Dahası, yalnızca kağıt üzerinde var olduğunu atanınca öğren-

diği 19'uncu Tümeni kurmak için gece gündüz çalışmasaydı, Çanakkale savunmasına katılamayacaktı. Katılması da önemli değildi; kendi planı yerine başkomutanı Liman Von Sanders'in planını uygulasaydı, askeriyle birlikte daha ilk çarpışmada yok edilecekti.

Her riski göze alarak uyguladığı bu planı da yetmezdi:

Askerine cesaret vermek için en önde savaşmasaydı, "Çanakkale geçilmez!" olmayacaktı. Komuta merkezinin en küçük bir yanlışı ya da kararsız tutumu bile savaşın yönünü değiştirecek nitelikteydi. Bu durumdayken, "Ben size savaşmayı değil, yalnızca ölmeyi emrediyorum!" sözüyle somutlaşan bir kararlılığı yazdı tarihe.

Bu olağanüstü zaferin kahramanı olduğu halde, kısıkanıp yükselmesine engel olmak isteyenlere tenezzül etseydi; kısır siyasi çekişmelerin ortasına savrulacak, çağdaş Türkiye'nin doğum tarihi olan "1919 Mayıs'ının 19'unda Samsun'a çıktım" deme bahtıyarlığına eremeyecekti. Üzerindeki tüm yetkileri hemen bırakıp bir valiye teslim olmasını emreden padişahın fermanına boyun eğseydi, yolu daha başlamadan bitmiş olacaktı.

Kimsenin lütfuyla değil, savaş meydanında canı pahasına kazandığı rütbeleri bir çırpıda koparıp atabilmişti. Gücünü, oturduğu koltuktan ya da sırtındaki apoletlerden değil, ulusuna inancından ve uğrunda ölmeye değer bulduğu ülkesinden almaktaydı.

Kuvayı Milliye bu bilinçten ve bu inançtan doğmuştu; egemenlik tüm

ulusun olabilmış ve "ma'kus talih" böylece değişebilmişti. Ülkesi düşman işgalinde olan halkın onu bağrına basması, her yetkinin ve her gücün üstündeydi.

Önce İnönü Savaşları, "dünyanın en uzun meydan savaşı" olan Sakarya, ardından Dumlupınar; küllerinden doğan Anadolu ve düşmanı vatan topraklarından kazırcasına sürdürülen savaşta o nihai an... 26 Ağustos 1922'nin şafağında, düşmanın kendisine en çok güvendiği anda, onu en güçlü yerinden vuran "Taarruz" emrini vermeseydi, nihai zafer yaşanamayacaktı. 28 Ekim 1923'te arkadaşlarına, kesin bir kararlılıkla, "Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz" müjdesini veremeyecekti. Bu müjdeyi veremeyeceği gibi, tarihimizin en büyük dönüşümlerinden birini başlatamayacaktı. Her birini özenle tasarladığı, ülkemizin ortaçağını kapatıp yeni bir çağ açan devrimleri yapamayacak, ülkemiz çağdaş uygarlık yoluna giremeyecekti. Her birini özenle tasarladığı, ülkemizin ortaçağını kapatıp yeni bir çağ açan devrimleri yapamayacak, ülkemiz çağdaş uygarlık yoluna giremeyecekti.

Padişahlık yerine cumhuriyet, hali-felik yerine laiklik, kişi ve zümre egemenliği yerine ulus egemenliğinin simgesi Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Tam da haritalardan silinmek istenirken dünyanın en genç cumhuriyetlerinden ve demokrasilerinden biri, Türkiye Cumhuriyeti...

Lozan diplomasi zaferi, ulusal ant Mi-sak-ı Milli, çağdaş eğitim sistemiyle öğretimin birleştirilmesi, Kanunu Esasi, laiklik, Medeni Kanun, çağdaş giysi ve harf devrimi, kadın ve erkeğin hak eşitliği, kadınlara seçme ve seçilme hakkı... Geç kaldığı ilerleme basamaklarını atlayarak çıkan, amacına kararlılıkla ulaşan bağımsız bir Türkiye...

Kişisel yaşamıyla ülkenin yaşamı

Kişisel yaşamıyla ülkenin yaşamı iç içe geçmişti. Doğum gününü soranlara her zaman "19 Mayıs" demiştir.

iç içe geçmişti. Doğum gününü soranlara her zaman "19 Mayıs" demiştir.

Bu tarih, kendisiyle birlikte, yepyeni bir Türkiye'nin doğum tarihiydi. Ömrünün sonuna doğru ortaya çıkan Hatay sorunu ile yakından ilgilendiğini dünyaya göstermek ve ağır hasta

olduğu, yakında öleceği söylentilerini silmek niyetiyle, doktorların yaşadığını dinlemeden, Hatay sınırındaki askeri manevraları izlemeye gitmişti. Atatürk'ün başarısı, tüm mazlum uluslar için direniş, barış ve uygarlık düşünceleri ise ülkesi ve insanlık için yükseliş yolu oldu. Onu eleştirenler bile erdemlerini teslim etmek zorunda kaldı.

Birinci Meclis'te kendisini bir paşa ile kıyaslayan mebusa verdiği yanıt, kendi gerçeğinin kesin bir ifadesi olarak tarihe geçti: "İstemem, istemem beni kimseyle mukayese etmeyiniz!"

Tarih, bugün de aynı çetin yürüyüşünü sürdürmektedir. Giderek artan bir hızla, ülkelerin kıyasıya yarışına sahne olmaktadır dünya.

Bugün savaşlar meydanlarda değil, uygarlık alanında yapılmaktadır. Başka bir deyişle savaşlar bilimde, teknikte ve bunların yaşam kalitesine yansıma düzeyindedir.

"Medeniyet öyle kuvvetli bir ateştir ki, ona bigâne olanları yakar, mahveder" diyen Atatürk, uygarlık savaşında galip olmamız için "Çağın uygarlık çizgisine ulaşmak, onu da aşmak" hedefini öngörmüştü. Bu hedef için özgür, bağımsız, demokratik ve laik bir ülkenin önünde hiçbir engelin olamayacağı inancındaydı. Çağdaş uygarlık yolundaki ilkeleri ve kurduğu Türkiye Cumhuriyeti bu denli sağlam olmasaydı, 20'nci yüzyılda birçok ülkede ortaya çıkan sistemler gibi tarihten silinir giderdi. Yaptıklarının ilkesel benzerini, değişen koşullarda, ülke gençliğinden ve biz yurttaşlardan beklemesi,

"Medeniyet öyle kuvvetli bir ateştir ki, ona bigâne olanları yakar, mahveder" diyen Atatürk, uygarlık savaşında galip olmamız için "Çağın uygarlık çizgisine ulaşmak, onu da aşmak" hedefini öngörmüştü.

elbet kendisi için değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin ebedi yaşamı içindi.

Biz, bugün bunları özgür bir bilinçle konuşabiliyorsak, bu üstünlüğümüz, Atatürk'ün, silah arkadaşlarının ve onlara bütün yüreğiyle inanan aziz şehitlerimizin emeği, canı ve kanı pahasıdır.

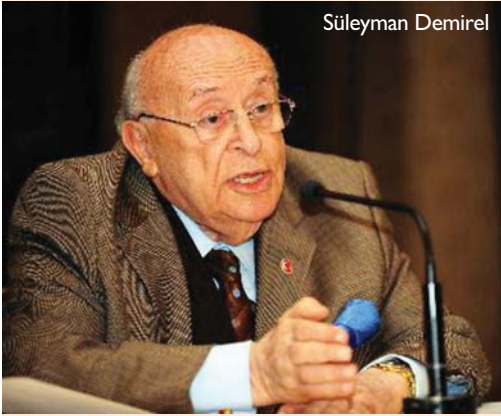
Atatürk'e, arkadaşlarına ve aziz şehitlerimize olan borcumuzu, ülkemizin kimi alanlarda ulaştığı çağdaş uygarlık çizgisini her alanda başardığımızda, dahası, bu çizgiyi de aşabildiğimizde ödeyebileceğiz...•

İngiltere Başbakanı Lloyd George, Parlamente'da kendisine yöneltilen suçlamaları şöyle yanıtlamıştır:

"Arkadaşlar, yüzyıllar ender olarak dahi yetiştirir. Şu talihsizliğimize bakın ki o büyük dahi, çağımızda Türk Milleti'ne nasip oldu. Mustafa Kemal'in dehasına karşı elden ne gelirdi."

Siyasetin duayen ismi Süleyman Demirel'den önemli uyarılar:

Hukuksuzluk diz boyu

Süleyman Demirel

9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Ergenekon ve Balyoz davalarını eleştirdi: "Tutuklular infaza dönüştü. Askerin itilip kakılması hiç hoş değil..."

Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, EkoEnerji Dergisi'ne 2010'u değerlendirdi. Gündemle ilgili açıklamalar yapan Demirel, siyaseti de uyardı. İşte Demirel'in o açıklamaları:

ERGENEKON KAYGI YARATİYOR Ergenekon'da hukuksuzluk diz boyu. Yaşananlar kaygı yaratıyor. Tutukluluk süreleri infaz durumuna geldi. Prof. Dr. Mehmet Haberal hâlâ tutuklu. Ama ona "Suçun şu" diyemediler.

ASKERLER İNCİTİLİYOR

Balyoz operasyonundan sonra Türkiye'deki rejimin askerin vesayetinde olmayacağını ispatlandığı yorumu yapıldı. Aslında askerin ne kadar incitildiği, hesaba katılması gereken çok önemli meselelerden biridir. Çünkü asker, Türkiye'nin çok değerli bir varlığıdır. Onun itilip kakılması ve birtakım alışılmamış muamelelere tabi tutulması bence çok incitici olmuştur.

KORKU İMPARATORLUĞU

Siyasi iktidar gücünü kuvvetini her vesileyle kullanıyor. Basını baskı altında tutmak için de vergi dairelerini kullanıyor. Böylece Türkiye'de bir "Korku İmparatorluğu" meydana gelmiştir. 2011 yılına bu Korku İmparatorluğu ile beraber giriyoruz.

YARGI ELE GEÇİRİLDİ

AKP, yargıyı tümüyle eline almak istiyor. Bu devletin temel organı olan yargının böylesi bir duruma düşmüş olması, vatandaşlarda kaygı uyandırdı.

ARTIK UYANALIM

Türkiye'nin kendi kendini galamayı, kendi kendisini zayıf düşürmek için bir takım uğraşlara girmeyi bırakıp önüne bakması lazım. Türkiye'yi orasından burasından çekmeye çalışıyoruz. Gelin uyanalım. •

KAMUOYU AÇIKLAMASI

Prof. Dr. Mehmet Haberal tarafından bir kısım hakimler aleyhine açılmış bulunan sorumluluğa ilişkin tazminat davaları ile ilgili olarak Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde yapılan yargılamanın hızlı ve süratle neticelendirildiği yönünde, taraflı ve gerçek dışı yayınlar yapıldığı anlaşıldığından, kamuoyunun yanlış yönlendirilmesinin önüne geçilmesi bakımından işbu kamuoyu açıklamasını yapmak gerekmiştir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde "ilk derece mahkemesi sıfatıyla" görülerek karara bağlanan tazminat davaları, 28.08.2009 tarihinde açılmıştır. Yargıtay, bu nitelikteki davaları görüşürken ilk derece mahkemesi sıfatıyla hareket etmekte olup; temyiz makamı statüsünde değerlendirilmemelidir. Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davalar son derece az ve sınırlı sayıdadır.

Tarafımızdan **28.08.2009** tarihinde açılan davaların ilk celsesi **15.12.2009**'da görülmüş, devamla **23.02.2010, 13.04.2010, 08.06.2010** günlü oturumlar icra edilmiştir. Bu konuda ilgili dairenin kararı 10 ay sonra verilmiştir. Delillerin tümü toplandıktan sonra 08.06.2010 günlü duruşmada, davaların kabulü yönünde nihai karar tesis edilmiştir. Davalı hakimler Daire kararına karşı temyiz kanun yoluna müracaat etmişlerdir. Temyiz incelemesi halen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nda devam etmektedir.

Gerekçeli kararın taraflara tebliği söz konusu değildir. Yargıtay genel kurulunun kararında 14 ay sonra onanmıştır. Bu konuda müvekkilimizin **yaşam hakkı** ihlal edilmiş olup denilenlerin aksine bu haliyle gecikmiş bir karardır.

Müvekkilimize açılan ve bu aşamalardan geçen davalarla ilgili olarak, söz konusu davaların hızla incelenip sonuçlandırıldığı yönünde basında yer alan taraflı ve yanlış yayınların gerçekle bağdaşmadığı son derece kesin ve nettir.

Kamuoyunun bilgisine saygıyla arz olunur.

Prof. Dr. **Mehmet Haberal** Vekilleri
Avukat **Serdar Özersin** - Avukat **Efsun Ünal**

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ OLAĞANÜSTÜ SENATO TOPLANTISI KAMUOYU DUYURUSU

Üniversitemizi yoktan var eden Kurucu Rektörümüz Prof. Dr. Mehmet HABERAL 647 gündür tutuklu ve aramızda yok. Haftanın 7 gününü ve günün 24 saatini ulusuna, vatanına hizmet üretmek, hastalarına şifa vermek için yetersiz bulan hizmet ve şifa vermesi engellenerek küçücük bir odada yaşamaya mahkûm edilen bu güzel insanın, neyle suçlandığı bile tam olarak belli değil. Bu akıllara ve vicdanlara sığmayan tutukluluk süresinin hukuksuzluğu, tutukluluk halini ısrarla sürdüren yargıçlar hakkında alınan tazminat ödetilmesine ilişkin kararlar kesinlik kazanmışken ve söz konusu mağduriyetin ivedilikle önlenmesi gerekirken, bu yargıçlar görevleri başında kalıyor, tutukluluk halinin son bulması yönünde oy kullanan yargıçlar ise başka görevlere atanıyor.

Öte yandan, Kurucu Rektörümüzü “örgütlü terör suçu işlemek” gibi, akıllara sığmayan bir biçimde suçlayabilmenin gerekçeleri yaratılmaya çalışılırken, tarihin gördüğü en insanlık dışı cinayetlerden hüküm giymelerine kesin gözüyle bakılan bir terör örgütünün elebaşları, tutukluluk sürelerinin uzun bulunması gibi bir gerekçeyle, davul zurna çalınarak serbest bırakılıyor ve kaçmalarına sebep olunuyor.

Bütün bunlar da yetmiyor, içinde bulunduğu ağır ve kritik sağlık sorunları nedeniyle küçücük bir hastane tutuklu koşuşunda, ceza evi şartlarında, tıbbi gözetim altında tutulan Kurucu Rektörümüz, yaşamını ağır bir risk altına sokacak bir biçimde hekim gözetiminden alınarak, tutuk evine gönderilmek isteniyor. Öte yandan Hipokrat Yemini sadık kalarak hocamızı hastanede gözetim altında tutmak isteyen Enstitü Müdürü, “terör örgütüne yardım ve yataklık etmek”le suçlanarak tutuklanıyor.

Yaşanan adaletsizlikler ve acılar, bununla da bitmiyor, Kurucu Rektörümüzün, kapısında jandarma bekleyen hastane odasına gece vakti bir polis baskını düzenleniyor ve odası didik didik aranıyor, hastanenin bilgisayar sistemlerine el konuluyor.

Tarihin, bütün bu yaşananları, ülkemizin ve hukuk sistemimizin içinden geçmekte olduğu bir cinnet dönemi olarak niteleyeceğinden kuşku duymadığımız bu karanlık sürecin artık son bulmasını bekliyor, adalet duygularını onulmaz bir biçimde zedeleyen bu durumu ve uygulamaları şiddetle protesto ediyoruz.

Kamuoyuna Saygıyla Duyurulur.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ SENATOSU

Harvard Üniversitesi Hastanesi (MGH) Cerrahi Bilimler Bölümü Başkanı Prof. Dr. **Andrew L. Warshaw** meslektaşlarına Prof. Dr. **Mehmet Haberal'ı** anlatıyor.

Profesör Mehmet A. Haberal, MD, FACS, FICS (Hon)'ı Amerikan Cerrahlar Birliği'nde onursal üyelik için takdim etmek benim için özel bir onur olmuştur.

Profesör Haberal Türkiye'nin Rize ilinin Subaşı isimli küçük bir köyünde doğmuştur. 1967 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuş, 1971'de genel cerrah ünvanını almıştır. Texas eyaletinin Galveston kentindeki Shriners Yanık Enstitüsü'nde üst ihtisas yaptıktan sonra, Denver'de Colorado Üniversitesi'nde

Thomas Starzl, MD, FACS ile çalışmıştır. Aynı yıl Türkiye'de ilk canlı donörden böbrek naklini gerçekleştirmiştir.

Prof. Haberal, 1980 yılında Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı'nı kurmuş ve ilkini Ankara'da kurduğu hemodiyaliz merkezlerini, birbiri ardısıra ülke çapında kurmaya devam etmiştir. 1982 yılında genel cerrahi profesörü olmuş, bilimsel “Diyaliz, Transplantasyon ve Yanık Dergisi”ni yayımlamaya başlamıştır.

1983 yılında ilk kez, Türkiye Or-

gan Nakli Derneği Kongre'sini düzenleyen Prof. Haberal, 1984 yılında kurulan Akdeniz Yanık Kulübü'nün kurucuları arasında yer almıştır. Aynı yıl, Orta Doğu'da organ paylaşımı ve teminini kolaylaştıran Orta Doğu Diyaliz ve Organ Nakli Vakfı'nı kurmuştur.

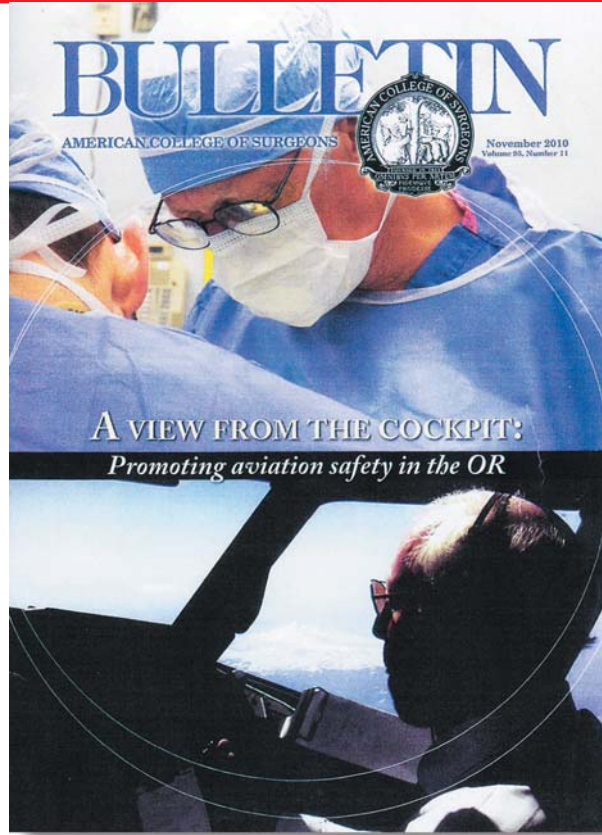
Haberal Eğitim Vakfı tarafından desteklenen ve özellikle yanık tedavisi ve organ nakilleri alanlarında çalışmalar yapılan ilk hastanesini Ankara'da kurduktan sonra bu hizmetini ülke çapına yaymış, bugüne değin Türkiye'nin çeşitli yörelerinde, aynı düzeyde 9 hastaneyi daha hizmete geçirmiştir.

Profesör Haberal, Türkiye'de kadavradan karaciğer naklini başarıyla gerçekleştiren ilk kişi olması özelliği yanı sıra aynı zamanda, Türkiye'deki ilk pediatrik segmental karaciğer nakli, dünyadaki ilk yetişkin segmental karaciğer nakli ve ilk canlı donörden böbrek / karaciğer naklini gerçekleştiren kişidir.

1993 yılında fen edebiyat, hukuk, iktisadi idari bilimler, mühendislik, tıp, sağlık bilimleri, iletişim, tasarım ve mimarlık, güzel sanatlar, dişçilik, altı meslek yüksek okulunu ve İngilizce hazırlık okulunu içeren Başkent Üniversitesi'ni kurdu. Bunu bir araş-

tırma merkezi, psiko sosyal ve rehabilitasyon merkezi, ek diyaliz merkezleri ve bir diğer bilimsel topluluk (Orta Doğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği) kurulması izledi. 1400'den fazla Türkçe ve İngilizce bilimsel yayının ve 6 kitabın yazarı ya da ortak yazarıdır. Profesör Haberal, 1800'den fazla böbrek ve 340 karaciğer nakli gerçekleştirmiştir.

Profesör Haberal organ nakli ve tıp alanında, Uluslararası Organ Nakli Derneği (The Transplantation Society)

of trauma management, critical care, and surgery, and critical care. For more than a quarter of a century, Professor Birolini ran a monthly course (the Annual

Citation for Prof. Mehmet A. Haberal

by Andrew L. Warshaw, MD, FACS

Mr. President, it is my distinct honor to present to you Prof. Mehmet A. Haberal, MD, FACS, FICS(Hon), of Ankara, Turkey, for Honorary Fellowship in the American College of Surgeons. Professor Haberal was born in Subaşı, a small village in eastern Turkey. He graduated from Ankara University Medical

School (Turkey) in 1967, and received the title of general surgeon specialist in 1971. He had additional training at the Shriners Burns Institute in Galveston, TX, and at the University of Colorado in Denver, working with Thomas Starzl, MD, PhD, FACS. He performed the first living-related kidney transplant

in Turkey that same year. By 1980, Professor Haberal had established the Turkish Organ Transplantation and Burn Foundation and went on to develop hemodialysis centers throughout Turkey, which now perform about one-third of all of the dialyses in the country. In 1982, he was promoted to

professor of surgery and established the journal *Dialysis, Transplantation and Burns*. He organized the first Turkish Transplantation Society meeting in 1983, and was a founder of the Mediterranean Burns Club in 1984. That same year, he established the Middle East Dialysis and Organ Transplantation Foundation, which facilitated organ sharing and procurement throughout the Middle East. Subsequently, he built his own hospital for the care of burns and transplantation, supported by the Haberal Education Foundation, and has since built nine more hospitals throughout Turkey. He performed the first successful cadaveric liver transplant in Turkey, the first pediatric segmental liver transplant in Turkey, the first adult segmental liver transplantation in the world, and the first living kidney/liver transplantation from a living related donor in the world.

In 1993, he established Başkent University, which includes colleges of science and letters, law, economics and administrative sciences, engineer-

ing, medicine, health sciences, communications, design and architecture, fine arts, and dentistry, six vocational schools, and an English language preparatory school. This was followed by the establishment of a research center, a psychosocial and rehabilitation center, additional dialysis centers, and another scientific society (Middle East Burn and Fire Disaster Society). He has been an author or co-author of more than 1,400 Turkish and English scientific publications and six books. He has performed more than 1,800 kidney and 340 liver transplants. Dr. Haberal has received 26 national and international awards in the field of transplantation and medicine, including the Millennium Medal of the Transplantation Society. He is a Fellow of the American College of Surgeons and was made an Honorary Surgical Fellow of the American Surgical Association in 2003.

At present, Dr. Haberal has been held in detention for more than a year on allegations of anti-government activities. Support for Dr. Haberal, and calls for his release, have come

Professor Haberal

from his colleagues around the world, from the Human Rights Committee of the Institute of Medicine, and from the American

Dünyanın her yerindeki meslektaşlarından, meslek kuruluşlarından, Tıp Enstitüsü İnsan Hakları Komitesi'nden ve Amerikan Cerrahlar Birliği'nden kendisine destek girişimleri yanı sıra, serbest bırakılması için ülkesinin yöneticilerine çağrılar da yapılmıştır.

Profesör Haberal, hükümet karşıtı eylemler iddiaları nedeniyle bir yıldan fazla süredir gözaltında tutulmaktadır. Dünyanın her yerindeki meslektaşlarından, meslek kuruluş-

hem Ortadoğu bölgesindeki insanların yaşam düzeylerini yükseltmek amacıyla yaptığı çalışmalarının bir takdirdir. •

HİZBULLAH'IN TAHLİYESİNE KİMLER GÖZ YUMDU?

Ömer Faruk EMİNAĞAOĞLU,
Yarsav Kurucu Başkanı

CMY'nın tutuklulukla ilgili 102'nci maddesi ile ilgili olarak TBMM genel kurulunda maddenin okunması sonrasında, "kabul edenler- etmeyenler" dışında hiçbir söz sarfedilmemiştir.

CMY'nin 252'nci maddesinde özel görevli mahkemelerle ilgili olarak AKP milletvekillerince, bu mahkemelerdeki örgütlü suçlara ilişkin yargılamaların uzun sürdüğü gerekçe gösterilerek, tutuklamaların iki kat uygulanması yolunda önerge verilmiş ve bu önerge üzerinde önergeyi verenler de herhangi bir konuşma yapmadan, madde oylanarak kabul edilmiştir. CHP milletvekili Sayın Muharrem Kılıç, özel görevli mahkemelerle ilgili tüm düzenlemelere karşı olduklarını ifade etmiştir. TBMM tutanaklarındaki ifadelerin hepsi bu kadardır. Bu süreç, tutuklamalarla ilgili ve bir temel yasa ile ilgili yasama çalışmasının ne derece sağlıklı yapıldığının açık bir göstergesidir. Yargının bugün içinden çıkılmaz sorunlarla boğuşmasında, bu sağlıklı iradenin katkısı çok büyüktür.

CMY 250. madde daha yürürlüğe

Ömer Faruk EMİNAĞAOĞLU

girmeden, dolayısıyla özel görevli mahkemeler göreve başlamadan, bu mahkemelerdeki örgütlü suçlarla ilgili yargılamaların uzun sürdüğü gerekçesi ile, tutuklamalarla ilgili sürenin iki kat olarak uygulanacağı yolundaki düzenleme, bu mahkemelerin DGM'lerin bir tabela değişikliği olarak getirildiğini de tartışmasız biçimde, açıkça ortaya koymuştur.

SIYASİ İRADE SORUMLU

Yasama süreci oldukça sağlıklıdır. Aynı durum, uygulama ve yasanın yorumlanmasında yargı süreci içinde geçerlidir. İHAM kararlarında, İHA-S'nin 5. maddesi ile ilgili olarak tutuklama süresi, ilk derece mahkemesinin karar tarihi itibarıyla esas alınmaktadır. Karar tarihinden sonraki Yargıtay süreci ya da Yargıtay bozma kararına kadar ki süreç, tutuklama süresinin dışında değerlendirilmektedir. Gündemde tartışılan konularda, kötü çıkarılan yasaların yorumlanmasına ilişkin yargı kararları da, gerek 5 ve 10 yıllık süreleri esas alması yönünden, gerekse bu sürelerin hesaplanmasında, sadece ilk derece mahkemesindeki dönemleri esas almaması yönünden, insan haklarına ilişkin evrensel ilkelerden yana olmamıştır.

Burada üzerinde durulması gereken en önemli nokta ise, sürecin bu noktaya geleceği açık olması karşısında, Öcalan davasında ayrı bir mahkemede hızlı yargılama sürecinin yapılmasına, Ergenekon davalarıyla bile ayrı bir mahkeme oluşturulmasına rağmen, Hizbullah ile ilgili yerel mahkeme sürecinin kısa sürmesi için sadece o dosyalara bakacak ayrı bir mahkeme oluşturmadan, ilk derece mahkemelerindeki sürecin uzamasına ve Hizbullah davasındaki tahliyelere bu yönden açıkça göz yuman siyasi irade, bu süreçten doğrudan sorumludur.

ADALET BAKANININ İTİRAFI

Adalet Bakanı, tam bu aşamada UYAP üzerinden inceledikleri dosyalarda tahliyelerin 1000'i geçmeyece-

ğini ifade etmiştir. Bakanın özrü kabahtından büyüktür.

Adalet Bakanı, daha öncede ileri sürdüğümüz gibi, UYAP üzerinden tüm yargılama ve soruşturmaları izleyebildiklerini de böylece açıkça itiraf etmiştir. UYAP; Bakanlığın yargı üzerindeki telegözüdür.

Bu durumun tüm davalar yanında, gizli soruşturmalar için bile geçerli olması, son derece vahimdir.

Tam bu aşamada temel ceza yasalarındaki değişikliklerle, ayrıca yaratılan ve uyarılama yargılamaları ile ikiye katlanan işyükü ile Yargıtay sürecini olabildiğince tıkayan siyasi irade, şimdi fırsatçılıkla Yargıtay'da, yeni HSYK'nın yapacağı seçimlerle daire kurma yoluna gitmektedir.

Bu fırsatçılıkla Yargıtay yeniden yapılandırılmak istenmektedir. İşleri hızlandırmanın yolu, asla Yargıtay'da daire kurmak değildir.

Bu hafta çıkan idari yargı kararname ile HSYK, Bakanlık listesinden HSYK yedek üyeliğine seçilen kişiyi idare mahkemesi başkanlığına atamakla, Cihaner'in idari yargıdaki davasında Adalet Bakanlığı'nın hakim reddi istemini kabul eden kıdemsiz üyeyi, mahkeme başkanı olarak atamakla, ve benzeri diğer atamalarla, objektiflikten ne kadar uzakta olduğunu açıkça ve tekraren ortaya koymuştur. Şimdi bu ortam fırsat bilinerek sıraya Yargıtay konmuştur.

Siyasi irade yargıya müdahalelerden uzak durmalı, yargıyı rahat bırakmalıdır. •

Tufan Türeç'in
07.01.2011 Tarihinde
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Yasadaki yanlışlık vicdanları kanattı

İstanbul Eski Baro Başkanı ünlü hukuk adamı Avukat Turgut Kazan'ın yaptığı açıklama yapılan hatayı bütün çıplaklığıyla ortaya koyuyor.

188 kişiyi domuzbağıyla öldürenler, insanları doğrayan katiller salıverilirken, saygın bilim insanlarının, gazetecilerin, yazarların, subayların Silivri kampındaki tutsaklıklarının sürmesi vicdanları kanatıyor.

Ama AKP iktidarının umurunda değil. Başbakan Erdoğan hukuk devletinin iflası olan bu olayı

“yargının takdiri” diye değerlendirdi. Oysa durum öyle değil. Turgut Kazan'ın çarpıcı açıklamalarını Başbakan Erdoğan'ın takdirlerine sunuyorum. Nefesleri yeterse okumalarını diliyorum:

Turgut Kazan şöyle diyor: “CMK'nın 102 ve 252. maddelerinde yapılan akıl almaz

yanlışlık, inanılmaz sonuçlar yaratmaya devam ediyor. Bir yandan, özel yetkili mahkemelerin görev alanına giren belli suçlarda, tutukluluk süresinin 10 yıl olduğu kabul edilerek, masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkı hiçe sayılıyor. Öte yandan, haklarında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilen kanlı katiller salıverilip vicdanlar kanatılıyor.

Yaşanan bu trajedi, yargı kararıdır diye seyredilemez. Yasa yanlış yapılmıştır. Derhal değiştirilmelidir. AB ülkelerinde anlaşıldığı ve uygulandığı gibi, tutuklama süresi en çok 3/4 yıllla sınırlanmalı, ama bu yapılırken (yine AB ülkelerinde olduğu gibi) haklarında hüküm verilenler ayrı tutulmalıdır. Evet, AİHM kararlarına göre, suçlamanın mahkemece karara bağlanmasıyla tutuklama dönemi sona ermiş sayılıyor.

Dolayısıyla, temyiz aşamasındaki durum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) (tutukluluğa ilişkin) 5. maddesi kapsamından çıkmış kabul ediliyor. Yani tutukluluk olarak görülüyor (WEMHOFF/Almanya kararı). Nitekim, bizde de (CMK'nın 108/3 maddesine göre) en çok otuzar günlük sürelerle tutukluluğun incelenmesi temyiz aşaması için değil, kovuşturma aşaması için uygulanıyor.

Bu nedenle, CMK'nın 102. maddesi ivedilikle değiştirilerek, tutuklama süresi AİHM kararları standartlarına çekilmeli, 252/2

yürürlükten kaldırılmalı ve haklarında hüküm verilmiş olanların ayrık tutulacağı bir düzenleme yapılmalıdır.”

Hizbullah suçluları yargılanıp mahkûm oldular. Ancak dosya Yargıtay'a gönderildiği için mahkûmiyetleri kesinleşmedi. Bu sayede serbest bırakıldılar.

Turgut Kazan'ın vurguladığı gibi eğer haklarında hüküm verilmiş olanların yasada tutukluluk dönemi sona ermiş sayılıyorsa bu kişiler tutukluluk sınırlamasının dışında kalacaklardı.

Hükümet yasayı çıkarırken bu önemli noktaya özen gösterseydi yani bu yanlışlığı yapmasaydı kanlı katillerin serbest bırakılması, bunu halay çekerek kutlaması söz konusu olamayacaktı. İnsanların vicdanı da kanamayacaktı.

Bu yasa çok hızlı bir şekilde düzeltilmeli. Ancak AKP iktidarının bu konuda duyarlılık göstereceğini beklemek biraz hayalcilik olur. Çünkü bu sınırlama ile Silivri'deki tutukluluklar 10 yıla kadar uzayabilecek.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 10 yıl tutukluluğu kabul edemez. Çünkü dünyada böyle bir uygulama yok.

10 yıl tutukluluk demokrasiye de, insan haklarına da aykırı. •

Ceza kaldırılabilir; ama suç insanın içinde sonsuza kadar yaşar.

Ovidius

Ümit Zileli'nin
06.01.2011 Tarihli
Heber3 Sitesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Domuz Bağı!...

Tam 188 kişi. Yazıyla, tam yüz seksen sekiz masum insan...

Hepsi işkencelerle öldürüldü El, ayak ve boyunlarına bağlanan domuz bağı ile yavaş yavaş boğularak can verdiler.. Çoğunun cesedi, daha sonra mezar evler olarak adlandırılacak Hizbullah evlerinde betona gömülmüş halde bulundu Adana'da, Konya'da, İstanbul'da, Ankara'da, Mersin'de, belki de burnunuzun dibinde çoğu teşhis bile edilemeyen 188 ceset

Konca Kuriş'i hatırlıyor musunuz? 90'ların sonunda İslamcı yazar olarak yıldızı parlamış, Kadının adı var, ikinci sınıf değiliz diyerek yobazların öfkesine hedef olmuştu... Onun cesedi de Konya'da bulunmuştu... Gömüldüğü betonun içinden diz çökmüş pozisyonunda, elleri, ayakları ve boynundan domuz bağı ile bağlı halde çürümeye yüz tutmuş cesedi çıkarılmıştı

188 kişinin nasıl bir sapıklıkla, ne

tür bir canavarlıkla öldürüldüğü, betona gömüldüğü, kafalarına beton çivisi çakıldığı, kol ve bacaklarının kör testerelerle kesildiği, yapılan operasyonlarda ele geçirilen kasetlerdeki görüntülerle ortaya çıkmıştı İnsanları din adına işkenceyle yok eden bu Allahsız sapıklar, işkence sırasında bir de görüntü almış ve o kasetleri de arşivlemişlerdi...

İşte bu caniler, önceki gün serbest bırakıldılar!..

Halbuki müebbet hapse mahkûm edilmişlerdi

Hizbullah terör örgütünün lider kadrosundan Edip Gümüş 35 ayrı eylemde 42 kişiyi işkenceyle öldürmekten sorumlu tutuldu ve ağırlaştırılmış hapse mahkûm edildi. İyi hal nedeniyle cezası müebbet çevrildi. En az 30 yıl yatması gerekiyordu. Askeri kanat sorumlusu

Cemal Tutar, 28 eylemde onlarca insanı öldürmekten aynı şekilde müebbet hapse mahkûm edildi... Ama dosyaları Yargıtayda bir yılı aşkın süredir bir türlü karara bağlanamadığı için AKP iktidarının Ceza Muhakemeleri Kanununun 102. maddesinde yaptığı değişiklik sayesinde serbest bırakıldılar!.. Askeri kanat sorumlusu Hacı İnan yargılandığı sırada, pişman olmadığını, çıkarsa yine aynı şeyleri yapacağını söylemişti Şimdi o da özgür!..

Yalnızca onlar mı; hapishane kapıları, cinayet, tecavüz,

uyuşturucu, mafya davası sanıklarına da ardına kadar açıldı!.. Örneğin 5 kişiyi katletmek, 8 kişiyi yaralamak suçundan 90 yıla mahkûm edilen, ancak dosyası Yargıtayda bekleyen kişi yılbaşı akşamı salıverildi!.. Örneğin, 4 yaşındaki kızın ırzına geçmekten yargılanan ve dosyası Yargıtayca bozulan Hüseyin Adnan Taşarcı'da şu an kuşlar kadar hür... Daha sırada tahliye bekleyen binlerce aynı tür tutuklu var. Çünkü bu suçların hiçbirisi özel yetkili mahkemelerin alanına girmediği için azami tutukluluk süresi 5 yıl!.. Ha, unutmadan, Hırant Dink cinayeti sanıkları maalesef bir yıl kadar bekleyecekler, daha 5 yılları dolmadı!..

Peki, hayatta eline silah almamış, suçun ne olduğunu bile tam olarak öğrenememiş, 2-3 yıldır tutuklu bulunan Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, Mehmet Haberal, Fatih Hilmioğlu, Doğu Perinçek ve diğer Silivrizedeler ne olacak?.. Onlar özel yetkili mahkemelerde yargılandıkları için istendiği takdirde 10 yıla kadar içerde tutulabilecekler!.. Bu maddenin ta 5 yıl önceden niçin tasarlandığı şimdi açıkça ortaya çıkmış bulunuyor.

Peki, hayatta eline silah almamış, suçun ne olduğunu bile tam olarak öğrenememiş, 2-3 yıldır tutuklu bulunan Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, Mehmet Haberal, Fatih Hilmioğlu, Doğu Perinçek ve diğer Silivrizedeler ne olacak?.. Onlar özel yetkili mahkemelerde yargılandıkları için istendiği takdirde 10 yıla kadar içerde tutulabilecekler!.. Bu maddenin ta 5 yıl önceden niçin tasarlandığı şimdi açıkça ortaya çıkmış bulunuyor

Uyan ey halkım, yurtseverlerin boynuna asılan 10 yıl tutukluluk kararı, aslında senin boynuna geçirilen domuz bağıdır.

Geleceğini boğuyorlar!..

Fatih Altaylı'nın
05.01.2011 Tarihli
Habertürk Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

Biz buna adalet diyoruz

HAPİSTE

Profesör doktor.
Bugüne kadar binlerce ameliyat yaptı.
Binlerce hayat kurtardı. On binlerce
hayat kurtaran binlerce doktor
yetiştirdi. Hastane kurdu. Orada da
on binlerce kişiye şifa verdi.
Terör örgütü mensubu olduğu
gerekçesiyle yargılanıyor.
Yargılaması sürüyor.
Hâlâ hapiste.

DIŞARIDA

Burada gördüğünüz kişinin mesleğini
bilen yok. Hizbullah diye bir örgütün
yöneticisi, tetikçisi. İnsanları domuz
bağıyla bağlayıp infaz ettiği iddiasıyla
yargılananlardan. Kadın, çocuk, erkek
dmeden infazlar gerçekleştirdiği
söyleniyor. Öldürdüğü iddia edilen
insan sayısı 188. Bu bilinen rakam.
Gerçek sayıyı kimse bilmiyor.
Terör örgütü üyesi olduğu iddiasıyla
yargılanıyor. Yargılaması sürüyor.
Serbest bırakıldı.

Rahşan affı'ndan beter

Dün bir hukukçu dostumla konuşuyordum.
“Hayatımda gördüğüm en büyük hukuk rezaletidir bu.
Rahşan affı bile bunun yanında çocuk oyuncağı gibi kalır”
diyordu, yeni yasayla serbest kalanlar için yapılan şenlikleri
televizyonda birlikte izlerken.
“Peki yargının kabahati yok mu? 10 yıl süren yargılama
mı olur?” dedim.

Tmam o olmaz ama bu hiç
olmaz. Bir yasa
hazırlanırken, o yasadan
kimlerin nasıl yarar veya
zarar göreceği düşünülmez mi!
Bakarsın, bir incellersin. Vicdana
aykırı bir durum ortaya çıkacaksa o
yasayı çıkarmazsın. En azından
değiştirirsin. Hiçbirini yapamıyorsan
yürürlüğünü ertellersin. Ama bunca
katili, gaspçıyı, tecavüzcüyü toplum
içine salıvermezsin” diye yanıtladı.
“Davalar bitince nasıl olsa yeniden
içeri girecekler” dedim.
“Geçmiş olsun” dedi. “Artık o
davalar bitmez. 10 yıl daha bitmez.
Salıverilenlerin hiçbirisi bir daha bu
suçlarından ötürü içeri girmezler.
Geçmiş olsun Türkiye'nin namuslu
vatandaşları bir kez daha kaybetti”
dedi.

Hiç bu kadar öfkeli ve içinde
olduğu adalet sistemine bu kadar
kırgın olduğunu görmemiştim.
“Adalet Bakanı istifa etmelidir.
Bu sonucu görmediyse, ortaya bu
çirkin tablonun çıkacağını
anlamadıysa o koltukta

oturmamalıdır. Bu Türkiye tarihinde
hukuka sürülmüş, daha doğrusu
adalete, adalet hissine sürülmüş en
büyük kara lekedir” dedi.

“Geçmiş olsun” dedi.
“Artık o davalar bitmez. 10
yıl daha bitmez. Salıveri-
lenlerin hiçbirisi bir daha bu
suçlarından ötürü içeri
girmezler. Geçmiş olsun
Türkiye'nin namuslu
vatandaşları bir kez daha
kaybetti” dedi.

Sinirinden kaşı gözü oynuyordu.
Kalktı. Kapattı kapıyı gitti.
Tekrar kafasını uzattı.

“Ya, söylemeden gitmeyeyim. Bu
rezaleti önceden gören tek gazete
Habertürk oldu. Seni kutlamaya
gelmişim aslında ama az daha
unutuyordum” dedi.

Çekti gitti... •

Bekir Coşkun'un
05.01.2011 Tarihinde
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısıdır

Dün Gece Vicdan

Yani şimdi Cumhuriyeti savunanları hapisnede tutmaya karar verdiler... Ama domuz bağı ile insanları boğup villaların bodrumuna gömen Hizbullahçıları serbest bıraktılar...

Öyle mi?..

İnsanlara yaşam veren, bir tek hastanın sancısı varsa ranzanın dibinde uyuyan, bilim adamı, doktor, cerrah, insan, adam, hoca **Mehmet Haberal** mahkûm olmadan 10 sene tutuklu kalabilecek... Bir kişinin burnu kanasa, kelimeleri, cümleleri, satırları ağlayan **Mustafa Balbay...Tuncay Özkan...**

Dili "Laik, çağdaş cumhuriyet yaşasın" diyen nice Atatürkçü aydını, mahkûm olmadıkları halde cezaevlerinde tutabilecekler... Ama "dinsiz" saydıkları kim varsa kaçırıp domuz bağı ile öldürüp mahzenlere gömenleri dün gece salıverdiler...

**

AKP'nin yine bir gece değiştirdiği yasa ile gerçekleşti bu... O yasa yılbaşında yürürlüğe girdi ve böyle oldu...

**

Dün gece vicdan sızladı...

Eğer sızlayan vicdanların sesi duyulsaydı, eminim gökyüzü çığlık çığlık aydı dün gece... Vurulan duygular, akıl, izan, mantık, ahlak, merhamet... Boşuna kanat çırparak ve çırpınarak yuvarlandılar karanlıkta...

Ve tüm yarasalar uçtu...

Hukuk, hukuksuzluğun ve zulmün kendisi oluverdi...

Birer kör kurşun gibi her şeyi delip geçti... Hukuk adına...

**

Eğer dinci iktidarın istilasına karşı çağdaşlığın yanında yer almak, insanları domuz bağı ile boğup gömmekten daha büyük bir suç sayılmaya başlanmışsa...

Ve infaz aleti hukuk olmuşsa...

Taş dayanmaz...

**

Hâlâ umursamaz, hâlâ aldırmaz, hâlâ sessiz kalacak var mı?..

Yine de tüm bu olanları görmezlikten gelecek bir millet, taştan beter, topraktan sessiz...

Olabilir mi?..

Sızlamamış olabilir misin dün gece ey vicdan?.. •

Yılmaz Özdil'in
31.12.2010 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Yılbaşı

"Hiçbir yere giden oyuncak tren" in çocuk yolcularıyız aslında biz...

Biletimizin elbet biteceğini, tamam artık "in" deneceğini düşünmek istemeyen... Ömür menzilimiz her yılbaşı turunda viraj viraj tükenirken, sanki yeni başlıyormuş duygusuna kapılan çocuklar.

O dama geldim mesela...
Pembe antoryumlar
Sarı lilyumlar
Kırmızı gerberalar
Beyaz lisyastüsler
Zarif bi vazo içinde.

Ruhumuzda yeni yıl tomurcuklarının açtığı şu son günde... Biteni değil, başlayanı müjdeleyen, hayata dair umutlarımızı yeşerten, çocuk gibi mutlu eden, rengârenk bir hediye.

Not iştirilmiş haliyle:
"Yeni yılınızı en içten dileklerle kutlarım."

Ve, gönderenin imzası tabii.
Kimdenmiş dersiniz...

Değerli hocam Emre Kongar'ın

kaleminden okumuştum, hafızama mih gibi çakılan, benzer bir hatıranın öyküsünü...

Kardeşin kardeşi gırtlakladığı 70'li yılların sonu, gene böyle bi yılbaşı günü, gece yarısına yarım saat var. Hacettepe'de hasta ziyaretinden hızlı adımlarla çıkıp, aile arasındaki ev yemeğine katılmak üzere, telaşla hastanenin kapısına koşarken, arkadaşıyla karşılaşır. Elinde rengârenk hediye kutuları vardır, arkadaşının... "Hayrola?" der. Arkadaşı gülümser: "Ameliyat ettiğim hastalarım ve nöbetçi arkadaşlara getirdim, yılbaşını onlarla birlikte kutlayacağım."

Emre Kongar'ın gözleri yaşararak

**"Hayrola?" der. Arkadaşı gülümser:
"Ameliyat ettiğim hastalarım ve
nöbetçi arkadaşlara getirdim, yılbaşını
onlarla birlikte kutlayacağım."**

**Emre Kongar'ın gözleri yaşararak
kucakladığı o arkadaşı, Profesör
Mehmet Haberal'dır.**

kucakladığı o arkadaşı, Profesör
Mehmet Haberal'dır.

Hapis tutulduğu hastane
odasından, bana bu zarif yılbaşı
çiçeğini gönderen profesör yani.

Dışardayken içeriye güzellik götüren...
İçerdayken dışarıya güzellik gönderen
yürek.

En karamsar olunması gereken anı,
adeta kırmızı karanfil gibi yakasına
takan adam.

Evet, elbette dertlerimizi kederlerimizi
unutup, yeni yılı kutlayacağız gene,
yapmacık eğlencelerle... Ancak,
merak etmeden edemiyor zihin...
Hayatını ülkesine, mesleğine ve
yurttaşlarına, yani bizlere adayan
Profesör Haberal için "yılbaşının
adresi farksız" olduğuna göre, bireysel
korkulara tutsak olan aslında kim?
Minnettar olunması gereken insan
içerdayken, ruhu prangalı olan bizler
dışarda mıyız sahiden? •

Millet sevgisi kadar büyük sevgi yoktur.

Kurtuluş Savaşı'nda benim de millete ettiğim
birtakım hizmetler olmuştur zannederim. Fakat,
bunlardan, hiçbirini kendime maletmedim. Yapılanın
hepsi milletin eseridir dedim. Aranacak olursa
doğrusu da budur. Mazide sayısız medeniyet kurmuş
bir ırkın ve milletin çocukları olduğumuzu ispat
etmek için, yapmamız lazım gelen şeylerin hepsini
yaptığımızı ileri süremeyiz. Bugüne ve yarına
bırakılmış daha birçok büyük işlerimiz vardır. İlimi
araştırmalar da bunlar arasındadır. Benim
arkadaşlarıma tavsiyem şudur: Şahsınız için değil fakat mensup olduğumuz
millet için elbirliği ile çalışalım. Çalışmaların en büyüğü budur.

Emre Kongar'ın
01.01.2011 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

Yılbaşı Sevinci Zehir Olurken...

**İnsanoğlunun doğadan esinlenerek geliştirdiği... Kendi yaşamını
ölçmek için kullandığı takvime göre... Bugün yeni yılın ilk
günü. Yapay da olsa...Yeni bir başlangıç:
Eskiyle hesaplaşma... Yeni umutlara doğru yelken açma!**

İnsanoğlu bunu bir şölene
dönüştürmüş...
Belki de acımasız yaşamın
gerçeklerinden bir geceliğine de olsa
kaçmak için: Sevdiklerimiz
anımsanır... Armağanlar verilir...
Toplantılar, eğlenceler düzenlenir.

Ben bu yılbaşında, hayatım boyunca
aldığım armağanlar arasında çok
seçkin ve unutulmayacak bir yere
sahip olan iki armağan birden aldım...
Ve ne yazık ki buna karşın yılbaşı
sevincini yaşayamadım...
Çünkü yılbaşım "zehir oldu!"

Birinci armağan bir çiçek demetiydi.
Çok güzel düzenlenmiş, çeşitli
çiçeklerden oluşan bir demet.
Çocukluğumun önemli bir bölümünü

doğayla iç içe geçirmiş olmama
karşın, çiçeklerin isimlerini pek
bilmem.
Zarif bir vazodaki çiçeklerin neler
olduğunu Yılmaz Özdil'in dün
Hürriyet'te çıkan yazısından öğrendim:
Pembe antoryumlar...
Sarı lilyumlar...
Kırmızı gerberalar...
Beyaz lisyastüsler.

Bana gelen çiçek demeti, Özdil'e
de aynı kişi tarafından yollanmıştı:
Tutuklu yargılandığı için dört duvar
arasında çile dolduran, Türkiye'nin
medarı iftihar, yüzlerce hayat
kurtarmış, binlerce öğrenci yetiştirmiş,
organ nakli öncümüz, dünya çapındaki
cerrahımız, Prof. Dr. Mehmet Haberal.
Haberal yine ön almış, bizim ona

yollamamız gereken "özür çiçeklerini", o bize "yılbaşı çiçekleri" olarak göndermişti. Ben onları "Acı çiçekleri" olarak algıladım. Haberal ve onun gibi dört duvar arasındakilerin trajedisi karşısında dışarda olan bizlerin düştüğü çaresiz durum, bu yılbaşı armağanının yaratması gereken sevinci aldı götürdü... Büyük bir utanca ve acıya dönüştürdü!

İkinci büyük armağanı Yılmaz Özdil'den aldım.

Yayımlanmasının üzerinden çok uzun bir zaman geçtikten sonra bile bunun çok anlamlı bir yazıda çarpıcı bir biçimde kullanıldığını görmek... Ve bunun Prof. Mehmet Haberal hakkında olması... Bana hayatım boyunca verilmiş olan en anlamlı armağanlardan biriydi. Tabii armağanın asıl sahibi ben değildim... Prof. Mehmet Haberal'dı... Ben de bu armağanı Haberal ile paylaştığım için onur duymuştum... Ama bu büyük armağana da sevinemedim... "Hayatı zindan etmek"...

Haberal ve onun gibi dört duvar arasındakilerin trajedisi karşısında dışarda olan bizlerin düştüğü çaresiz durum, bu yılbaşı armağanının yaratması gereken sevinci aldı götürdü... Büyük bir utanca ve acıya dönüştürdü!

"Yılbaşı" başlıklı dükkü makalesinde, benim bir yazımdaki anımın "hafızasına mih gibi çakıldığını" belirtiyordu.

Yılmaz Özdil gibi, gazetede ve televizyondaki sorumluluklarından dolayı her gün ülke ve dünya gündemindeki binlerce haberi radarıyla tarayan, aralarından önemli olanları seçen, bültenler hazırlayan, köşe yazıları yazan ve yaptığı bütün işler toplumda ses getiren bir gazeteci-yazarın "hafızasına mih gibi çakılan" bir anı kaleme alabilmiş olmak...

"Yılbaşını zehir etmek"... Gibi deyimlerin anlamını daha iyi duyumsayarak giriyorum yeni yıla!

Yılmaz Özdil'in dükkü yazısı mutlaka okunmalı, kesilip saklanmalıdır: "Minnettar olunması gereken insan içerdeyken, ruhu prangalı olan bizler dışarda mıyız sahiden?" diye soruyordu yazıyı bitirirken! •

Adaletin küçüldüğü ülkelerde, büyük olan artık suçlulardır.

Anonim

Erdal Atabek'in
03.01.2011 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

YAŞAMA SAYGI YILI OLSUN...

Saygı duymak.

Nedir 'Saygı duymak'?

Ayağa kalkmak, ceketini ilikleme, başını eğmek mi?

Biçimsel bir tören midir 'saygı duymak'?

'Yaşama saygı' nasıl duyulur, nasıl gösterilir?

Saygı duymak, özünde, değer vermektir.

Eğer 'değer veriyorsak' saygı duyuyoruz demektir.

Biçimsel saygı gösterisi üstü örtülü ikiye bölünmüştür.

İnsanı aldatabilirsiniz ama yaşamı aldatamazsınız.

Tıpkı doğayı aldatamadığınız gibi, yaşamı da aldatamazsınız.

Yaşama saygı duymak, ona değer vermek demektir.

Yaşama saygı duymak, yaşamı çoğaltmak demektir.

Yaşama saygı duymak, yaşamı üretmek demektir.

Yaşamı tüketenler, yaşamı yağmalayanlar, yaşamı kirletenler,

ona saygı duymayanlardır.

Yaşam da onlara sırtını çevirir.

Yaşam, onlar için, taşınması zorlaşan bir yük olur.

Bu yıl, 2011 yılı, 'Yaşama Saygı Yılı' olsun.

Bu yılı 'bizim yılımız' yapalım.

İnsanların insanca yaşama yılı yapalım.

Bu yılbaşında **Mustafa Balbay** özgür olmalıdır.

Bu yılbaşında **Tuncay Özkan** özgür olmalıdır.

Topluma adalet egemen olmalıdır.

Yüzyıllık kinlerin, nefretlerin tortulanmış şiddeti toplumun üzerine çökmemelidir.

Toplumun ışıklı yolu nefretin balçığıyla tıkanmamalıdır.

İnsan yaşamının yolunu adalet açar, özgürlük aydınlatır.

Kinler, nefretler ancak kendi çıkmazlarını yaratır.

Adalet topluma egemen olmalıdır.

2011, bizim için adaletin yılı

ADALET GÜVEN DEMEKTİR. GÜVENİN OLMADIĞI YERDE ADALET YOK DEMEKTİR. GÜVEN, SABAHLARDAN KORKMADAN ÇAYININ İÇEBİLMEKTİR. GÜVEN, AKŞAM YATAĞINA KORKMADAN YATABİLMEK DEMEKTİR. GÜVEN, BİR TOPLUMUN TEMELİDİR. GÜVEN BİR TOPLUMUN GELECEĞİDİR.

olmalıdır.
Biz, adaletin güveni içinde yaşamalıyız.
Adalet güven demektir.
Güvenin olmadığı yerde adalet yok demektir.
Güven, sabahlardan korkmadan çayını içebilmektir.
Güven, akşam yatağına korkmadan yatabilmektir.
Güven, bir toplumun temelidir.
Güven, bir toplumun geleceğidir.

‘Yaşama Saygı Duymanın Yılı’.
Bu yılın bir adı olsun.
Her yılın adı olmaz ama bu yılın bir adı olsun.
Bu yılı böyle yaşayalım.
Bu yılın her gününde kendimize soralım.
‘Bugün, yaşama saygı duyduğum ne yaptım’ diye soralım.
‘Bu hafta yaşama saygı duyulan nelerle geçti?’
‘Bu ay yaşama saygı adına neler yapıldı?’
İnsana yakışan neler yapıldı?
İnsana yakışmayan neler yaşandı?
Neleri gördük, neleri görmedik?
Neleri yaptık, neleri yapmadık?
Neleri duyduk, neleri duymadık?
Neleri söyledik, neleri söylemedik?
Soralım, sorgulayalım.

Yaşam, kendi sorularını sorar, kendi yanıtlarını verir.
Ya biz?
Biz yaşamın neresinde yer alırız?

Yaşamak sorumluluktur.
Yaşama saygı, bu sorumluluğu duymaktır.
Kendinden, toplumdan, dünyadan sorumlu olmak.
Yaşama saygı, bu sorumluluğu duymaktır.
Uçan kuştan sorumlu olmak.
Büyüyen ağaçtan sorumlu olmak.
Akan sudan sorumlu olmak.
Bakıp geçmemek.
‘Bana ne?’ dememek.
‘Benim çıkarım ne bundan’la yaşamamak. Yaşama saygı, yaşamdan sorumlu olmaktır.
Yapılanlardan.
Yapılmayanlardan.
Bilinenlerden.
Bilinmeyenlerden.
‘Yaşama Saygı Yılımız’ olsun bu yıl.

Olur mu acaba?
Biz istersek olur.
Ben istersem olur.
Sen istersen olur.
Hepimiz istersek hepimiz için olur.
İstemezsek, bu yıl da gelir geçer... •

Süheyl Batum’un
07.01.2011 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi’nde
Yayımlanan Yazısı

Bu Denli Beceriksiz Olamazlar Ya...

İktidar, Türkiye’de hukuku ve adalet anlayışını tamamen bitirme yönünde çok önemli adımlar atıyor. Öyle gelişmeler oluyor ki inanmak mümkün değil.

Ve baktığınızda sadece iki seçenek olabileceğini görüyorsunuz. Ya iktidarın hukukçuları “inanılmaz derecede beceriksiz” ya da “özellikle böyle davranıyorlar, hukuka ve adalet mekanizmasına güveni tamamen ortadan kaldırmak istiyorlar”. Bu iki seçenekten sadece biri doğru ve geçerli.

Evet iktidar hukukçularının çok becerikli olduklarını söylemek mümkün değil ama bu denli “beceriksiz ve bilgisiz”olabileceklerini düşünmek, yine de mümkün değil.

Bu nedenle, her halde “Özellikle böyle yapıyorlardır” diyorum.

Örnekler mi istiyorsunuz?

1- 2007’de, biliyorsunuz “bu hukukçular” anayasayı değiştirdiler. Ve TBMM’nin görev süresini 5 yıldan 4 yıla indirdiler. Ama 5-6 madde ötede “TB-

MM Başkanı’nın görev süresini unuttular ve Başkan’ın süresi 5 yıl kaldı”. Şimdi bu beceriksizlik olabilir mi? Bunu unutana hukukçu denir mi? Koca Türkiye’nin bakanları, milletvekilleri bu denli “unutkan(!)” olabilir mi? İşte bu nedenle, “Herhalde özellikle yapmışlardır, bir amaçları vardır” diyorum.

2- İkinci olarak, Mehmet Haberal davasına bakan yargıçlar, tutuklama işlemini keyfi bir biçimde, hukuka aykırı olarak uzattıkları gerekçesi ile tazminata mahkûm edildiler. Ancak aynı yargıçlar, aynı davaya bakmaya devam ettiler. Oysa bu durum, Haberal’ın, “mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı” üzerinde şüphe duymasını, objektif olarak haklı gösterecek bir değişiklikti. Ve “İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına” da açıkça ay-

kırıyordu. Ama iktidar, bu Yargıtay kararına ve “bu haklı kuşku”ya karşı, yargıçları değiştirmede. Ve değiştirmeyi reddederken, “Olur mu hiç, bir dava ile görevlendirildikten sonra ne yargıç, ne savcı değişebilir mi” dedi. Ve bunu söyleyen Adalet Bakanlığı, “Balyoz davası” gibi çok önemli bir davanın yargıçlarını hem de davadan iki gün önce değiştirdi.

Şimdi bu çifte standartı, bu farklılığı, sadece iktidarın beceriksizliğine bağlamak mümkün müdür? Herhalde değildir! İşte bu nedenle, “Her halde özellikle yapmışlardır” diyorum.

3- Bu iktidar, 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu’nda değişiklik yaptı. Hem de tek başına istediği değişikliği yapma olanağını veren, Meclis çoğunluğunun sayısal desteği ile. Ve bu arada 9. maddeyi de değiştirdi. Hani hatırlayacaksınız, ünlü “taş atan çocuklar” maddesi. Yani “15 yaşın üzerindeki, taş atan, pankart asan çocukların da bu yasaya göre yargılanmaları ve cezalandırılmaları” durumunu getiren değişiklik. Tam 4 yıl sonra, büyük haksızlıklar, büyük tartışmalar sonrasında, 2010 yılında bu maddeyi değiştirdiler. Ve “taş atan çocukları kurtarıyoruz” derken, Hrant Dink’in katil zanlısı Ogün Samast’ı kurtardılar.

Şimdi bunu sadece Bakanların, iktidarın beceriksizliğine bağlayabilir misiniz? “Ne yapalım, bunlar bu kadar hukuk biliyorlar, sadece taş atan bir çocukla, bir gazeteciyi hunharca öldürdüğü zannı ile yargılanan kişi arasında, hukuksal bir ayırım yapamıyorlar, hukuk bilgileri buna yetmiyor”

diyebilir misiniz? Bakanların hukuku bu kadar cıvık bildiklerine inanabilir misiniz?

İşte bu nedenle, “Herhalde özellikle yapmışlardır, bir bildikleri vardır” diyorum.

4- Bu iktidar 2004 yılında, Ceza Muhakemesi Kanunu yaptı. Sözüm ona AB’ye uyum ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararlarına uygunluk sağlamak için “tutukluluk sürelerini” sınırladı. Bu yönde 102. Maddeye “iki yıllık süre” getirdi. Sonra TBMM Genel Kurulu’nda, bir anda Bekir Bozdağ ve 6 arkadaşının teklifi ile, aynı yasanın 252. maddesinde “bu sürenin belirli suçlar için iki katı olacağı” getirildi. Hani tutukluluk süreleri kısaltılıyordu? Hani uluslar arası hukuka uygunluk sağlanıyordu? Şimdi ise Adalet Bakanı, kendi getirdikleri bu “sınırlı sürenin” esasında “2 artı 3 yani 5 yıl” olduğunu, belirli suçlar için de 10 yıl olması gerektiğini iddia ediyor.

Şimdi bu çelişki neden dersiniz? Beceriksizlik mi? Üstelik maddenin yürürlüğe girmesi için geçen 5 yıl içinde, Ergun Poyraz, Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, Mehmet Haberal ile “6 kişinin katili” ve hatta “insanları domuz bağı ile öldürenler” arasında, hukuksal düzenleme ya da süre yönünden bir ayırım yapılabileceği akillarına bile gelmedi. Şimdi “Ne yapalım, bunlar bu kadar hukuk biliyorlar” diyebilir misiniz? “İktidar beceriksiz de ondan” diyebilir misiniz?

İşte bu nedenle, “Özellikle böyle davranıyorlar, adalete güveni tamamen ortadan kaldırmak istiyorlar” diyorum. •

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

YILMADAN YORULMADAN

Rifat Serdaroğlu

Sağcı veya solcu olmak

Değerli gazeteci Sayın Melih Aşık'ın, 18 Ocak 2011 günü Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan "Açık Pencere" adlı köşesinde, DP Kongresine yer verdiği "Kongre İzlenimleri" bölümünde benden, "Rifat Serdaroğlu'nun geçmişte neden DYP'de olduğunu, neden şimdi Genel Başkanlığa adaylığını koyduğunu bir türlü anlamadık. Çünkü kendisi zaten Merkez Partilerinin çok solunda bir fikir yapısına sahip. Yazılarını bazı sitelerde takdirle okuyoruz. İzlemenizi tavsiye ederiz" diye bahsetmesi üzerine bu yazıyı yazma ihtiyacını duydum.

Yazıma başlamadan evvel, Sayın Melih Aşık'a hakkımdaki düşüncelerinden dolayı teşekkür ediyorum. Daha önce de pek çok kesimden bu konuda benzer "e-mail"ler aldım. Bunlardan birinde, bir öğretim görevlisi, "Biz sağ partilerde politika yapanların hep, göbeğinden ABD'ye bağlı olduğunu düşünürdük, bizi şaşırttınız" diyordu.

Bir insanın kendinden bahsetmesi, kendini anlatması, hele hele bunu pek çok kişiye ulaşabildiği internet ortamında yapmasının çok şık olmadığını biliyorum, ancak ben Türkiye'de yanlış yorumlanan Merkez ve Merkez Sağ kavramına bir açıklık getirmek amaçındayım.

Bergama'da doğdum. Babam Ec-

zacı Kemal Fikri Serdaroğlu, 1954 te Bergama Belediye Başkanı, 1957 de Demokrat Parti İzmir Milletvekili oldu. Sonrası malum Yassıda, İmralı 43 no'lu mezar, İdamın müebbede çevrilmesi, 8 ay hücre cezası toplam 5,5 sene hapis hayatı. 2,5 sene milletvekilliği, tahkikat komisyonunun kurulmasına karşı çıkmak var, o yasaya imza koymamak var ama yine de müebbet hapis. Niçin? Bilinen mahkeme kararının dışında, Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatının kurulması ile ilgili bir devlet görevinin yerine getirilmesi yüzünden. Sonra tüm ailenin hayatının altüst olması, servetlerin yitirilmesi..

Bu aile yapısı içinde, 1976 da AP Bergama İlçe Başkanı, 1977 de Bergama Belediye Başkanı ve 1980 de

32 yaşında siyasi yasaklı oldum. Yine cezaevleri, yine işkenceler, yine sıkıntılar... 1985 yılında DYP İzmir İl Başkanı ve 1991 de İzmir Milletvekili seçildim. Siyaseti bir yaşam biçimi, bir iş değil, ülkem için çalışmak olarak algıladığım için seçtim. Bu nedenle de hep objektif doğruları aramak, ülkenin yararına olanla, mensubu bulunduğum siyasi görüşler arasında tam bir uyum olmadığını irdelemekle geçen, yıpratıcı bir siyasi kariyerim oldu.

Bu ikilemin en büyük nedeni, benim merkez ve merkez sağdan anladığım ile popülist politikaların birbirleriyle ters düşmesiydi. Merkez Sağ, milliyetçi ve muhafazakar düşünceleri çağdaş normlar içinde algılayan, lâik cumhuriyeti ve sosyal hukuk devleti ilkelerini özümseyen, sosyal devlet ilkelerini göz ardı etmeden liberal ekonomiyi benimseyen ve hepsinden önemlisi, en ileri demokrasiyi hedefleyen politikaların temsilcisi olmalıdır.

Yoksa, kuru milliyetçilik ve din iman istismarıyla merkez sağ falan olunmaz. Ama ülkemizde merkez ve merkez sağ maalesef bu noktaya getirilmiştir. Buna karşı iseniz, solcu sayılıyorsunuz.

Halbuki solcu olmak, öyle kolay bir iş değildir. Her şeyden evvel, doğduğunuzdan itibaren beyninize şırınga edilen değerleri yıkacak kadar güçlü olacaksınız. Daha sonra, "Sosyalistim" diye ortaya çıkmadan evvel, sosyalist ahlak kavramını benimseyeceksiniz. Hayatınız boyunca özeleştiriyi kendinize ilke edineceksiniz ve de ondan sonra belli bir ekonomik sistemi be-

nimseyeceksiniz, ona göre yaşayacak, ona göre çalışacaksınız. Bu, her babayığının harcı değildir. Çakma solcular ve solcu gibi davrananlar elbette ki bu tarifi dışındadır.

Sağcı olmak ise ülkemizde en kolay yoldur. Yetişme çağında sana verilen değerlerin ilerisine git (*günümüzde tabii bu, biraz ilerisinin ötesine geçti*) hayat düsturunun Makyavelist bir raya oturt, "gaye vasıtayı meşru kılar" de, liberalizmi de "bırakınız yapalım, bırakınız geçelim" olarak yorumla, demokratlık adına da, demokratik yaşantımıza hiçbir katkısı olmayan bir iki söylemle idare et, tamam...

Peki bu iki kalıba da uymayan bizler neyiz? Solcu olmayıp da, sosyalist ahlak kavramını benimseyen, hayatının her döneminde özeleştiriyi içinde olan, halkını demokrasinin en ilerisine layık gören, ulusal bağımsızlıktan, lâik Cumhuriyetten, sosyal hukuk devletinden ödün vermeyen, halkının inancına saygılı ama feodal cemaat yapılanmalarının karşısında olan bizler neyiz? Bizler DEMOKRATLARIZ... İster merkezde, ister merkez sağda olalım bizler demokratlarız ve bu ülkenin çoğunluğuyuz, bu ülkenin çimentosuyuz.

AKP, işte bu tabanı parçalamak ve siyaset dışında tutmak için her türlü oyuna başvurmaktadır. Son DP Genel Kurulunu bu açıdan değerlendirmek doğru olur kanısındayım...

Bu yazıyı izninle, zaman zaman bana, "sen kendini sağcı zanneden bir solcusun" diye takılan sevgili eşime ithaf ediyorum...

rifatserdaroglu@butundunya.com.tr

YAKIN TARİHİMİZ

Yaşar Öztürk

FAŞİZM

60 milyon insanın yaşamını yitirdiği "salgın"

İlk kez Mussolini'nin kullandığı Faşizm (*İtalyanca Fascismo*) sözcüğünün kökeni Latinceye (*Türkçe anlamı demet olan*) *Fascis*'dir. Eski Roma'da otoriteyi, gücü simgeleyen bir anlamı daha vardı. Üst düzey bir görevliyi korumakla yükümlü ve önde yürüyen (*Lictor*) denilen muhafızların, otoritenin ve onun gücünün simgesi olarak taşıdıkları, etrafı değneklerle sarılı baltanın adıydı. Balta gücü, ona bağlı değnekler de kişilerin birbirlerine ne kadar sıkı sıkıya bağlı olduğunun göstergesiydi. Ve anlamı da, "Birlikten kuvvet doğar" idi.

Roma imparatorluğunu yeniden canlandıracağını hayal eden Mussolini bu sözcüğü ve onun simgelediği anlamı kullanarak insanlarda korku, dehşet

Latince *Fascis* sözcüğünün karşılığı olan eski Roma'da otorite ve gücün simgesi olan etrafı değneklerle sarılı balta

ve kan duygusu uyandıran ideolojiyi yarattı. Faşizmin özellikleri "devletin, ulusun ya da ırkın mutlak üstünlüğüydü." Devletin, halkın birleşik iradesini ifade ettiği ve (genellikle karizmatik) önderin kişiliğinde somutlaştığı kabul edildiğinden bireyden kendi iradesini yok sayması, kurallara ve emirlere eksiksiz ve sorgulamaksızın uyması bekleniyordu. Kişilerin siyasal ve düşünsel bütün etkinliklerinin eşgüdümü amaçlanırken, disiplin, göreve adanmışlık, savaşkanlık ve eylem yüceltiliyordu. Liberal demokrasinin bireysel özgürlük, insanların ve ırkların eşitliği ilkeleri ise tümüyle reddediliyordu.

Mussolini: "Ulus devlet tarafından yaratılmıştır. Devlet halka ahlaksal birlik, bilinç, irade ve varlık vererek

Yaptığı kışkırtıcı konuşmalara kapılan gençlik gruplarına "Fasci" deniyordu. Hızla büyüyen Fascilere akın edenler "hoşnutsuz ve haylaz gençler değildi", tersine "Kodamanların çocukları ve uydularıydı". 6-8 yaşındaki çocuklar Yavrukurt, 8-14 yaşındakiler Yurtsever Genç, 18-21 yaşındakiler ise Gerçek Asker'di.

İtalya'nın liberal parlamentosunun ileri gelenleri Fascilere silah, askeri araç ve benzin verilmesini, olaylarda ve karışıklıklarda polis ve yetkililerin başka yöne bakmalarını sağladılar. Tutuklananların salıverilmesi için yargıçları ikna ettiler. Başında "Demire sahip olan ekmeğe de sahip olur." ibaresi yer alan Mussolini'nin gazetesi "yurtsever" bir yayın olarak ücretsiz dağıtılmaya başlandı. Fasciler ülke çapında terör ve baskıya girişti. Kamyonlara binen Fasciler İtalya'yı baştan-başta dolaşarak karşı partilileri, gazetecileri, sendikacıları, bilimadamlarını dövüyor, istifaya zorluyor, ikna edemediklerini öldürüyorlardı.

Faschi'ler ya da kendilerine Kara Gömlekliler adını verenler, krala "kurtarıcı ya da seçilmiş (*kutsal*) kişiyi" Mussolini'yi Roma'ya çağırması için bahane oldu. Mussolini: "Bizim programımız basittir. İtalya'yı yönetmek istiyoruz. Bizden programımızı soruyorlar. İtalya'nın kurtuluşu için gerekli olan programlar değil, insanlar ve irade gücü" diyerek üstlendiği başbakanlığı bir diktatörlüğe dönüştürdü.

Parlamentoya seslenirken "İstesem, bu pis ve sağır salonu, bir avuç askerini kışlası haline getirebilirim. Yapabili-

Benito Mussolini

ulusu yaratır. Devletin dışında bireyler, siyasal partiler, sendikalar ve dernekler gibi kurumlar var olamaz.

Faşist devlet yalnız maddi yaşamın değil, manevi yaşamın da tüm boyutlarını etkiler, iradeye ve zekaya işler. Faşizm yalnız yasa yapıcı değil ruhsal yaşamın harekete getiricisi ve eğitici-sidir" düşüncesindeydi.

Devlet kadrolarını yavaş yavaş ele geçirdi. Bütün askerlerin kişisel olarak kendisine bağlılık andı içmesini istedi. Kendine gözü kapalı bağlı 200.000 kişilik bir Faşist Milis Gücü kurdu. İl ve ilçelere faşist yöneticileri atadı.

rim ama hiç değilse bir zaman için bunu yapmıyorum” tehdidini savurdu. Devlet kadrolarını yavaş yavaş ele geçirdi. Bütün askerlerin kişisel olarak kendisine bağlılık andı içmesini istedi.

Kendine gözü kapalı bağlı 200.000 kişilik bir Faşist Milis Gücü kurdu. İl ve ilçelere faşist yöneticileri atadı. İtalya’ya egemen olduğunda tüm kamu binalarının duvarlarında şu sözler yer alıyordu:

“Credere, Combettere, Obbedire” “İnan, Savaş, Söz Dinle”. Daha açıkcası, bu sözlerin anlamıydı şuydu: “Mussolini’ye inan, Mussolini için savaş, Mussolini’nin sözünü dinle”.

Mussolini, hemen “Faşist Yasalar”ı çıkarttı. Kendisini çekilmeye zorlamak için parlamentoya gitmeyen milletvekillerinin yerlerini boş göstererek saf dışı etti. Muhafifleri gereksiz

tutuklatarak İtalya kıyısındaki ıssız adalara sürdürdü. Dışarıya göçü suç sayarak kaçmaları önlemek isteyen Mussolini İtalyanlara evlenmelerini ve mümkün olduğu kadar çok çocuk yapmalarını buyurdu. Bekarlara ek vergiler getirdi. O artık devletle özdeşleşmiş olan Faşist partinin ve

devletin Duce’siydi (*İtalyanca: Önder*) “Faşist Aleyhtarı Suçlara Karşı Uyanık Bulunma Örgütü”nü OVRA gizli örgütü her türlü muhalefet hareketini ortaya çıkarıyor ve bastırıyordu.

Adolf Hitler

Faşizm İtalya’da doğarken bir hastalık gibi yayılmaya geçti. İtalya’da Duce’nin yükselişi sürerken, Almanya’da Führer hızla atığa geçmişti.

Almanya’da Faşistler kendilerine Nazi diyorlardı. Manzara İtalya’daki gibiydi. Ordudan gizli silah vb. destek, muhalifleri susturma, (renk değiştiren) Kahverengi Gömlekliler’in yürüyüşü Hitler’e iktidarı tepsi içinde sunulmasına yol açtı. Şansölyelikten diktatörlüğe geçen, Reichstag (*Parlamento*) binasını yakıtarak bunu muhalefete yıkan Nazilerin oyunu Leipzig Duruşmasında tersine döndü. Suçlananlara “dış mihrak” ekleyen ve halkı yanına çeken Hitler’in gizli duygu ve düşünceleri bir bir ortaya çıktı. Irkçılık Yahudi düşmanlığı ile başladı: “Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer, Bir Ulus, Bir Devlet, Bir Önder”.

Hitler yargıya da el attı. “Evrensel Demir Yasalar” çıktı. Yargıçları bizzat Hitler atıyordu.

Gestapo (*Gizli Devlet Polisi*) özel mektupları, özel görüşmeleri, yazışmaları ve muhalifleri casus gibi izliyordu. Hedefi Hitler’in en önemli üç adamından biri olan Goebbels şöyle dile getiriyordu: “Halkın tek tip düşünmeye, tek tip tepki vermeye başlaması, içtenlikle hükümetin emrine girmesi gerekmektedir!” Engellerin aşılması için işleri bakanı Frick’in adıyla anılan keyfi tutuklamalara olanak sağla-

yan “Halkı ve Devleti Koruma Kararname”si” yeterliydi.

Faşizm “salgını”, çok geçmeden “No Pasaran!” (*Geçiş yok!*) haykırışına karşı İspanya’nın üstüne de bir kabus gibi çöktü. Lorca’yı kurşuna dizen Faşizm, Hitler’in uçaklarıyla Guernica’yı bombaladı. Picasso ünlü tablosunu Guernica’yı yaptı. Robert

Hitler yargıya da el attı. “Evrensel Demir Yasalar” çıktı. Yargıçları bizzat Hitler atıyordu. Gestapo (*Gizli Devlet Polisi*) özel mektupları, özel görüşmeleri, yazışmaları ve muhalifleri casus gibi izliyordu.

Capa fotoğraflarıyla Faşizmin dehşetini dünyaya anlattı. George Orwell romanları ile insanlığı uyarmaya çalıştı. Faşizm vebası Uzakdoğu’ya, Japonya’ya, Latin Amerika’ya sıçradı. ...Gömlekliler, Gömleksizler’e dönüştü. Dünya bu küresel ateşin içinde kavruldu ve... Sonunda Faşizm “salgını”, 60 milyona yakın insanın yaşamını yitirmesiyle noktalandı.

Umarız öyle olmuştur. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

Kuvvetsiz adalet ve
adaletsiz kuvvet
iki büyük felakettir.-

Joseph Joubert

Hazırlayan: Saniye ÖZDEN

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Virmek (Yun.)

- a-Flüt çalmak
- b-Bir element
- c-Ötücü bir kuş
- d-Voliyle balık avlamak

2 Türbülans (Fr.)

- a-Mezar taşı yazısı
- b-Epilasyon
- c-hava/su burgacı
- d-Destansı öykü

3 Şövale (Fr.)

- a-Yazıtbilimci
- b-Ressam sehпасı
- c-Üstderi
- d-Kılıçoyunu

4 Urbasız (İta.)

- a-Yoksul kimse
- b-Ayarsız
- c-Yiğitlik gösteren
- d-Uzun giysi

5 Ajanda (Lat.)

- a-Takvimli defter
- b-Çizelge
- c-Muhasebe defteri
- d-Anı defteri

6 Süspans (Fr.)

- a-Santigratın onda biri
- b-Filmde verilen gerilim
- c-Tasarlanmış çizim
- d-Tehlikeli bir hastalık

7 Rulo (Fr.)

- a-Nota işareti
- b-Sağlık bilgisi
- c-Boru biçimi
- d-Perhiz

8 Üsküf (Yun.)

- a-lshal
- b-Slayt
- c-Karşılıklı konuşmak
- d-Yeniçeri subayı sarığı

9 Akademik (Fr.)

- a-Bilimsel nitelikli
- b-İşkence aleti
- c-Tutuklu
- d-Esir

10 Müzikalite (Fr.)

- a-Yerleşke
- b-Kamp
- c-Sahne işığı
- d-Müziğe uygunluk

11 İzolasyon (Fr.)

- a-Düşüncede var etmek
- b-Boş oturmak
- c-Dayanaksız algılama
- d-İletkeni bir maddeyle kaplamak

12 Lup (Fr.)

- a-Yükseltileri eşit yerler
- b-Büyüteç
- c-Katı bir element
- d-Kimyada ayrışma

13 Nüans (Fr.)

- a-Sarı çiçekli bir bitki
- b-Gagası dişli kuş
- c-İnce ayırım
- d-Küçük masa

14 Küvet (Fr.)

- a-Yunak teknesi
- b-Töretanımız
- c-Süs eşyası
- d-Yasadışı

15 Jüpon (Fr.)

- a-Giysi altı etek
- b-İzgaralık et
- c-İriyari erkek
- d-El tezgâhı

Yanıtlar:
152. sayfa

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca, (Yun.) Yunanca, (Lat.) Latince

ATATÜRK'ÜN DÜNYASI

Cengiz Önal

“**O**rdumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesi, Türk topraklarının ve Türkiye idealini tahakkuk ettirmek için sarf etmekte olduğumuz sistemli çalışmaların, yenilmesi imkânsız teminatıdır.” **Gazi Mustafa Kemal Atatürk**

Ulusal Cephelerin Kurulması

14

İtilaf Devletleri, amacı önce Anadolu’yu kendi aralarında bölüşmek ve akabinde sömürgeleştirmek, sonra da Türk Ulusu’nu yok etmek olan sözde Sevr Barış Antlaşması’nı hazırlarken, kendi aralarında birçok konferans tertip etmişler ve sonunda hazırladıkları taslağı Osmanlı temsilcisi Tevfik Paşa’ya vermişlerdi. Bu esnada, bir yandan da şartlarını kabul ettirmek için İzmir ve civarını işgal etmiş olan Yunanlıları, Anadolu içlerine doğru ileri harekete geçirmişlerdi. Bu hareketin başlangıçtaki amacı, öncelikle İstanbul Yönetimi’nde yer alan vatanperver nitelikli görevlilerin olası direncini kırmak ve Mustafa Kemal ve Anadolu Ulusal Hareketi’nin durumunu zayıflatmaktır.

Yunan birlikleri, Venizelos’un talimatıyla Manisa, Aydın ve Ayvalık sancaklarını işgal etmek üzere hare-

kete geçti. Önce, Gediz Vadisi üzerinden hareketle Manisa ve Turgutlu, ardından Küçük Menderes Vadisi’ni izleyerek Torbalı, Bayındır ve Ödemiş, sonra da Büyük Menderes Vadisi istikametinden gidilerek Aydın işgal edildi. Bununla birlikte 29 Mayıs

1919'da Ayvalık kıyılarına çıkarma yapıldı. Bölge'de görev yapan Alay Komutanı Yarbey Ali (Çetinkaya) Bey hemen çarpışmaya başladıysa da; kısa bir süre sonra kasaba işgal edildi. Ancak, buradan daha fazla ilerleme şansı bulamadılar...

Yunanların, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgallerinin şoku henüz atlatılmamışken; İtilaf Devletleri'nden özellikle İngiltere, Fransa ve İtalya'nın desteğiyle Anadolu içlerine doğru girdikleri hareketin, Türk Ulusu üzerindeki etkisi daha fazla görülmeye başlandı. Haksız işgal eylemi 22 Haziran 1919 tarihinde Bursa-Uşak çizgisine doğru yayılmaya başladı. Önlerinde güçlü bir direnme görmeyen işgalciler Salihli, Akhisar ve Alaşehir'i

Bey ve 57. Tümen komutanlığına da Albay Şefik (Aker) Bey atandılar. Bu üç komutanın bölgedeki etkin faaliyetleri neticesinde Batı Anadolu Kuva-yı Milliye (Ulusal Güçler)'si oluştu ve askeri birliklerle işbirliği halindeki bu ulusal milis güçleri Yunan ilerlemesini nispeten engelledi.

Denizli civarından Demirci Mehmet Efe, Salihli ve havalisinden Çerkez Ethem ve Aydın yöresinden Yörük Ali Efe gibi isimlerin Ulusal Güçler adı altında gösterdikleri çabalar ve zamanla Yunan birlikleriyle girdikleri cephe çarpışmalarının olumlu sonuçları, Türk Ulusu'nun morali üzerinde oldukça önemli etki yaptı. Mustafa Kemal'in, Batı Cephesi'nde görev yapan komutanlara, Yunanların İzmir'i

ilhaka hazırlandıklarının anlaşıldığını ve bu durumda derhal Ulusal Güçler (Kuva-yı Milliye) vaziyetine girmeleri talimatını vermiş olması, düzenli ordunun henüz kurulmamış olduğu o dönemde, Ulusal Güçlerin ne derece etkin olduğunun göstergesidir.

Yunan işgal güçleri Ege Bölgesi'nin önemli bir

kısmını ele geçirirken; bir yandan da Doğu Trakya'da ilerlemeye başladılar. 20 Temmuz 1919'da Tekirdağ'ı ele geçirip Edirne'ye doğru yürüdüler. Trakya'da konuşlanmış bulunan I. Kolordu yönetiminin, İstanbul'un etkisinde kalarak, gerekli direnişi gösterememesi sonucunda Yunanlar Trak-

ya'nın tamamına hakim oldular.

Türk Ulusu, Yunan işgalinin ve yayılmacılığının etkisini atlatamadığı gibi; huzursuzluğu her gün daha da artıyordu. Bursa'nın işgalinin ardından Meclis kürsüsü siyah bir örtü ile kaplandı. Meclis'ten sert tepkiler duyulmaya başlandı. Özellikle de Genelkurmay Başkanı ve Milli Savunma Bakanı kıyasıya eleştirildi. Hatta Bursa Valisi Hacim Muhittin Bey ile Bölge'nin sorumlu komutanı Bekir Sami (Günsav) Bey'in Divan-ı Harbe verilmesi bile istendi...

Bu aşamada, Meclis Başkanı olarak, Mustafa Kemal eleştirileri bizzat göğüsledi. Bütün askeri harekâtın bilgisi dâhilinde ve kontrolünde olduğunu, panik yapmaya gerek olmadığını ve görev yapan bütün kadronun iyi niyetle ve kahramanca savaşımında bulunduğunu belirtti. Sözlerini, işgalcilerin çok üstün bir güce sahip olduklarını, böylesi bir güç karşısında askerlik mesleğinin gereğinin yerine getirilmeye çalışıldığını, bunun kolay olmadığını, ancak her şeyin de bitmediğini tamamlayarak Meclis'i teskin etti.

Özellikle yayınladığı bir bildiride, "Düşman istilası ne kadar genişlerse; düşmanın çöküşünün de o denli çabuk olacağını..." ifade ederek, "Yaşamak arzusunda olan Ulusumuzun bağımsızlıktan başka bir isteği olmadığını..." belirterek, Türk Ulusu'nu işgalci güce karşı topyekûn savaşıma çağırdı.

Ancak, Trakya'daki birliğin yetersiz yönetimi sonucu Yunanların Trakya'yı tamamen ele geçirmesine çok üzülen Mustafa Kemal tepkisini, "Türk Ordusu tarihte çok üstün kuvvetlere karşı Vatanını karış karış savunmuştur. Yeter ki, ona kumanda edenler, kumanda edebilmek vasıflarına sahip olsun." sözleriyle göstermiştir...

Mustafa Kemal cephe taşıyanlarla görüşüyor.

Mondros Ateşkes Antlaşması gereğince Anadolu'nun çeşitli yerlerinin işgal edilmesi ve Yunanların da İzmir ve civarını ele geçirmelerinin ardından işgali Anadolu içlerine doğru yaymaya başlaması Türk Ulusu'nu adeta şoke etti. Bununla birlikte, bu eylemler esnasında yaşanan zulüm, baskı ve işkence gibi olaylar da bardağı taşıran damlalar oldu ve Türk Ulusu'nun tepkisini göstermesine, bunun doğal bir sonucu olarak da Ulusal Güçler olarak bilinen silahlı bir milis gücünün doğmasına neden

Mustafa Kemal'in, Batı Cephesi'nde görev yapan komutanlara, derhal Ulusal Güçler (Kuva-yı Milliye) vaziyetine girmeleri talimatını vermiş olması, düzenli ordunun henüz kurulmamış olduğu o dönemde, Ulusal Güçlerin ne derece etkin olduğunun göstergesidir...

de ele geçirdi. 6 Temmuz 1919'da Mudanya'ya asker çıkaran Yunanlar, 8 Temmuz 1919'da da Bursa'yı işgal etti. İlk günlerin şaşkınlığı atlatıldıktan sonra toparlanmaya çalışıldı. 17. Kolordu komutan vekilliğine Albay Bekir Sami (Günsav) Bey, 61. Tümen komutanlığına Köprülülü Kazım (Özalp)

Ulusal Cepheler kurulması sırasında I. Meclis binası.

oldu. Ulusal Direniş olarak baş gösteren bu hareket Mayıs 1919'da ortaya çıktı ve düzenli ordunun kurulmasına, yani 1920 sonuna kadar devam etti.

Özellikle Doğu Bölgesi'nde, Güney ve Güneydoğu'da ve Batı Anadolu'da, düşman güçlerine karşı önemli mücadeleler vermiş olan Ulusal Güçler, Anadolu'nun tamamen düşman eline geçmesinin önlenmesinde büyük yararlılıklar gösterdi. Boyutları çok büyük olmasa da; zamanla oluşturduğu Ulusal Cepheler, düşman güçlerini işgal ettiği Anadolu topraklarından söküp atmada önemli mihenk taşları oldu. Ulusal Savaşım tarihimize, İlk Ulusal Cepheler olarak geçen ve çok canlara mal olan, çetin çarpışmaların yaşandığı bu cephe-leri kısaca ve genel hatlarıyla anlatmakta yarar var.

Doğu Cephesi (Ermenilere Karşı)

Mustafa Kema-l'in 9. Ordu Mü-fettişliği'nden ve dolayısıyla da as-kerlikten istifa edip, Ulusal Sa-vaşım'a sivil bir vatandaş olarak devam etme kara-rını aldığı günler-de Doğu Cephesi Kolordu Komuta-nı Kâzım (Kara-bekir) Paşa'nın komutasında ilk

askeri başarılarını da kazanmaya baş-lamıştı. Mondros Ateşkes Antlaşma-sı'nın imzalanmasının ardından Er-menilerin giriştiği katliam ve insanlık dışı faaliyetler, bölgede yaşayan Türk vatandaşlarını tehdit ediyordu. Öte-den beri Doğu Anadolu'da gözleri olan ve Wilson Prensipleri'nden de destek alan ve yüz bulan Ermeniler, Doğu'da işgal hareketlerine girişmeye başladılar. Iğdır ve Arpaçay bölgesine kadar ilerlediler. Vatandaşlarımıza inanılması güç ve dayanılmaz işkence

Mustafa Kemal Doğu Cephesi Birliği ile

ve zulüm uyguladılar. Kadın, çocuk, hasta, yaşlı demeden insanları öldü-rüp, hatta canlı olarak ve topluca bir çukura yığıp, üzerlerini toprakla öylesi-ne kapatarak mallarını yağmaladılar. Bununla da yetinmeyip namusla-rına tecavüz ettiler ve toplu kitle katliamı yap-tılar. Yerel ulusal milis kuvvetlerinin zamanla gösterdiği direnişler ye-terli olmaktan çok uzak-tı...

Gelişmeler üzerine 9 Haziran 1920 tarihinde kısmi seferberlik ilan edildi ve akabinde Ermenilere, uyguladıkları vahşeti durdurmaları için ulti-matom verildi. Ancak Ermenilere söz anlata-bilmek mümkün değildi. Saldırıların sürmesi üzerine, Kazım (Karabekir) Paşa'nın komutasındaki Doğu Cep-hesi Birlikleri'nden oluşan Kolordu harekete geçti ve 29 Eylül 1920'de Sarıkamış'a girildi. Yaklaşık bir ay kadar sonra 30 Ekim'de Kars geri alındı ve 7 Kasım 1920 tarihine kadar Arpaçay'a kadar olan bölge ve Güm-rü ele geçirildi. Ermeniler işgal ettik-leri topraklarımızdan sökülüp, atıldı ve antlaşma istemek zorunda kaldılar. 26 Kasım 1920'de başlayan görüşme-ler bir hafta kadar sürdü ve sonunda 2/3 Aralık 1920 tarihinde Gümrü Ant-laşması imzalandı. Ulusal Hükümet'in başarılı bir askeri harekâtından sonra yaptığı bu anlaşmayla 1877-1878 Os-manlı-Rus savaşında kaybedilen yer-lerin tamamı geri alındı.

Kadınlarımız cephe yolunda

Bu, Büyük Millet Meclisi'nin ve Ulusal Hükümet'in, Ulusal Savaşım sürecindeki ilk başarısı olarak tarihe geçti...

Güney ve Güneydoğu Cephesi (Fransızlara Karşı)

Anadolu'nun Güney Bölgesi'nde-ki ilk işgal hareketi İngilizler tarafın-dan başlatıldı. Mondros Ateşkes Ant-laşması şartlarına uymamasına karşın Musul, İskenderun ve Kilis işgal edil-di. Buralardaki haberleşme araçlarına el konulup, halkın elinden malı alın-maya, silahları toplanmaya başlandı.

Bununla yetinmeyen işgalci İngiliz güçleri bir süre sonra Antep'i işgal edip, kentin ileri gelenlerini ve bir kı-sım aydınları toplayıp, Mısır'a sürgün ettiler. Kısa bir süre sonra da; Maraş ve Urfa'yı işgal ettiler.

Fransızlar ise; Adana, Mersin ve Osmaniye'yi işgal etti. Bölge'de ya-sayan Ermenilerle işbirliği yapıp, jan-darma gücünü bile Ermenilerden oluş-

Fatma Seher Hanım ve arkadaşları

turdular. Halka uygulanan işkence, zulüm, malına-namusuna tecavüz ve her türlü baskı anlatılacak-yazılacak gibi değildi. Bölge insanı canından bile bezdirildi. Zamanla yerel bazı çarpışmalar da olmuyor değildi. Ama büyük askeri güçler karşısında bu ulusal direnişler zayıf kalıyordu...

Bu esnada, İngilizlerle Fransızlar Ortadoğu'yu kendi aralarında bölüşüp, Irak ve Filistin İngiliz, Suriye ve Lübnan da Fransız himayelerine verildi. Bu bölüşümde; Antep, Urfa ve Maraş da el değiştirip, Fransızlara geçti. Fransızlar, bölgedeki hakimiyetini, orada yaşayan Ermenileri silahlandırarak sağlamaya çalıştı.

Bölge insanına uygulanan baskı ve zulüm, halkın örgütlenmesine ve yerel Ulusal Güçlerin oluşmasına yol açtı. Ulusal Güçler, oluşturulan Ulusal Cephelede önce Maraş, sonra da Urfa'da Fransızları ve himayelerindeki Ermenileri mağlup ederek, Bölge'yi terk etmek zorunda bıraktı. Büyük ve

şiddetli çarpışmalar Antep ve Adana ve çevresinde yaşandı. Antepliler, bir yıl boyunca şehirlerini kahramanca savundular ve Fransız kuşatması altında yaşadılar. Sonunda, işgalciler Ulusal Güçler karşısında daha fazla dayanamayıp, Ankara Ulusal Hükümeti'yle anlaşma yapmak ve Anadolu topraklarından çıkıp, gitmek zorunda kaldılar...

Batı Anadolu Cephesi (Yunanlara Karşı)

En büyük işgali Yunanlar yaptı. "Büyük Yunanistan=Megali İdea" hayalinin peşinde neredeyse Ege Bölgesi'nin tamamını işgal ettiler. Yunan Ordusu kesin olarak yenilmedikçe, Anadolu'nun diğer yerlerindeki cephelede elde edilen başarının fazla bir

Aydın Umurlu cephesi hakkında gazete kupürü

önemi olmayacaktı. Onun için, Doğu Cephesi güvenlik altına alındıktan sonra Ulusal Hükümet'in bütün dikkati ve ilgisi Batı Anadolu'ya odaklandı. Yunanlar İzmit'ten aşağıya doğru ve Uşak üzerinden Sarayköy/ Denizli'ye kadar çizilmiş bir hatta kadar ilerlemişlerdi. Bu dikine çizginin batısında kalan bütün yerleşim birimlerini de, adeta Yunan toprağı gibi kabul ediyorlardı...

Bölgede, Ulusal Güçler ile Yunan birlikleri arasında yaşanan ve hemen tamamı lehimize sonuçlanan onlarca cephe çatışması oldu. Bunlardan; Ayvalık Cephesi, Soma Cephesi, Ödemiş Cephesi, Salihli, Akhisar ve Aydın Cephele ilk akla gelenlerdir. Ancak, Yunan ordusu o dönemin modern silahlarıyla donatılmış, lojistik desteğı oldukça iyi, yeterli asker sayısı olan ve sürekli olarak da takviye alabilen, ulaşım imkânları çok elverişli ve subay ve erleri oldukça genç ve dinç insanlardı. Böylesi bir ordu ile bölgesel ve ulusal milis güçleriyle başa çıkmak elbette mümkün değildi. Ulusal güçlere bağlı kuvvetlerin, düşmanla zaman zaman yaptıkları çarpışmalar çok sert geçiyor ve bir o kadar da cana sebep oluyorsa da; bu çaba düşmanı yenip, geri atamaya yetmiyor, ancak en azından hırpalıyor ve dirençlerini kırıyordu.

Türk Ordusu yani düzenli ordu ise henüz kurulma aşamasındaydı. Yeterli

Yörük Ali ve efeleri (üstte)
Soma cephesinden bir görünüm (altta)

teçhizattan yoksun, eldekiler de kırık-dökük denecek türden silahlardı. Asker sayısı Yunanlardan çok eksikti. Ancak, Orduya komuta eden subayların, yıllardır savaşıyor olmaları itibarıyla tecrübe üstünlükleri vardı. En önemlisi de; Türk Ordusu'nun Mustafa Kemal gibi bir Başkomutanı vardı.

Başka önemli bir husus daha var ki, altını kalın çizgiyle çizerek belirtmek istiyorum; Yunan Ordusu Batı Anadolu'da işgalciydi. Türk Ordusu ise; vatani için mücadele edecek ve ölüm-kalım savaşına girecekti...

cengizonal@butundunya.com.tr
(Gelecek Ay: Ulusal Bağımsızlık Savaşı'nda İlk Muharebeler)

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

TÜRK BASINI

Geçen hafta Türk Basın Cemiyeti'nin daveti üzerine Ankara'da bir toplantı oldu. Bu toplantıda günlük gazeteler ve dergilerin sahip, başyazar veya temsilcileri bulundular. Ülkeye, Devrimlere daha fazla yararlı olmanın yollarını aradılar. Hep aynı yolun yolcuları olan bu arkadaşlar, Ankara'da bulunmalarından yararlanarak, Dâhiliye Vekili (İçişleri Bakanı) Beyefendi ile de görüştüler. Ülkenin genel durumu hakkında Bakan Bey'in verdiği kıymetli açıklamayı dinlediler ve bu açıklamalardan öğrendikçe yararlandılar. Bu münasebetle bugün Türk Basını'nın Devrimlere karşı olan görev ve hizmetlerinden bahsetmek istiyoruz.

Kanaatimizce, Basın'ın hizmet ve görevini soyut olarak mütalaa etmekten ziyade, olaylar üzerinde incelemek daha doğru olur. Tarihin bir gerçeğidir: Bir devlet yapısı içinde amir ve yöneten makamlarında olanlar, hükümetlerin en büyük kuvvetleri sayılan yalnız silahlı güçler ve kanunların sertliği değildir. Hükümetin başında bulunanların en büyük dayanağı, o hükümeti

teşkil eden kişiler arasındaki itibarı ve etkisidir. Esasen, bir hükümetin kazandığı itibar, gerektiği zaman en büyük kuvvet yerine geçer. Hâlbuki maddi kuvvet hiçbir zaman bu manevi nüfuzun yerini dolduramaz.

Maddi kuvvet, geçici bir zaman için, halkı itaate zorlayabilir. Oysa manevi nüfuzda, sevgiden doğan itimatta itaatsizlik, isyan ve bütün olumsuz fikirleri kökünden söküp atacak bir kuvvet vardır!

Şurası muhakkak ki, Gazi'nin yaptığı büyük işleri, çevresinin saygı ve güvenini kazanmamış olan başka bir kişi, hatta aynı vasıtaları, aynı mantık

Atatürk Hakimiyet-i Milli gazetesi için alınan yeni makineleri incelerken
24 Ekim 1929

ve usulleri uygulasa bile yine muvafak olamazdı. Bir hükümet için, halkın güven ve sevgisini kazanmak, savunduğu ilke ve prensipleri halka sevdirmek için en etkili vasıtalarından biri de Basındır. Bir ülke idaresinde, hassas ve dürüst bir basının hizmetlerine değer biçilemez. Devlet idaresi bakımından basının ne denli önemli olduğunu anlamak, Cumhuriyet ilminin ilk faslıdır. Cumhuriyet Türkiyesi, basına verdiği değer ve önem ile dünyanın en gelişmiş bir idare şekli olan Cumhuriyetin bütün gereklerini anladığını göstermiş oluyor. Bundan birkaç sene evvel -galiba Cumhuriyetin ilanı senesinde idi- Gazi Hazretleri basından ve onun yüksek vazifelerinden bahsederlerken şöyle buyurmuşlardı: "Türk Basını, milletin hakiki seda ve iradesi olan Cumhuriyetin etrafında çelikten bir kale vücuda getirmelidir. Bir fikir kalesi, bir zihniyet kalesi... Basından bunu istemek Cumhuriyetin hakkıdır..."

den açmak istemiyoruz. Geleceğin tarihi, hiç şüphesiz, bu Harf Devrimi'nde Türk Basını'na en büyük şeref hissesini ayıracaktır.

Hakimiyeti Milliye Gazetesi
22 Ocak 1929

Gurur ile söyleyebiliriz, Türk Basını, Büyük Önderi'nin bu doğru yolu göstermesine bütün ruhuyla tabi oldu. Somut bir fikir kalesi, bir zihniyet kalesi halinde, içeriden ve dışarıdan Devrimler aleyhine teşebbüs edilen suikastlara karşı en samimi bir savunucu oldu. Geri fikirlerle mücadele etti. İftiracı eğilimlere karşı geldi.

Memleketin, bugün memnuniyetle şahidi olduğumuz istikrarını destekledi. Türk Basını'nın son Harf Devrimi'ndeki hizmetlerini, bundan sonra aynı Devrimin gelişmesi ve tam bir zaferi yolunda sarf edeceği faaliyeti şimdi-

den açmak istemiyoruz.

Geleceğin tarihi, hiç şüphesiz, bu Harf Devrimi'nde Türk Basını'na en büyük şeref hissesini ayıracaktır.

Hakimiyeti Milliye Gazetesi
22 Ocak 1929

"Bizim halkımız çok temiz kalpli, çok asil ruhlu, ilerlemeye çok kabiliyetli bir halktır. Bu halk eğer bir defa karşısındakilerin samimiyetle kendilerine hizmet ettiğine inanırsa her türlü hareketi hemen kabule hazırdır. Bunun için gençlerin herşeyden önce millete güven vermesi lazımdır."

Atatürk ve Reşit Galip

Yazan: S. TARIK VESKE

► **Çankaya** sırtlarında oturan Ankara-lılar, şehre Reşit Galip Caddesi'nden geçerek inerler. Pek azı bu ismin kim olduğunu bilir. Bu bilinmezlikte belki Dr. Reşit Galip'in 41 yaşında göçüp gitmesi rol oynamıştır, belki de İnönü'yle yıldızının hiç barışmaması... >>

Dr. Reşit Galip

Rodos'ta doğan Reşit Galip, ortaokulu bitirince kardeşiyle bir sandala binip Marmaris'e gelmiş. Liseyi İzmir'de okumuşlar. Kardeşi Hüseyin Ragıp (Baydur) diplomatlığı seçip büyükelçilik yapmış. Reşit Galip ise İstanbul Tıp'a gidip doktor olmuş. Öğrenciyken gönüllü olarak I. Dünya Savaşı'na katılmış. Kafkas Cephesi dönüşü öğrenimini tamamlayıp fakültede asistanlığa başlamış. 1923 Mart'ında, hekimlik yaptığı Mersin'e Mustafa Kemal Paşa geldiğinde Paşa'nın huzurunda konuşmuş ve gözlerine doğru bakarak şöyle demiş: “Muhterem Gazi, sen yalnızca

önermiş ve Dr. Reşit Galip, Ocak 19-25'te Meclis'e girmiş. Bir süre İstiklal Mahkemesi üyeliği yapmış. CHF İdare Heyeti'nde görev almış. Türk Ocakları'nda, Halkevleri'nde çalışmış. Yine Atatürk'ün isteğiyle Serbest Fırka'ya girmiş. Ve Atatürk'ün sofrasına oturmuş. Onu bakanlığa taşıyan süreç de o sofrada başlamış. Bu sofa sahnesi pek çok tanığın anılarında vardır:

1931 sonbaharıydı. O geceki tartışma, Milli Eğitim Bakanı Esat Mehmet'in bir yakınmasıyla başladı. Esat Mehmet, Atatürk'ün Harbiye'den tabya öğretmeni'ydi. Kazım Özalp'ın 'Atatürk'ten Anılar' kitabında (*T. İş Bankası Y., 1992, s. 48-49*) yazdığına göre konu, kız öğrencilerin kıyafetinin

“MUHTEREM GAZİ SEN YALNIZCA BU MİLLETİN BİR KAHRAMANI DEĞİLSİN, SEN BUNLARDAN ÇOK DAHA BÜYÜKSÜN. SEN BU MİLLETİN BİR FERDİSİN. SENİN BİRİNCİ BÜYÜKLÜĞÜN, BU MİLLETİN FERDİ OLMAKLA İKTİFA VE İFTİHAR ETMEKLİĞİNDİR.”

bu milletin bir kahramanı değilsin, sen bunlardan çok daha büyüksün. Sen bu milletin bir ferdisin. Senin birinci büyüklüğün, bu milletin bir ferdi olmakla iktifa ve iftihar etmekliğindir.”

Herkesin yüceltme yarışına girdiği günlerde Gazi'yi 'milletin bir ferdi' sayan 30 yaşındaki bu hatip, herkesin dikkatini çekmiş. Tabii en çok da Gazi'nin...

Kemal Paşa ona milletvekilliği

den açıldı. Esat Mehmet, “kızların kısa etek, kısa çorap ve kısa kollu gömlek giymelerini uygun görmediğini” belirtti. Bir tamim yayınlayıp daha kapalı giyinmelerini isteyeceğini söyledi. Bunun üzerine Reşit Galip söz aldı” Yanlış düşünüyorsunuz beyefendi” dedi. “Bu bir geriliktir. Kadınlar eski durumda yaşayamazlar. İnkılaplardan en mühimi, kadınlara verilen haklardır. Başka türlü, batılılaşmakta olduğumuzu iddia edemeyiz.”

Sofra gerildi. Gazi, vekilini zor durumda bırakan bu çışkıştan hoşlanmadı. “Bu konuyu uzatmayalım. Kısa çorap giyip giymemek çok önemli değildir, sonra tartışırız” dedi. Ama Reşit Galip alttan almadı. “Af buyurunuz Paşam! Bu, inkılap ve zihniyet meselesidir. Müsaade buyurursanız

fikrimizi söyleyelim. Hatta daha ileri giderek diyeceğim ki, sizin huzurunuzda bu sofrada inkılapları zedeleyeceği icraattan bahsedilmesi küstahlıktır, hoş görülemez.”

Reşit Galip'in tartışma yaratmasının özel bir nedeni vardı: Halkevi'nde sanatı yaygınlaştırmak için tiyatro çalışmaları yapıyor, ancak sahneye çıkacak kadın oyuncu bulamıyorlardı. Buna gönüllü kadın öğretmenler için, Maarif Vekaleti'nden izin alamamışlardı.

Reşit Galip “Bu kokuşmuş kafayla devlet yürümez” diye kestirip attı. Atatürk'ün kaşları çatıldı. “Sözlerinizde müsamahalı, ölçülü olunuz” diye çıkıştı. Herkes yaklaşan fırtınayı hissetmişti. Ama Reşit Galip bulutların üstüne gitti.

57 yaşındaki Milli Eğitim Bakanı'nı işaret ederek dedi ki: “Devrimci

devrimcidir. insanlar bir yaştan sonra ister istemez tutucu olurlar. Meclis'te bunca genç, idealist, bakanlık yapacak yetenekte insan varken, böyle yaşlı kimseleri Milli Eğitim Bakanı yapmak hatadır.” Atatürk yeniden uyarma gereği duydu: “Esat Bey yeteneklidir. Davamıza inanmıştır ve benim hocamdır. Beni okutmuş olması sence bir değer taşıyor mu?”

“Kusura bakma Paşam, taşıyor! Okuttuklarının içinde sizin gibi bir devrimci çıkmış ama kim bilir nice tutucu da çıkmıştır. Sizi de eleştiririm!”

Bunun üzerine Gazi'nin sabrı taşı: “Bu sofrada hocama ve bir Milli Eğitim Bakanı'na hakaret etmenize müsaade edemem.” diye haşladı. Ama Reşit Galip sineceği yerde hepten üste çıktı:

“Devrimleri korumak için sizden müsaade istemiyorum. Hatayı yapan

Atatürk Milli Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip ile Ankara Ahlatlıbel'de arkeoloji çalışmalarını izlerken (1933)

siz de olsanız, sizi de eleştiririm. Mesela Rose Noir'a verdiğiniz 15 bin liralık kredi mektubu da siz yaptınız diye hata olmaktan çıkmaz.” İlk kez Atatürk'ün sofrasında Atatürk bu kadar sert eleştiriliyordu. Reşit Galip'in sözünü ettiği Rose Noir, Beyoğlu'nda, Rus karı-kocanın işlettiği bir barın adıydı. Atatürk bir gece oraya gitmiş, mekanın sahibi Madam Senya'dan “İş Bankası'ndan kredi alamıyoruz.” yakınmasını dinlemiş ve orada bir kağıda “yardımcı olunması” isteğini yazmış, Rus çifte vermişti. Reşit Galip bu iltimas talebini eleştiriyordu.

teri'ne Reşit Galip'i sorar. “Sabaha kadar bekledi, mahcubiyetini size iletmemizi istedi. Ankara'ya gidecek kadar borç para istedi. 25 lira verdik” derler. Atatürk “Ankara'ya gidecek adama 25 lira mı verilir. Bari benim hesabımdan birkaç yüz lira verseydiniz” der. Sonra “Cebinde beş parası yok ama karakterinden hiç taviz vermiyor. Parası yok ama cesareti var” diye ekler. 1932 sonbaharında Atatürk, Reşit Galip'in Ankara Radyosu'ndaki bir konuşmasını dinler; “Devrimleri her yerde, herkese karşı savunacağız. Gerekirse babamıza ve çocuklarımıza karşı bile” demektedir. Atatürk birkaç

“BURASI SİZİN DEĞİL MİLLETİN SOFRASIDIR. MİLLETİN İŞLERİNİ GÖRÜŞÜYÖRÜZ. BURADA OTURMAK SİZİN OLDUĞU KADAR BENİM DE HAKKIMDIR.”

Atatürk bu kez kızmadı; “Yorulunuz, buyurun biraz istirahat edin” diyerek kibarca Reşit Galip'i sofradan kovdu. Ama genç devrimcinin yılmaya niyeti yoktu. Yıllar yılı bir efsane gibi anlatılacak çıkışını o an yaptı:

“Burası sizin değil, milletin sofrasıdır. Milletin işlerini görüşüyoruz. Burada oturmak sizin kadar, benim de hakkımdır.” Atatürk kendi fikirleriyle kendisini vuran bu genç adama baktı, sonra yanındakilere dönüp “Öyleyse biz kalkalım” dedi. Sofradaki bütün heyet ayaklandı; Reşit Galip'i sofrada yapayalnız bırakıp çıktılar. Bu müthiş sahnenin devamı daha da ibret vericidir: Reşit Galip bütün geceyi Dolmabahçe Sarayı'nda pencere kenarındaki bir koltukta geçirir.

Atatürk uyandığında Genel Sekre-

gün sonra kendisini yeniden sofraya davet eder. Hemen yanındaki sandalyeye buyur eder. Onun yanına da, hocası Esat Mehmet'i oturtur. Ve orada yeni Milli Eğitim Bakanı'nın 39 yaşındaki Reşit Galip olduğunu açıklar.

Rose Noir olayı mı? Onu da hatırlatalım: İş Bankası Genel Müdürü Muammer Eriş, Atatürk imzalı kağıdı alınca doğrudan Dolmabahçe Sarayı'na gelmiş, Ata'nın ricacı olduğu krediyi vermeye kuralların uygun olmadığını bildirmiş, talebi reddetmiştir.

**

Reşit Galip'in bakanlığı sadece 13 ay sürdü. Bu süre içinde Darülfünun'dan üniversite reformunu başlattı. Öğretmenlere genel bütçeden maaş ödenmesini sağladı. Eşi Zübeyre Hanım'ın deyişiyle “deli gibi çalışıyor” ama Ata-

türk'e çıkışacak kadar ayarsız dili yüzünden her gün işe cebinde istifa mektubuyla gidiyordu. Aslında Atatürk'le araları iyiydi. O Gazi'ye "Paşam", Gazi de ona "Doktor" diye hitap ederdi.

**

Bir gün sofradan ayrılırken, Atatürk, "Seni eve ben bırakacağım" demiş. Eve bırakınca o da saygıdan, "Ben de sizi uğurlayacağım Paşam" karşılığını vermiş. Ama kendisinin arabası olmadığından yürüyerek uğurlamış. O gece zatürree olmuş. Dinlenmesi tavsiye edilince 1933 Ekiminde görevden ayrılmış. 1934 yazın-

da Moda'daki bir deniz kazasında kızlarını kurtarmaya çalışırken akciğerlerini hepten üşütmüş. Bir mucize eseri kurtulduğu bu kazadan sonra ölümü bekleyerek, hastalığını takip etmeye başlamış. Keçiören'deki bağ evinin kütüphanesine demir yatağını taşıtıp yedi ay kitaplar arasında yatmış.

1934'te, 41 yaşında hayata veda etmiş. Öldüğünde cebinde 5 lira parası varmış.

Her sabah okul öğrencilerini güne başlatan "Türküm, doğruyum, çalışkanım" andı var ya... kim kaleme almış biliyor musunuz? Reşit Galip... İnandırıcı gibi değil. O andın 1933'ün 23 Nisan günü Reşit Galip'in kaleminden çıktığını eminim çoğumuz bilmiyorduk. •

ATATÜRK'ÜN OKUMA TUTKUSU

Atatürk, okuduğu kitaplardan edindiği bilgiler ışığında yeni bir Türk toplumu oluşturdu. O'nun kitap sevgisine ve okuma tutkusuna ilişkin bilgileri, kendi anılarından ve yakınlarının anılarından elde edebiliyoruz. Elimizdeki belgelere dayanarak, Atatürk'ün geniş bir kültüre sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Atatürk, yaşamı boyunca okuduğu kitaplardan edindiği bilgiler ışığında, eşsiz dehası ile yaptığı sentezlerle, yüzyıllarca cahil olarak bırakılmış bir halktan, yeni bir Türk toplumu yaratmış, kurduğu Cumhuriyet'in temelini de kültüre dayandırmıştır.

Dünyada bir başka benzeri bulunmayan devrimlerini yaparken de hiç yanılmayışında, kuşkusuz, O'nun geniş kültürünün payı çok büyüktür...

"Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür"

M. Kemal ATATÜRK

SAKLI TARİH

Sinan Meydan

CUMHURİYETİN DEV PROJESİ:

NAZILLI SÜMERBANK BASMA FABRİKASI

Atatürk, "ekonomik zaferlerle taçlandırılmayan askeri zaferlerin hiçbir anlam ifade etmeyeceğini" belirtmiştir. Ekonomik bağımsızlığın siyasi bağımsızlık kadar önemli olduğunu düşünen Atatürk, kapitülasyonların kaldırılmasına çok büyük bir önem vermiştir. Osmanlıyı bitiren kapitülasyonların Lozan'da kaldırılmasından sonra "milli ekonomi" oluşturmak için kolları sıvayarak, sanayileşmemiş bir toplumu sanayileştirmek amacıyla büyük bir hızla fabrika yapımına ağırlık vermiştir. Kısa zamanda savaş yorgunu Türkiye'nin dört bir yanında çok sayıda fabrika kurulmuştur.

Uşak Şeker Fabrikası, Alpullu Şeker Fabrikası, Eskişehir Şeker Fabrikası, Turhal Şeker Fabrikası, Bursa Merinos Halı Fabrikası Malatya Bez Fabrikası genç cumhuriyetin fabrikalarından sadece birkaçıdır.

Atatürk ve Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nın açılışında

İşte bu fabrikalardan biri de 1937'de açılan Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'dır. Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, Atatürk'ün kafasındaki "Sosyal Fabrika Projesi'nin" ilk uygulaması olması bakımından çok önemlidir. Atatürk'ün kafasındaki fabrika, sadece üretim yapılan bir mekan değil, aynı zamanda "ar-ge" çalışmalarının yapıldığı bir laboratuvar, eğitim verilen bir okul, her türlü sanat ve spor imkanlarına sahip bir kültür kompleksi, kısacası adeta dört dörtlük bir "yaşam alanı", bir "kampüs"tür. Atatürk, işçilerin yüksek standartlarda, her türlü imkandan yararlandıkları bu "sosyal fabrikaları" Anadolu'nun her yanına yapmayı planlıyordu. Ama bu projesini yaygınlaştırmaya ömrü yetmeyecekti.

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, genç Cumhuriyetin Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ilk önemli eseridir. Sümerbank'ın kurduğu ilk Türk basma fabrikasıdır. Devlet eliyle kurulan ilk basma fabrikasıdır.

Fabrika, Türk-Sovyet ortak yapımıdır. Makineler ve teçhizatların çoğu Sovyetler Birliği'nden narenciye karşılığında alınmıştır. Fabrika kuruluşundaki işçi açığını kapatmak için 120

Yarım Ay dergisinde Hulusi Günay tarafından kaleme alınan Nazilli Basma Fabrikası (1937)

Sovyet montör ve mühendisi istihdam etmiştir.

Fabrikanın temelleri 25 Ağustos 1935'te atılmış, yapımı 18 ayda tamamlanmış ve 9 Ekim 1937'de açılmıştır. Bina ve makineler dahil, 8 milyon liraya mal olmuştur.

Fabrikanın, 28 bin iğ ve 800 otomatik tezgah ile çalışmaya başlaması ve 2.400.000 kilo iplik işlemesi planlanmıştır. Bununla 20 milyon metre basma imal edilecektir.

Fabrika 15 bin ton kömür yaka-

yor. Bu kadarla çalışması mümkün müdür?

— Merak etme, dedi, bir kasaba için gereken iplikten çok değil, bütün w ile olmayacaktır.

Fabrikaların, merkezi lerin kanatları. Önemli eserler dey tapınakları m suları, taşınacak. En haki bir faaliyet var. A yınlar, işçiler, san'atkarlar yukan göüp geliyorlar. ' amon, işçilerin gibi bizi halqın arasında hakikatı gibi idi. Bir genç tekniğin tünde direktör odasına büyük ve kalbi bir kızı dan içeri girildi. Direktör vurnadan önce bir kağıda: kapa anırtıldı. ' yer temiz ortada titti bir ' Üst kate çıkma refiki tir Day Faik Furgan: rak oynadın masanın be yığın evetken mite bir kıldı diledin. O — Eteğün furlullah, diy bir cıvıllarla ten anırtı.

Pamuk mükim.

Nazilli Basma Fabrikası'nın açılış haberini veren Akşam gazetesi (1937)

caktır. Fabrika her gün en fazla 2400 işçi çalıştıracak ve ücret olarak senede 1 milyon lira ödeyecektir.

Fabrika, beş kısımdan oluşmuştur: Dokuma bölümü, Basma bölümü, Desen bölümü, Gravür bölümü ve Baskı kısmı...Basma, Desen, Gravür bölümünden geçen kumaşlar, Dokuma bölümünde, yarısı elektronik olmak üzere 768 tezgahla dokunacaktır. Günlük dokuma, 62.000 ile 64.000 metre arasındadır. Baskı bölümünde ise 4 baskı makinesi vardır. Burada farklı renk ve desenlerde günlük ortalama 85.000 metre basma yapılacaktır.

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, sosyalist ülkeler de dahil, dünyada görülmemiş bir "sosyal" niteliğe sahiptir. Evet, fabrika kurulurken Sovyet

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, 1930'ların dünyasında bir benzerine daha rastlanmayacak kadar özgün bir "sosyo-kültürel" ekonomi projesidir.

modeli esas alınmıştır, ama genç cumhuriyetin genç mühendisleri Türk devrimine has, çok özgün bir eser ortaya çıkarmayı başarmışlardır. Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, 1930'ların dünyasında bir benzerine daha rastlanmayacak kadar özgün bir "sosyo-kültürel" ekonomi projesidir.

İşte Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nın şaşırtan özellikleri:

1. Fabrika, balolar, danslar ve partiler düzenlemiştir: 1930'ların ortalarına kadar kadınlı erkekli hiçbir toplantıya katılmamış halk, fabrikanın organize ettiği balolar, danslar ve partilerle sosyalleşmiş, özellikle kadın ön plana çıkmaya başlamıştır.

2. Fabrikada sinema salonu vardır: 1937 yılında 12 bin kişinin yaşadığı bir kentte, bu fabrika bünyesinde 700 kişilik bir sinema salonu açılmıştır. İki defa memurlara, iki defa işçilere

ve iki defa da ustalara olmak üzere haftada toplam altı defa film gösterilmiştir

3. Fabrika Halkevi kurmuştur: Fabrika “Sümer Halkevi” adıyla bir halkevi kurarak halkı her konuda bilinçlendirmeye çalışmıştır. Bir fabrika bünyesinde açılan ilk ve tek halkevi Sümer Halkevi’dir. Halkevinin şubelerinde çalışanların büyük çoğunluğu fabrika işçisidir. Halkevinin, hazırladığı oyunları sergilemesi için fabrika içinde bir sahnesi vardır. Sümer Halkevi biçki-dikiş kurslarında her yıl birçok genç kız meslek sahibi olmuştur. Halkevi civar köylere geziler düzenlemiş, köylülerin sorunlarıyla ilgilenmiş, köylere ilaç ve sağlık elemanı göndererek hastaların tedavisini sağlamıştır.

4. Fabrikanın korusu vardır: Fabrika çalışanları arasında bir müzik grubu oluşturulmuştur. Klasik müzik seslendiren grup Nazilli, Aydın ve Denizli’de konserler vererek “çok sesli” müziğin Anadolu’da tanınmasını sağlamıştır. Fabrikada yemek aralarında dünya klasiklerinden eserler okuyan bu koro (grup), işçilerin Beethoven zevke ulaşmalarını sağlamıştır. Fabrikada, çalmayı bilen işçilerin kullanımlarına açık bir de piyano vardır.

5. Fabrikanın hamamı vardır: Fabrika bünyesinde kurulan bir hamam, hem işçilere hem de Nazilli halkına hizmet vermiştir.

6. Fabrikanın Ressamları vardır: Fabrika bünyesindeki desinatörler belli zamanlarda fabrika dışına çıkarak Nazilli ve çevresinin güzel resimlerini yapmışlardır. Fabrika ressamlarının

yaptığı bu tablolar açık arttırmalarda satılmıştır. Resim heykel sergileri de düzenleyen fabrika Nazilli’de güzel sanatların gelişmesini sağlamıştır.

7. Fabrikanın spor kulübü vardır: Fabrikanın bünyesinde kurulan lacivert-beyaz renkli Sümer Spor, futbol, basketbol, atletizm, voleybol, bisiklet, güreş, yüzme, boks branşlarında faaliyet göstermiştir. Fabrika bünyesindeki Sümer Spor futbol Sahası Türkiye’nin ilk “alttan ısıtmalı” futbol sahalarından biridir. Ayrıca yine fabrika bünyesinde, basketbol, voleybol sahaları, güreş minderleri, boks ringi, tenis kortu ve paten pisti vardır. Nazilli’de toplumsal kaynaşmayı güçlendiren “paten eğlenceleri” ve bisiklet yarışları” Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası’nın mirasıdır.

8. Fabrika halka bedava basma dağıtmıştır: Bir sosyal fabrika olarak tasarlanan Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, altı ayda bir halka “iskarta basma” dağıtmıştır.

9. Fabrikada işçi hakları üst düzeydedir: Çok sayıda işçiyi barındıran fabrika işçi haklarına da çok önem ermiştir. İşçi ve Memur Biriktirme Sandıkları, İşçi Ölüm ve Hasatlık Yardım Sandıkları oluşturulmuş, fabrika içinde işçi sağlığını koruyacak 40 yataklı bir hastane, bir eczane bir de labratuvar kurulmuştur. Nazilli’nin kabusu haline gelen sıtma hastalığı fabrikanın sağlık ekibi tarafından kurutulmuştur. İşçilere mesleki eğitim verilen fabrikada ayrıca işçiler için beş sınıflı bir okuma-yazma kursu, daha doğrusu bir küçük okul vardır.

Sümer İlköğretim Okulu adlı bu işçi okulunun 980 öğrenciye sahiptir. Ayrıca bir işçi radyosu ve işçi çocukları için 26 yatak ve 40 mevcutlu bir kreş kurulmuştur. İşçiler ve memurlar, fabrikanın hemen önünde özel olarak inşa edilen 264 dairelik ve 1000 kişilik lojmanlarda çok uygun bir ücretle kalırken, bekar işçiler için 350 kişilik bir “Bekar İşçi Pavyonu” vardır. Lojmanda kalamayan işçi ve memurları şehirden fabrikaya taşımak için düzenli seferler yapan “gıdı gıdı” adı verilen mini bir tren kullanılmıştır. Fabrika işçilerinin yiyecek ve giyeceklerini temin etmek için fabrika bünyesinde bir kooperatif vardır. Fabrikanın, işçilere hizmet veren güzel ve temiz bir fırını, işçi yemekhanesi, memur kantini ve bir de hamamı vardır.

10. Fabrikanın ar-ge bölümü vardır: Daha fabrika açılmadan fabrikada kullanılacak kaliteli pamukların çevrede yetiştirilmesi için 200 adet modern tohum ekme makinesi satın alınmıştır. Yine pamuk işinde kullanılmak üzere birçok modern tarım aleti ve makinesi bölgeye getirilerek çiftçilere dağıtılmış ve bunları nasıl kullanacakları öğretilmiştir. Fabrika içinde mekanik odası, fizik labratuvarı, tarım labratuvarı gibi ar-ge bölümlerinde, fabrikada yapılacak üretimin kalitesini arttırmak için çalışmalar yapılmıştır.

11. Fabrikanın atölyesi vardır: Fabrikanın büyük bir atölyesi vardır. Bu atölyenin demirhanesi, marangozhane, dökümhanesi, kaynak ve teneke işleri yapan bir kısmı vardı. Diğer fabrikaların ahşap parça ihtiyacı olan makine vurucu kolları burada yapıldı.

12. Fabrikanın elektrik ve su santralleri vardır: Fabrika, bir dönem hem kendi elektrik ihtiyacını hem de Nazilli kentinin elektrik ihtiyacını kendi bünyesindeki bir elektrik santraliyle sağlamıştır. Dört kazan ve üç türbinli olan bu santral, 2500 kw gücündedir. Fabrikanın su ihtiyacını karşılamak için bir de su santrali vardır.

İşte Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası... İşte Atatürk’ün “Sosyal Fabrika Projesi”nin ilk uygulaması... İşte genç cumhuriyetin, halkına, insanına, işçisine bakışı...

ATATÜRK NAZILLI SÜMERBANK BASMA FABRİKASI’NDA

Türkiye’de devlet eliyle kurulan bu ilk basma fabrikasını 9 Ekim 1937’de bizzat Atatürk açmıştır. Atatürk, Ege manevraları için bölgede bulunan ordu komutanlarıyla ve yöneticilerle birlikte açılışa gelmiştir. Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, İkinci Ordu Müfettişi Orgeneral İzzetin Çalışlar, Genelkurmay Asbaşkanı Asım Gündüz, Jandarma Genelkomutanı Naci İldeniz gibi komutanlar ve Trakya Umum Müfettişi General Kazım Dirik ile İzmir Valisi Güleç, Başvekil Vekili Celal Bayar, İsmet İnönü, Afet İnan, Kültür Milletvekili Recep Peker, Ziraat Vekili Şakir Kesebir, Dahiliye Vekili ve CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya, Nafia Vekili Ali Çetinkaya, Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Aras, Milli Müdafaa Vekili Kazım Özalp, Maliye Vekili Fuat Ağıralı, Kültür Vekili Saffet Arı-

Genç cumhuriyetin çağdaşlaşma projesi kapsamında en erken ve en köklü şekilde aydınlanan kentlerden biri, belki de birincisi Nazilli olmuştur.

kan, Gümrük ve İnhisarlar Vekili Ali Rana, Orman Umum Muhafaza Komutanı Korgeneral Seyfi gibi nerdeyse devletin bütün askeri ve sivil erkânı tam kadro Atatürk'le birlikte Nazilli'dedir. Atatürk'ün açılışını yaptığını ilk ve son fabrika olan Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nın açılışına verilen önem, asker-sivil neredeyse

bütün devlet erkanının açılışa katılmasından da bellidir. Nazilli Basma Fabrikası istasyonunda fabrika yetkililerince karşılanan Atatürk'ün ilerlediği istasyondan fabrika müdüriyet binasına kadar parke döşenmiş yolun her iki yanında halk düzenli bir şekilde sıralanmıştır. Sıraya geçmiş küçük kızlar elle-

rinde pamuk dallarıyla misafirlerini karşılamışlar ve bunları Atatürk'e hediye etmişlerdir. Fabrika binası ve meydanlar bayraklarla süslenmiştir. Atatürk, yanındakilerle birlikte fabri-

Nazilli Basma Fabrikası'nın açılışı devletin tüm devlet yöneticilerinin katılımı ve büyük bir coşku ile yapılmıştı.

kaya geldiğinde, mahşeri kalabalık tarafından Halkevi Orkestra-sı eşliğinde büyük sevinç ve tezahüratla karşılanmıştır. Atatürk halkın bu coşkulu karşılamasına fabrikanın girişindeki müdüriyet binasının balkonundan halkı selamlayarak cevap vermiştir. Açılışta yapılan konuşmalardan sonra Atatürk, fabrikanın yönetim dairelerinden çıkarak iplik dokuma ve halı makinelerinin bulunduğu binaların kapısı önüne gelmiştir. Fabrikanın elektrik santralinin önünde elektrikle aydınlanan bir büstünü gören Atatürk, bir süre bu büstü inceledikten sonra "güzel" diyerek fabrika müdürüne iltifatta bulunmuş ve daha sonra açılış yapmıştır. Atatürk'ün fabrikayı açmasıyla birlikte 480 makine bir anada çalışmaya başlayarak ilk pamuğu işlemiştir. Tören boyunca bir uçak filosu fabrika üzerinde uçuşlar yapmıştır

Atatürk'ün açtığı Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, çok kısa bir sürede Nazilli'nin çehresini değiştirmiştir. Daha önce göç veren Nazilli kısa zaman içinde göç alan bir kent haline gelmiştir. Genç cumhuriyetin çağdaşlaşma projesi kapsamında en erken ve en köklü şekilde aydınlanan kentlerden biri, belki de birincisi Nazilli olmuştur. Nazilli'nin "çağdaşlaşmasında" Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nın yeri çok büyüktür.

BEDRİ RAHMI EYÜBOĞLU'NUN İZLENİMLERİ

7 Ekim 1953'te Nazilli'ye gelen şair ve ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nazilli'deki değişimi şöyle gözlemlemiştir:

"...Altı saat içinde altı lunapark geçtik... Bir de ne görelim şehir baştan aşağı neon ışıkları içinde. Nazilli dediğin nedir ki, Anadolu'da küçük bir kaza değil mi? Gecenin on ikisinde ışık, elektrik ışığı içinde yüzen bir Anadolu kasabasını görmek insanı nasıl sevindirmez... Nazilli'nin iki yakasını bir araya getiren bir ışık fermuarı taa Basma Fabrikası'na kadar uzanmış. Sarı yerine hafif yeşilimtrak bir ışık. Bu ışığın altında yürüdük. Gayet nazik bir memur, belediye memuru mu polis mi pek anlayamadım, küçük bir çocuğa seslendi; 'Bu misafiri Gıdı Gıdı'ya kadar götür...' dedi. Evvele bir mahalle, bir semt adı sandım. Sonra bir şoför, bir arabacı olabilir dedim. Gıdı Gıdı dedikleri bir küçük, bir maskara dekovil tren imiş. Belli saatlerde işçileri fabrikaya taşırmış... Bir kedim olsa ismini muhakkak Gıdı Gıdı koyardım... Birkaç adım ötede aynı ışıklarla donanmış birkaç otel sıralanmış. Burası kaza değil vilayet merkezi diyorum. Burasını bu hale fabrika soktu diyorlar.

Dükkan önünde bir otobüs duruyor, içinden birçok işçi çıkıyor çoğu kadın. Birkaç erkek var. Fabrika'dan dönüyorlarmış. Gece Postası. Pek yorgun görünmüyorlar, ama kına gecesinde de dönmedikleri belli. Telaşsız adımlarla sokaklara dalyorlar. Çoğu siyah gömlek üstüne beyaz bir başörtüsü sallandırmış. Geniş yollar, ışıklı yollar, ışıklı oteller, gece yarısı açık dükkanlar, dizi dizi okaliptüs ağaçları.

Kışın kapıya dayandığı bu günlerde Pazar yerindeki sebze çeşidi insanı şaşırtıyor... Eski evlerin dışardan çok

kalender görüldüğüne bakmayın içleri cennet gibi. Derli toplu tertemiz. Nazilli’de bisiklet bolluğu göze çarpıyor. Motosikletler ve takma motorlu bisikletler de var. Bisikletlerin çoğu Basma Fabrikası’nda çalışan işçilerin olmalı. Fabrikanın bir bisiklet garajı var. Yol dümdüz olduğu için işçiler bisikleti benimsemişler.

Fabrikanın Nazilli’ye bağışladığı nimetlerden birisi de bu olmalı. Ne yalan söyleyeyim, sinemada görsem reklamdır derdim. Bana Anadolu’da bir kaza merkezinde işine bisikletle giden beş yüz işçi gördüm deseler kolay kolay aklım yatmazdı.

Fabrikeyi gezdikçe işçiler sağlanan imkanları, kolaylıkları gördükçe şaşır-dım kaldım. Sıcak, lezzetli, kuvvetli bir yemek. Boyalarla uğraşanlara süt ve yoğurt, işçiler mahsusu hastane, kreş, kantin, alabildiğince geniş bir bahçe, Kantinin üstünde bir havuz. Havuzun içinde bir heykeltıraşın elinden çıktığını zannettiğim bronz bir heykel, bir kadın heykeli. İşçilerden birisi yapmış. Fabrikada bronz döktürmüş. Aman Allah’ım! Akademide bronz değil alçıya bile dökmek nasip olmaz. Bir de gazoz tezgahı kurmuşlar. Geliri, işçilerin spor kulübüne veriliyor. Futbol takımları var. Denizli’de yaptığı maçlarda kimseden geri kalmamış.

İstanbul’da eşine az rastlanır bir boyda bir tiyatro salonu var. Geçenlerde ‘Soygun’u oynamışlar. Şehirde böyle bir salon olmadığı için bazı düğünler burada yapılmış. Balolarda eksik değil. Benim tarihime üst üste iki tane düştü. Fabrika kuruluşunun

16. yılı iki balo ile kutlandı. Birisinde, fabrika işçileriyle aileleri, ötekinde şehirden gelen davetliler vardı. Birisinde yerli oyunlar oynandı, türküler söylendi. Ötekinde bol bol dans edildi. Her ikisi de geç vakte kadar uzadı.

Fabrika ailesinin toplantısında hiç görmediğim bir oyun oynandı. Bir tarafta Köroğlu türküsü söyleniyor, ortada iki kişi bu havaya uygun adımlarla bir koyun yüzüyorlar. Koyun dediğim de yere upuzun yatmış, kaskatı kesilmiş bir genç. Sıra koyun yüzmeye geliyor. Adamcağızı parçalamadan bir güzel şişiriyorlar. Seninki gayet güzel ölü taklidi yaparken biçarenin parçalarından içeriye bir bardak da bira dökmezler mi! O zamana kadar oyunun bütün kısımlarına büyük ustalıkla katlanan genç, yıldırım hızıyla doğruluyor. Bu kötü şakanın hesabını soruyor. Meğer oyun içinde bir başka oyun varmış.

Fabrikanın sanatçısı olan bir genç mikrofon başında hiç de bayat olmayan esprileri döktürüyor. Fabrikanın bülbülleri birer birer, mikrofon başında şakımaya davet ediyor! Nazlanmadan geliyorlar. Kimi gazel söylüyor, kimi en ön moda caz havalardan birini... Kimi Köroğlu’na giriyor. Kimi harmandalına. Sonra her sene bu gece çıkarılan Gıdı Gıdı balo gazetesi dağıtılıyor. İçerisinde gene fabrikalı çocuklardan birisinin yaptığı karikatürler var...”

İşte Bedri Rahmi Eyüboğlu’nu şaşırtan Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası gerçeği... Genç cumhuriyetin en devrimci adımlarından biri... Üretime, istihdama, yatırıma önem

veren, kendi halkına güvenen, kendini ve dünyayı bilen çağdaş bireyler yetiştirmek isteyen genç cumhuriyetin mucize eserlerinden biri; Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası...

ZİHNİYET FARKI

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası hakkında çok önemli bir makalesi olan, Yard. Doç. Dr. Günver Güneş’in şu değerlendirmesine katılmamak mümkün müdür:

“Fabrika birçok işlevinin yanında Cumhuriyetin temel kavramlarını halka tanıtan bir köprü olmuştur. Sümerbank bir fabrika

olmasının ötesinde bir okul, bir eğitim kurumu, Cumhuriyet öğretilerinin yaşama geçirildiği bir alan olmuştur. Dünya üzerindeki herhangi bir şehirde kurulan bir fabrika, elbette o şehir üzerinde birtakım değişiklikler yapmıştır, Ama hiçbirisinin Nazilli Basma Fabrikası’nın Nazilli üzerinde yarattığı sosyal, kültürel, ekonomik değişimler kadar büyük sonuçlar yaratması mümkün değildir. Çalışanlara her türlü imkanı devlet eliyle verip onları ekonomik refaha kavuşturan bu fabrika, çalışanlarına yemek aralarında dünya klasiklerinden eserler okutup Beethoven dinletecek zevke ulaştırabilseyse, işte bu sözü edilen fabrikanın ne kadar değişik bir felse-

Türkiye’nin bu gün yaşadığı “ekonomik” ve “sosyo-kültürel” sorunların baş sorumlusu Atatürk’ün ve genç cumhuriyetin, Köy Enstitüleri, Sosyal Fabrika, Halkevleri, Uçak sanayi, Demiryolu gibi dev projelerini ABD istekleri doğrultusunda bir kenara bırakan Atatürk sonrası iktidarlardır.

feyle yola çıktığının ve bulunduğu yerin halkına neler kazandırdığının açık bir göstergesidir.”

1950’li yılların başında tıpkı yine cumhuriyetin dev eseri Köy Enstitüleri gibi bu fabrikalar da ışık saçmaktadır Anadolu’ya...

Düşünsenize, bu fabrikalardan Anadolu’nun her yanına dikildiğini; Edirne’ye, Manisa’ya, Konya’ya, Tunceli’ye, Diyarbakır’a... Türkiye ne duruma gelirdi! Bugün yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal sıkıntılar yaşanır mıydı? En basitinden Türkiye’yi maddi ve manevi bakımdan her geçen gün biraz daha zora sokan “terör belası” olur muydu? Olsa bile bu boyutta olur muydu?

Türkiye'nin bu gün yaşadığı “ekonomik” ve “sosyo-kültürel” sorunların baş sorumlusu Atatürk'ün ve genç cumhuriyetin, Köy Enstitüleri, Sosyal Fabrika, Halkevleri, Uçak sanayi, Demiryolu gibi “dev projelerini” ABD istekleri doğrultusunda bir kenara bırakan Atatürk sonrası iktidarlardır.

1950'lerden sonra sürekli kan kaybeden Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, son darbeyi 14 Kasım 2002'de yemiştir. Cumhuriyetin dev projelerinden Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası, Özelleştirme İdaresi'nce bedelsiz olarak Adnan Menderes Üniversitesi'ne devredilmiştir. Fabrika çalışanları da “gözyaşları” içinde Bursa'ya nakledilmiştir. Kapısına kilit vurulan fabrikanın, üniversitenin kullanımı dışındaki büyük bir bölümü, içindeki tarihi dokuma makineleri, araç ve gereçleriyle çürümeye terk edilmiştir. Dünyanın başka bir yerinde olsa en kötüsü “müze” olarak kullanılacak ve milyonlarca turist çekecek bu dev eser, Cumhuriyetin bu dev projesi, bugün Nazilli'de hayvan ahırından bile kötü bir durumda kaderine terk

edilmiştir. Gerçi bugün, işçilerini sosyal haklardan mahrum eden, hatta işçilerini tekme tokat dövdüren bir hükümetin, Cumhuriyetin “sembol” eseri, Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'na daha iyi davranmasını beklemek de doğrusu safdillik olur...•

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynaklar

1. Aslan Buğdaycı, *Dünden Bugüne Nazilli*, İstanbul, 2001. 2. *Atatürk Aydın' da*, Aydın, 1981. 3. *Aydın İl Yıllığı*, Aydın, 1973. 4. *Günver Güneş*, “Atatürk'ün Nazilli Seyahatleri ve Seyahatlerin Yarattığı Sonuçlar”, *Atatürk Haftası Armağanı, Genelkurmay ATESE Başkanlığı Yayınları*, 10 Kasım 2004, s.121-135. 5. *Hulusi Günay*, “Nazilli Dokuma Fabrikası”, *Yarım Ay*, No: 68, 1 İlkanun 1937, s. 8,9 ve 19. 6. *İbrahim Kiraz*, *Yaşlı Şehir*, Nazilli, 2003. 7. *L' Illustration de Turquie*, İstanbul. 8. *Nazilli Basma Fabrikası Gezi Rehberi*, Nazilli, 1937. 9. *Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası Arşivi*. 10. *Saadet Tekin*, “Nazilli Basma Fabrikası”, *Tarih ve Toplum*, C.39, S.230, Şubat, 2003. 11. *Tahir Kodak*, “Mustafa Kemal Atatürk'ün Denizli Seyahatleri” *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.19, S.55, Mart 2003. 12. *Türkiye Ticaret Postası*, Nazilli Basma Fabrikası Özel Sayısı, Ankara, S. 350-103, 14 Temmuz 1948. 13. *Zafer Toprak*, *Sümerbank*, Ankara, 1983. 14. 2010 Yılında Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nda bizzat yaptığım incelemeler. (Sinan Meydan).

KAPISINA KİLİT VURULUP ÇÜRÜMEYE TERKEDİLEN NAZILLI SÜMERBANK BASMA FABRİKASI'NIN BUGÜNKÜ DURUMU

Sinema salonunun bugünkü durumu ve boşaltılan üretim alanı (altta)

Yazarımız Sinan Meydan, kapısına kilit vurulan Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası'nın durumunu Bütün Dünya okuyucuları için belgeledi... Çürümeye bırakılan makineler, elektrik santrali ve "gıdı gıdı" adı verilen fabrika treni...

ATATÜRK VE ARKEOLOJİ

"Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşanmış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanıma ve sahip olmaktan geçer"

Mustafa Kemal ATATÜRK

Yazan: ÇETİN İMİR

Mustafa Kemal, 1917 yılında 10 yıllarda Yaver olan Velihaht Prens Vahdettin ile birlikte Almanya'ya gittiklerinde Berlin Pastdam'daki Bergama Müzesini gezerler. Mustafa

Kemal, 1886 yılında başlayıp on yıl boyunca sökülerek Almanya'ya taşınan "Zeus Sunağı"nı izlerken, bu ülkenin neleri yitirdiğini görür ve o günden sonra Türkiye'den kaçırılan bu eşsiz

Berlin'deki Zeus Sunağı

tarihi mirası yüreği sızlayarak hatırlar...

Düşmanlarınca dört bir yönü sınırlarak işgal altına alınan ülkesinin bağımsızlık ve kurtuluş savaşını yöneten Başkomutan Mustafa Kemal, aynı anda topraklarının kültür değerleri olan tarihi eserleri de düşündürmektedir.

Okumaya büyük önem veren Atatürk'ün, Anıtkabir'deki müzede yer alan özel kitaplığında, Türk ve İslam tarihi, dil, edebiyat, arkeoloji, sosyal bilimler, bilim ve teknik konularında Türkçe, Osmanlıca, Fransızca, İngilizce, Almanca, Rusça, Arapça, Farsça ve Slav dillerinde yazılmış 3118 kitaptan oluşmaktadır. Atatürk'ün, bu kitapların tümünü okuduğu gibi, çoğunun önemli buldu-ğu satırlarının altını kırmızı-mavi kurşun kalemle çizdiği ve sayfa yanlarına notlar yazdığı görülür. Kurtuluş Savaşı başladığında, Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni açan Mustafa Kemal, 9

Mayıs 1920 de göreve başlayan hükümetten, Eğitim Bakanlığı bünyesinde Türk Eski Eserler Müdürlüğü'nün kurulmasını ister. Bu müdürlük, mimari eserlerin ve ören yerlerinin korunmasından sorumlu oldu-

Bugün yalnızca temelleri kalan Bergama'daki Zeus Sunağı'nın görünüşü

ğu gibi, vilayetlerde daha önce kurulmuş olan Müze-i Hümayun şubelerinin gözetim ve idari işlerini de yürütmekteydi. Bir yıl sonra, Eski Eserler Müdürlüğü, Hars (kültür) Müdürlüğü'ne dönüştürülerek kadrosu genişletilir ve böylece kültür varlıklarına

Vahdettin:
Memlekette taş çoktur.

O dönemde, Çanakkale yöresinde ki bugünkü adı Behramkale olan Assos'tan ve İzmir çevresindeki ören yerlerinden, özellikle de bugünkü Bergama'dan (Pergamon) yabancıların yaptıkları eski eser yağmacılığı öylesine artmıştı ki, bundan rahatsız olan, duyarlı bir yurttaş padişaha: "Memleketimizde bulunan eski eserlerimiz talan edilmektedir, yağmalanmaktadır." diye şikâyetini içeren bir dilekçe gönderir. Padişah ise cevap olarak bir ferman yayınlar: "Tebaamdaki kullarıma fermanımdır! Memlekette taş çoktur. Endişeye mahal yoktur. Asarı atıklarımızdan taş götürmek isteyen ecnebilere yardımcı oluna."

daha fazla önem verilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün bir yandan cephede düşman ile savaşırken, diğer yandan toprak üzerinde var olan eski eser ve kalıntıları sandıklara koydurarak Ankara'ya taşıttığı bilinir.

Ankara'ya getirilen eserlerin korunabilmesi için Ulus Kale semtinde bulunan Bedesten yakınlarında bir ev kiralanır ve eski eser deposu olarak kullanılmaya başlanır. Sonraki yıllarda bu bedesten onarıp restore edildikten sonra, Anadolu Medeniyetleri Müzesi olacaktır.

Bir yurt gezinde iken, gezip gördüğü ören yerlerini inceleyen Ulu Önder,

Başvekil İsmet Paşa'ya bir telgraf yollar.

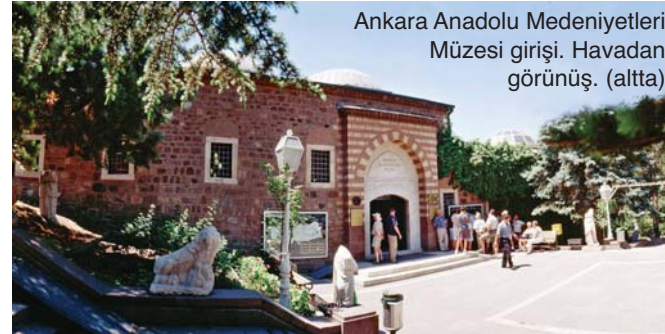
"21 Şubat 1931 Konya - GMK Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine.

Son inceleme gezilerimde çeşitli yerlerdeki müzeleri ve eski sanat ve medeniyet eserlerini de gözden geçirdim.

İstanbul'dan başka Bursa, İzmir, Antalya, Adana ve Konya'da mevcut müzeleri gördüm. Bunlarda şimdiye kadar bulunabilen bazı eserler korunmakta ve kısmen de yabancı uzmanların yardımı ile tasnif edilmektedir. Ancak memleketimizin hemen her tarafında benzersiz hazineler halinde yatmakta olan eski medeniyet eserleri-

nin ilerde tarafımızdan meydana çıkarılarak bilimsel bir yöntemle korunma ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek harap bir hale gelmiş olan anıtların korunması için müze müdürlüklerine ve kazı işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji uzmanlarına kesin bir gereklilik vardır. Bunun için bakanlıkça yurtdışı eğitime gönderilecek öğrencilerden bir bölümünün bir bu alana yönlendirilmesinin uygun olacağı fikrindeyim. "

Gazi Mustafa Kemal, Türkiye'de arke-

oloji alanında yetişmiş insan olmadığı için devlet bursu ile yurt dışına öğrencilerin gönderilmesini ister. Gönderilen öğrenciler Atatürk'ün ve ülkemizin yüzünü ağartırlar. Ekrem Akurgal, Sedat Alp, Arif Müfit Mansel, Halet Çambel bu dönemin aday öğrencileridir.

Atatürk, bu topraklarda yaşamış eski uygarlıkların, belgeler bulunarak incelenmesini ister. Bunun gerçekleş-

Atatürk'ün emri ile kurulan Türk Tarih Kurumu'nun da desteği ile, Ankara çevresindeki uygarlık merkezlerinde kazı ve araştırmalar yapılır. 5 Mayıs 1933'de, Atatürk ve Maarif Vekili Reşit Galip Bey birlikte Ankara'ya 16 km. uzaklıktaki Ahlatlıbel'e giderler. Reşit Galip Bey'in elindeki bastonu alıp torağı karıştırmaya başlar. Sonra yanındakilere "Burada kazı yapılsın mutlaka bir şeyler çıkacaktır"

der. Ahlatlıbel kazıları gerçekleştirilir. Bakır çağı ve Hitit devirlerine ait eski eserler bulunur. Daha sonra da 1934 yılında Alacahöyük kazıla-

Sedat Alp, Ekrem Akurgal ve Halet Çambel

mesi için, 15 Nisan 1931 yılında Türk Tarih Kurumu'nun kurulmasını sağlar. Kendinden sonra bu çalışmaların sekteye uğramaması için mirasının büyük bir bölümünü, araştırmalarda ve kazılarda kullanılmak üzere bu kuruma bırakır.

1935 yılı yaz aylarında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın talimatı ile Avrupa'da arkeoloji ve tarih okuyan öğrencilerin iki ay süre ile Türkiye'de kazılara katılma talimatı gelir. Berlin'den Halil Demircioğlu ve Sedat Alp ile, Paris'ten Halet Çambel orta Anadolu'da Hitit kazılarına, Ekrem Akurgal ise batı Anadolu antikçağ kazılarına katılma emri alırlar.

rını başlattırır. Bu kazılarda Atatürk Cumhuriyeti'nin ilk arkeologları, tarihçi ve sanat tarihçileri, filologları ve antropologları çalışır.

Atatürk 1935 yılında Yalova deniz köşküne çağırdığı Afet İnönü ve TTK

Atatürk, Reşit Galip ile Ahlatlı'da

başkanı Hasan Cemil Çambel'e (Prof. Halet Çambel'in babası) 10 maddelik bir direktif dikte ettirir.

"Her türlü kültürel ve arkeolojik belgelerin toplanma koruma, restorasyonu için yeterli tedbirlerin alınması, gerekli kurumlarla işbirliği, yerel çevrelerin duyarlı olmaları, yalnızca kazı-

nin Halk Evleri'ne ve parti organlarına açtıracağı sürekli propaganda faaliyeti ile ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü denetimi ve takibi altında günlük gazete ve dergilerde yaptırılacak sürekli, etkili popüler yayımla, bu milli tarih değerlerinin asıl sahibi olan Türk halkı tarafından korunması ve saklanması,

4- Gerek içeride ve gerek dışardaki müzeler ve kütüphanelerdeki eski eserlerin ve tabloların kopyalarından koleksiyonlar hazırlanması,

5- Ankara, İstanbul, Bursa, İzmir, Edirne'de belirli devir ve kültürlere ait eserlerin toplanarak, bu şehirlerin büyük biçimde birer eski eserler ve anıtlar merkezi haline ge-

Atatürk, İsmet İnönü ve Afet İnönü

tilmesi, ların yeterli olamayacağı, buluntuların restorasyon görerek korunmaları gerekir" diyerek bu on maddeyi yazdırır.

1- Her türlü tarihi belge, malzeme ve anıtların bulunması, toplanması ve korunması ve restore edilmesi,

2- Memleket içinde ve dağınık bir halde açıkta duran tarihi eserlerin tahrip olunması, çalınması, satılması ve zarara uğratılması ve zamanla kendi kendine harap olma tehlikesinden uzak tutulması için hükümetçe tüm tedbirlerin alınması,

3- Hükümet otoritelerinin ve belediyelerin yakın ilgi, takip ve sorumlulukları altında Cumhuriyet Halk Partisi'

tirilmesi,

6- Yabancı tarih keşif heyetlerinin büyük sermayelerle başardıkları kazıları, ileride mali kudretimizin elverdiği zamanda yapmak üzere, şimdilik, küçük ölçeklerde kazılar düzenlenmesi yoluyla arkeolojik ve antropolojik araştırma ve keşiflerin yapılması,

7- Memleket içinde ve dışındaki önemli kazı ve keşif yerlerine gezi düzenlenerek, bulunan tarihi eserler ve anıtlar üzerinde bilimsel incelemeler yapılması,

8- Hükümete düşen işleri, bu projeleri uygulamakla görevli komisyonların Hükümet düzeyinde takip etmeleri,

9- Yabancı bilim kurumları, otoriteleri

Atatürk, Antalya Aspendos tiyatrosundaki arkeoloji çalışmalarını denetlerken. (1930)

ve uzmanlarıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesi,

10- Kültür Bakanlığı'nın verimli yardımlarından işbirliği içinde yararlanılması gereklidir.

Atatürk'ün belirttiği bu konular günümüzde de önemini korumaktadır.

Atatürk, Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde ders vermeye başlayan Afet İnan'a Ocak 1936 yılında şu sözlerini kaleme aldırır.

"Tabiatın esrar dolu yapısına her gün daha çok girmekte olan insan zekâsı, gerçeğe ulaşmak için çalışanları tatmin edecek ve insanlık tarihini ay-

dınlatacak ilimler bulmuş ve tespit etmiştir. İşte Arkeoloji ve Antropoloji, o ilimlerin başında gelir. Tarih bu son ilimlerin bulduğu belgelere dayandıkça sağlam bir temele oturur. Onun içindir ki, bizim tarih belgelerimizin her parçası klasik sayılan kültür eserlerinin de aynasıdır"

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında Avrupa'da eğitim alarak arkeoloji alanında yetişen bilim adamlarımızın öğrencileri de, günümüz Türkiye'sinde arkeoloji çalışmalarını, başarı ve gurur ile sürdürmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk diyor ki:

"Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte Türkiye bu konuda ne yapacağını bilmelidir. Bizim bu dostane idareimizde; dili bir, inancı bir, özü bir yurttaşlarımız, onlara sahip çıkmaya hazır olmalıdır. Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir. Dil bir köprüdür. Tarih bir köprüdür, Kültür bir köprüdür.

Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz" •

«Tarih yazmak yapmak kadar mühimdir, yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.»

Mustafa Kemal Atatürk

OTOPSİ
Cengiz Özakıncı

HAREMDE BEETHOVEN SARAYDA GOETHE VE SON HALİFE ABDÜLMECİD EFENDİ

[Bu yazı, 1991 yılında, Halifeliğin kaldırılmasının Yıldönümü dolayısıyla Gösteri dergisinde Kur'an ayetleriyle ilgili bölümler çıkartılarak yayımlanmıştır. 20 yıl sonra şimdi eksiksiz biçimle yayımlanmaktadır. C.Ö.]

Halifelik, Mart 1924'te kaldırıldı. Dünyada o tarihlerde yapılan pek çok şey bugün yıkılıyor, o zamanlar yıkılan pek çok şey bugün yeniden kurulmaya çalışılıyor. Ülkemizde de kimi kesimlerde böyle eğilim var. Bu nedenle, son halife Abdülmecid Efendi'yi anımsadık.

Abdülmeccid Efendi, ilginç bir insan. Hem konçertolar, prelüdler bes-

teleyen batı çizgisinde bir müzisyen, hem de dini kaygılarla yalnızca manzara resimleri yapılabilen o yıllarda, mekruh sayılanı yapan, yani insan suretleri resmeden avantgarde bir Türk ressamı. Bu nitelikte bir insanın nasıl olup da "Dünya Müslümanlarının imamı", "dini lideri", "halifesi" olabildiğini araştırdığımızda, birbirinden ilginç olgular zinciriyle karşılaşıyoruz.

O yıllarda -İstanbul İngiliz işgali altındayken-baştaki padişah halife Vahdettin'i eleştiren Abdülmecid'in, Anadolu hareketini fikren desteklediği söyleniyor.

Vahdettin, 16-17 Kasım 1922 gecesi tacını, tahtını, halkını bırakıp bir İngiliz savaş gemisiyle vatanını terkettikten sonra; Mısır, vb. gibi İslam ülkeleri, Mustafa Kemal'in halife ilan edilmesini istiyorlar. Mustafa Kemal istemiyor ve kırksekiz saat sonra, TBMM, Abdülmecid Efendi'yi halifelğe atıyor.

Abdülmecid "Vahdettin sağdır ve halifeliği sürüyor" demeden, kabul ediyor. Diğer İslam ülkeleri de, "Vahdettin sağ iken başka biri halife olamaz" demiyorlar, Abdülmecid'in halifeliğini alkışlıyorlar. Öyle ki, bir ay sonra toplanan 'Hint Hilafet Konferansı', Abdülmecid'in halifeliğini onayladığı gibi, Mustafa Kemal'e de "Münci-i Hilafet", yani, Halifeliğin Kurtarıcısı unvanını veriyor.

Vahdettin'se Suudi Arabistan'a giderek kendi Halifeliğinin hâlâ geçerli olduğunu göstermek istiyor; ancak, Kutsal Topraklar'da umduğunu bulamıyor. Yaygın anlayışa göre Halife demek, aynı zamanda Devlet Başkanı demek olduğundan ve Suudi Devleti-

nin başında bulunanlar, şayet Vahdettin'in halifeliğini kabul edecek olurlarsa, Suudi Devleti'nin başkanlığını da Vahdettin'e bırakmak durumunda kalacaklarından, olmuyor.

O yıllarda İngiliz emperyalizminin kuklası olan Suudi yöneticiler, yüzyıllar boyu 'İslam'ın kılıcı' diye pohpohladıkları Türkleri, İngilizlerin isteğiyle, bir anda 'İslam'ın düşmanı' ilan edip, Türklere karşı cihad açmış durumdadırlar. Birinci Dünya Savaşında, İngilizlerin buyruğuyla Türkleri arkadan vuran Suudiler, kendi ülkelerine, kutsal topraklara gelen

Son Halife Abdülmecid Efendi

Vahdettin'den halifeliği Suudilere devretmesini istiyorlar. Halifeliğin Suudilerce elinden alınmaya çalışıldığını gören Vahdettin, Suudi Arabistan'ı kendi deyimiyle "kızgın sac üzerinden kaçır gibi" terk ediyor. İtalya'ya gidiyor ve iki yıl sonra ölüyor.

Ve biz dönüyoruz Abdülmecid Efendi'ye. Abdülmecid Efendi, amcası II. Abdülhamid tarafından büyütülmüş. Abdülhamid II, padişahlığı süresince, aynı zamanda "Dünya Müslümanlarının imamı", "halifesi" idi. Abdülhamid'in

halifeliği de ilginçtir. Bugün, "dinsel" basında: "Kuvvetli imanı ve keskin zekasıyla İslam düşmanı batının sinsi planlarına çelik bir kalkan gibi dikildi!" sözleriyle övülen;

fakat gerçekte 'Batı kültürüyle oldukça yakın ilişkiler kurmuş bir halifedir. "Alaturka müzik güzeldir ama gam verir; Alafranga müzik değişiktir, neşe verir. Piyanoyla alaturka dinlenmez, kendine mahsus alaturka sazlarla çalınmalıdır", diyen Abdülhamid, kendisi Batı klasik müziği dinlemeyi tercih eder; oğullarına kızlarına batılı hoca tutarak piyano ve mandolin dersleri aldırır; 'Jan Mari Farina' kolonyası kullanır; bütün yelek, gömlek ve çamaşırlarını Paris'ten getirtirmiş. "Din'e de Bilim'e de, her ikisine de inanıl-

ması caizdir" diyen Dünya Müslümanlarının o zamanki imamı Abdülhamid, Harem'i Hümayun'da kadınlardan oluşan bir bando bile kurdurtmuş. Kendisi resim ve ahşap işçiliğine meraklı olup, ürettiklerini Arap elifba'sı ile değil, Latin alfabesi ile 'A.H' harfleriyle imzalamış. Yatmadan önce Batı edebiyatı ürünlerini anında çeviri yoluyla okutur, bunları dinleyerek uykuya dalarmış. Tiyatroya fevkalade tutkun olup, onun döneminde, sarayda yerli 'Orta Oyunu' gözden düşmüş, yerini Batı tiyatrosu almış. En çok 'La Traviata', 'Toubadour', 'Bal Masque',

Abdülhamid, Batı klasik müziği dinlemeyi tercih eder; oğullarına kızlarına batılı hoca tutarak piyano ve mandolin dersleri aldırır; 'Jan Mari Farina' kolonyası kullanır; bütün yelek, gömlek ve çamaşırlarını Paris'ten getirtir.

'Barbier de Seville', 'La fille du Regiment', 'Fradiavolo', 'Mascotte', 'La Belle Helene' gibi oyunları ve daha başka İtalyan operetlerini tercih eden dünya müslümanlarının imamı Abdülhamid, 'Rigoletto'yu da çok sever ve her fırsatta çaldırtırmış. Sinema'nın ilk ürünlerini batıyla aynı zamanda seyretmiş ve sarayda seyrettirmiş. Dünya müslümanlarının o tarihteki imamı Padişah Abdülhamid, bazı akşamlar saraya oda orkestrası getirtir, kendi dairesinin önündeki çimenlikte batı ezgileri çaldırtır; bazen de salona

bir piyano, bir keman, bir viyolonsel ve bir flüt getirip batı müziğinden parçalar dinlermiş. O zaman halktan biri yapmaya kalkışsa, kimilerince derhal dinsizlikle suçlanacak türden bir özel yaşam sürdüren Abdülhamid'in, yüzlerce batı klasiğinden oluşan muazzam bir nota koleksiyonu varmış. Halası Adile Sultan kendisini sarayda ziyaret ettiği zaman; halife kahve içerken, halası da kaşısında nargile içermiş!.. Abdülhamid'in ülke yönetiminde bu denli özgürlüğü olmadığını söyleyebilir; fakat Abdülmecid Efendi, işte böylesine hoşgörülü bir saray ortamında büyümüş, batı kültürünü büyük ölçüde amcası Abdülhamid'ten almıştır.

Abdülmecid'in halifeliği kabul töreninde yaptığı ilk iş, Arapça değil de Türkçe dua etmek oluyor. Halifelğe başlaması nedeniyle adına okunan hutbe bile, Arapça değil de Türkçedir. Bu hutbede, 'Cihad' sözcüğü 'Cehalete karşı savaş' olarak yorumlanıyor. Konçertolar bes-teleyen, Beethoven dinleyen, Goethe okuyan, yaptığı portre ve çok figürlü düzenlemelerle çağdaşı ressamlar arasında özel bir yer tutan, Piyer Loti aracılığıyla Paris'te bir sergiye katılan ve yaptığı sergilenmeye değer bulunan Abdülmecid gibi aydın bir insanın halifeliği de böyle olur, diyeceksiniz; ancak acele etmeyin! Çünkü Abdülmecid, halife olduktan bir yıl kadar sonra, bambaşka bir insan olup çıkıyor.

Türkçe dua etmeyi bırakıp Arapça'ya dönüyor. Halkı dinsel bilgisiz-

likten kurtarmak üzere dinsel metinleri Türkçe'ye çevirten TBMM'ye karşı, cihad açıyor. Bir yıl önce Vahdettin'i halife olarak tanımaz iken, bir yıl sonra yurt dışındaki Vahdettin'den emirler alıp yurt içinde uygulamaya başlıyor. Ceket, gömlek, kravattan vazgeçip; kaftan ve sarıkla dolaşmaya başlıyor. Fayton'dan vazgeçip sefere çıkan Padişah edasıyla, ata binmeye başlıyor. Kendini Fatih'e benzetmeye çalışıyor. Kendi müzik beğenisi Beethoven ile duygudaş olmasına rağmen, halkın karşısında onların hoşuna giden müzikleri dinlemekten zevk duymış gibi davranıyor. İmzasını bile değiştirip, adını padişah tuğrasına benzer biçimde yazmaya hevesleniyor. 'Han' ünvanını kullanarak, Cumhuriyet'e karşı, Padişahlık yönetimini savunur oluyor. Onun böyle tam aksi bir yöne dönmesi sonucu, TBMM, halifeliği kaldırıyor ve Abdülmecid'i yurt dışına gönderiyor.

Atatürk, 'İslam dinini bir siyaset aracı olmaktan tenzih ve ila etmek artık zorunlu olmuştu' diyor. (*Nutuk c-2, s 849*). Halifeliğin kaldırılmasına ve hanedan üyelerinin yurt dışına gönderilmesine ilişkin kanun teklifi, Urfa milletvekili olup, aynı zamanda bir bilim adamı olan, Halveti tarikatının postnişini (yani, başı) şeyh Saffet (Yetkin) Efendi ve elli arkadaşı tarafından Meclise veriliyor; oylanıp onaylanıyor. Yani, bu karar, bazılarının zannettiği gibi 'dinsizlerden' gelmiyor, din adamlarından geliyor.

Abdülmecid bunun üzerine, dünya müslümanlarının imamı, halifesi sıfatıyla, Kutsal Topraklara, Suudi Arabistan'a mı gidiyor?! Tabii ki hayır!

Çünkü orada, Halifeliği Osmanlılardan alıp Araplara maletmeye çalışan Suudiler var!

Önce İsviçre'ye Lemman Gölü kenarındaki Büyük Alp oteline; oradan da Fransa'nın Nice kentine geçiyor ve ömrünün geri kalan yirmi yılını, orada tamamlıyor.

Abdülmecid, Fransa'ya gider gitmez, sarığı ve kaftanı bırakıp, ceket gömlek, kravata dönüyor. Padişah Fatih'i taklit edencesine at üstünde gezmeyi bırakıp, arabayla dolaşmaya başlıyor. Alaturkayı bırakıp, yeniden Beethoven'e geçiyor. Goethe okumayı, kaldığı yerden sürdürüyor. Batı çizgisindeki resim ve beste çalışmalarına bıraktığı yerden devam ediyor. 1944'te Fransa'da ölüyor ve cesedi ilaçlanarak bir tabut içersinde, gömülmeksizin,

on yıl boyunca bir caminin odasında muhafaza ediliyor.

Sürgündeki yaşamları süresince Vahdettin'e olduğu gibi Abdülmecid'e de halife olarak sahip çıkmayan Suudi'ler, ölümünden on yıl sonra, 1954 yılında, Abdülmecid'in ilaçlanmış tabutunu Medine'ye götürüp orada toprağa vererek, böylece son halifeye sahip çıkmış oluyorlar! Oysa Abdülmecid, sağlığında, tüm İslam ülkelerinin Fransa temsilcileriyle ilişki kurmuş, hiç birinden 'gel, bizim ülkemizde yaşa, halifemiz ol' gibi olumlu bir yanıt alamamıştır...

Abdülmecid Efendi, yurt dışına sürüldükten sonra, halife ünvanını kullanmaya devam ederken, şayet Fransa'da da sarık ve kaftanla at üs-

Abdülmecid Efendi'nin yaptığı bir yağlıboya resim: "Harem'de Goethe"

tünde dolaşmış olsa idi, onun halifeliliğinin ikinci yılına ülkemizde yaptıklarımı, köklü bir kişilik değişiminin ürünü olarak değerlendirebilirdik. Oysa, Abdülhamid'in kızı Ayşe Sultan, anılarında, Abdülmecid'in Fransa'daki yaşamı hakkında şu bilgileri veriyor:

*“Halife (Abdülmecid) ile (Fransa’da) daima görüşürdük. Musiki ve resime meraklıydı. Alafranga (batı anlayışında) güzel musiki eserleri arasında, Alaturka (yerli) parçalardan armonize edilmiş (batı tarzına dönüştürülmüş) bir konçertosu, güzel bir bersözü vardır. Geatan De’taille adında Fransız konservatuarını birincilikle bitirmiş bir genç vardı. Bu genç, halifenin bu eserlerini fevkalade güzel çalar-
dı. Halife’ye bir marş besteleyerek takdim etmiştim. Kendisi de; “Sizin gibi bir prensese ne verilir? Ancak bir prelüd verilir!” diyerek, bir prelüd yazıp göndermişti. Bu arada, yadigar olarak, iki tablosunu da vermişti.”*

Ayşe Sultan'ın anılarında, babası halife Abdülhamid'in de, kendisine Kur'an armağan eden o dönemin İran Şahı'na; karşılık olarak başka şeyler yanı sıra Batı tiyatrosundan örnekler de sunduğunu okuyoruz.

Demek ki, gerek Abdülhamid, gerekse Abdülmecid, dünya müslüman-

larının bu son imamları, Batı Kültürü'nün kendilerine hoş gelen yanlarını benimsemekten hicap duymamışlardır. Demek ki, tarihimize Batı Kültürü'nün kimi yanlarını benimseme işi, sanıldığı gibi Cumhuriyet ile birlikte başlamış değil; tersine, dünya müslümanlarının son imamlarınca başlatılmış; başlangıçta sarayla sınırlı kalmış, Meşrutiyetle genişletilmiş, Cumhuriyet döneminde halka yayılmış; son zamanlarda ise yozlaşmış bir eğilimdir. Aynı biçimde, Batı Anayasaları'nı

Abdülmecid'in bir diğer tablosu: Saray'da Beethoven

inceleyerek, bu anayasalardan millî yapımıza uygun yasalar alma olgusu da, dünya müslümanlarının son imamlarından halife Abdülhamid tarafından başlatılmış bir girişimdir; Ayşe Sultan, anılarında bunu da belirtiyor. Belki de bu nedenle Abdülhamid'i tahttan indirenler, gerekçeli kararlarında, onun 'şeriat kitaplarını yaktırttığı' suçlamasına yer verirler. Bir anlamda 'dinden çıkmak' ile suçlandırırlar. Oysa, Ab-

dülhamid'in bir yandan Batı Kültürü ile ilgilenirken, diğer yandan ibadetlerini yerine getirdiği, pekala biliniyordu. Demek ki, Batı Kültürü'nün olumlu yanlarını benimsemenin dinsizlik sayılması, kökü ta o zamanlara dayanan bir olgudur.

Abdülmecid ise, halifelikten azledilirken, TBMM tarafından dinsizlikle suçlanmamıştır. Meşrutiyet, dini politikaya alet etmiş; fakat Cumhuriyet buna yönelmemiştir. Abdülmecid Efendi, halife ol-
duktan sonra, şayet sarık ve kafa-tana bürünmeyip, başlangıçtaki aydın tavırını sürdürebilseydi; insanımız onun döneminde, TBMM'nin de arzuladığı bir dinsel bilgilenme ve aydınlanma sürecini pekala yaşayabilirdi. Kur'an'ın insanları doğulu batılı diye bölüp

ayrımayan; ulusları birbirine düşman etmeyen, insanı 'Evrensel-Bencilci' ile 'İlahi Ahlak'a çağıran özüne yöneltebilirdi.

Abdülmecid Efendi, -Dünya Müslümanlarının imamı', 'Dinsel önderi', 'Halifesi-' sıfatıyla, Beethoven dinlemekle, dinine aykırı bir davranışta bulunmuyordu. Çünkü Beethoven'in

9. senfonisinde, dev bir koro; 'Allah'ın izniyle, meleklerin yardımıyla, insanlığın karanlıktan aydınlığa çıkacağını' haykırır ki, Kur'an'ın 33. sure, 43. ayetinin anlamı zaten budur.

Kur'an, başka bir şey için değil, sözgelimi birbirlerinin gözlerini oynsunlar diye değil, salt birbirlerini tanı-sınlar ve birbirlerine iyilikte bulunsunlar diye insanların ayrı topluluklar halinde kılındığını bildirir. Mecdettin Ebülfazl Abdullah'ın (1204-1284)

Abdülmecid Efendi, 'Dünya Müslümanlarının imamı, Dinsel önderi, Halifesi' sıfatıyla, Beethoven dinlemekle, dinine aykırı bir davranışta bulunmuyordu. Çünkü Beethoven'in 9. senfonisinde, dev bir koro; 'Allah'ın izniyle, meleklerin yardımıyla, insanlığın karanlıktan aydınlığa çıkacağını' haykırır ki, Kur'an'ın 33. sure, 43. ayetinin anlamı zaten budur.

'Muhtar' adlı fıkıh kitabında: "Gayrimüslümlerin ibadetleri ve çirkin işleri hariç, mubah olan adetlerini yapmakta mahzur olmaz." deniliyor. Şu halde, Batılılar doğudakileri tanımaya, ve iyi şeyler almaya daha çok önem verdikleri içindir ki, doğudan fıskıran pek çok kaynak, batıyı sulayabilmiştir. İsa, Fransız olmadığı gibi, Musa da Amerikalı değildir. Tektanrıci üç bü-

yük dinin kökleri coğrafi bakımdan doğuda olmasına karşın; kökü doğuda olan bu ağaçlar, en güzel meyvelerini batıdaki dallarında verebilmiştir. Şu halde, ağacın doğudaki köklerinde yaşayanlar, onun batıdaki meyvelerini kendilerine yasaklamakla, ancak kendilerine yazık ederler. Bunun ayırıcılığı olan Goethe'nin; "Tanrının doğu! / Tanrı'nındır batı! / Kuzeydeki ve güneydeki topraklar/ Onun ellerinde huzuru yaşar..." dizeleri, Kur'an'ın "Doğuda ve batıda her ne

na gelmediğini vurguluyor ve gençlerimizin batıdan doğuya bir köprü kurmalarını istiyordu.

Peki, aradan yıllar geçti nereden nereye geldik?! Şimdi neden din adı altında hoş görüsüzüğün ve düşmanlığın tohumları ekiliyor?.. Karşımıza geçip: "Goethe ve Kaptan Cousteau bile müslüman oldular, siz hala Batıcısınız!" diyenler, ne yazık ki kendilerinin birer 'Müslüman olmuş Goethe'ya da 'Müslüman olmuş

Cousteau' düzeyinde bulunmadıklarını ve batılı aydınların, müslümanlığı, hoşgörüsüz fanatik kişilerden değil, hoşgörülü Kur'an'dan öğrendiklerini unutuyorlar. İnsanlarımız, şimdi, ta-

"Goethe ve Kaptan Cousteau bile müslüman oldular, siz hâlâ Batıcısınız!" diyenler, ne yazık ki batılı aydınların, müslümanlığı, hoşgörüsüz fanatik kişilerden değil, hoşgörülü Kur'an'dan öğrendiklerini unutuyorlar.

varsa, O'nundur." ayetlerini çağırıyor.

Edebiyat tarihimizde 'İslamcı-şair' olarak kategorilenen Mehmet Akif de; dizelerinde: *"Müşbet ulûm!.. / İn-kılâbın yolu madem ki bu yoldur yalnız / 'neredesin hey gidi Berlin' diyerek yollanınız / .. / Bir gün evvel gidiniz, bir saat evvel dönünüz / şarkın agüşu o zaman açıktır size /.. / Fen diyarında sızan o nâ-mütenahi pınarı / Hem için, hem getirin yurda o nâfi suları / Aynı menbaları ihyâ için artık burada/ Kafanız işlesin oğlum, kanal olsun orada!.."* diyerek, müslüman olmanın 'fanatik Batı düşmanı' olmak anlamı-

rihimizdeki ve Kur'an'daki çok önemli olgular kendilerine unutturulmak suretiyle, dinsel maskeli başka akımların girdabına çekilmek isteniyor. Biz de, bu akımların bize unutturmak istediği çok önemli ayrıntıları, unutmaktan korumaya çalışıyoruz.

Toplumumuzu onlardan bile geri ve hoşgörüsüz bir noktaya savurmak isteyenlere karşı, Abdülhamid'lerin ve Abdülmecidlerin gündelik özel yaşam biçimlerini anımsatmak durumunda kalmak, ne acı!.. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

KÖŞEDEN BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

"TOPAZ" TAŞI VE "İNCİ"LER

Alman yazarlarından Martin Walser, "68 yaşında idealist bir kişi, daha sonra ideallerini bir yana bırakıp, Demokratik Alman Cumhuriyeti adına casusluk yapacak" diyordu.

Söz konusu bu "idealist" kişi, "işbaşı" yaptığı ilk dönemde kullandığı "Mosel" kod adını, sonra "Topaz" olarak değiştiren ve yıllarca Doğu Almanya hesabına casusluk yapan Rainer Rupp'tu. 1945 yılında Almanya'nın güneybatısındaki Saarland eyaletinde dünyaya gelen Rupp, Mainz Üniversitesi'nde ekonomi öğrenimi görmüş ve 1968 yılında,

Doğu Almanya'nın gizli polis servisi "Stasi" tarafından "devşirilmiş"ti. Rupp, bu örgütün haberalma servisi HVA (Genel Araştırma İdaresi) elemanı olarak, 1997-1989 döneminde NATO'nun Brüksel karargâhında "çok önemli-çok gizli" belgeleri Doğu blokuna aktarmıştı.

**

Rupp servise katıldıktan iki yıl sonra,

Ann Christine Bowen adında bir İngiliz hanımla karşılaştı. İngiliz Savunma Bakanlığı'nda çalışan Bowen, askeri misyon görevlisi olarak NATO'nun Brüksel'deki karargâhına atanmıştı. Tanışmalarından kısa bir süre sonra, Bowen ve Rupp büyük aşk yaşamaya başladılar. Politik anlamda paylaştıkları aynı "dalga boyu", onları özellikle "Amerikan emperyalizmi ve Vietnam Savaşı" karşıtlığında buluşturmuştu.

Sevdiği kadından hiçbir şey gizlemeyen Rupp, belki de onun gözünde bir "kahraman" olma arzusuyla, kendisinin casus olduğunu itiraf ediyordu!.. Bu "dürüst" itirafa karşın, Rupp ve Bowen 1972 yılında evlendiler. Mutlu çift artık "Topaz" ve "Turkuaz" kod adları altında, "Stasi" hesabına birlikte casusluk yapıyordu. Karı-koca Rupplar için casusluk "aile işi" olmuştu. Bu süreçte "Turkuaz" çok gizli NATO belgelerinin Doğu Almanya'ya sızmasında önemli rol oynuyordu. Rainer Rupp, eşinin eve getirdiği belgelerin fotoğrafını, "Stasi" servisinin verdiği

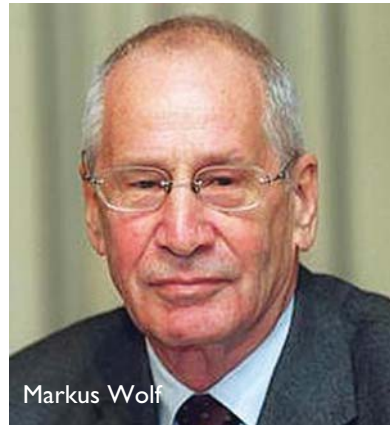
özel kamerayla çekiyor, belgeler aynı gün NATO arşivindeki dosyalarına tekrar yerleştiriliyordu!

Rupp'un fotoğrafını çektiği yaklaşık 10.000 sayfalık belgeler, "Cruise füzeleri ve Pershing II roketlerinin Batı Avrupa'da yerleştirileceği bölgeler, NATO stratejileri, Varşova Paktı ve niyetleriyle ilgili analizler" hakkındaydı.

**

"Topaz" ve "Turkuaz" çiftine görev verildiğinde, Doğu Alman gizli servisinin başında, yaşadığımız çağın "en büyük casusu" olduğu belirtilen Markus Wolf bulunuyordu.

Nazi döneminde Almanya'dan Rusya'ya kaçan Wolf, Moskova'da komünist parti görevinde çalışmalar yaptıktan sonra, Doğu Almanya'ya gönderilmişti. Markus Wolf, yaklaşık 30 yıl boyunca Doğu Alman HVA'nın başkanlığını yapmıştı. Uzun yıllar fotoğrafı çekilemediği için batılı gizli servisler tarafından "yüzü olmayan adam" olarak isimlendirilen Wolf'un görev yaptığı yıllarda HVA, batılı ül-

Rainer Rupp'a destek veren editör, yazar ve politikacılar onu cezaevinde ziyaret ediyor bu davranış Alman'yada büyük tepkiye neden oluyordu.

kelerde 4 bin casus çalıştırmış, NATO karargâhlarına ve Batı Alman başbakanlarının ofisine kadar sızmıştı. Doğu Almanya'nın çöküşünden üç yıl önce 1986'da servisten ayrılan Wolf, 2006'da ölmüştü.

1977'den Doğu Almanya'nın yıkıldığı güne kadar, "Topaz" bu ülkenin Devlet Güvenlik Bakanlığı tarafından büyük ödemelerle ödüllendirildi.

Brüksel'in banliyösünde lüks bir villa verilen Rupp'a, 700.000 marktan daha fazla para ödenmişti.

**

1990 yılında Doğu Almanya'dan kaçıp, Batı'ya sığınan Heinz Busch'un açıklamalar yaptığı güne kadar, "Topaz"ın varlığından haberi yoktu NATO'nun!.. Onun kimliğini belirleyebilmek için değişik ülkelerin gizli servisleriyle, birçok kez toplantılar yapıldı. Doğu Almanya'nın çökmesinden sonra Amerikan haberalma servisi CIA'nın eline geçen dosyalar incelendi ve Rupp, 1993 yılında Almanya'da yaptığı bir yolculuk sırasında yakalandı. Batı Alman araştırmacılarına göre; "Rupp ve eşinin yürüttüğü bu casusluk, bir savaşa yol açacak kadar büyük

önem" taşıyordu.

17 Kasım 1994'te Düsseldorf Yüksek Mahkemesi'nde 12 yıl hapse mahkûm edilen "Topaz" Rupp, "Yanlış davrandım, bedelini ödemeye hazırım" diyor, eşi "Turkuaz" Ann Christine ise, göreceli olarak daha hafif bir cezaıyla, 22 aylık şartlı tahliye"ye mahkûm ediliyordu.

**

Rupp'u kamuoyunda destekleyen Marion Gräfin Doenhoff, Guenther Grass, Egon Bahr ve Gregor Gysi gibi ünlü editör, yazar, PDS partisinin eski lideri ve kimi politikacılar, onu cezaevinde ziyaret ediyor, bu davranışları Alman'da büyük tepkiye yol açıyordu. CDU partisi üyelerinden Rupert Scholz ise, "Biz hâlâ NATO üyesiyiz. Onların casusluk yaptığı dönemin şartları altında, o yapıdaki insanlar böyle ödemelerle çalışmış olabilir." diyordu. PDS partisinin başkanı Andre Brie de benzeri görüşleri savunuyor, "Biz bu konuya sosyal bütünleşme sorunu olarak bakıyoruz" diye ekliyordu. CDU lideri -günümüzün Başbakanı- Angela Merkel ise, Rupp'un erken tahliyesine kesinlikle karşı çıkıyor ve

şunları söylüyordu: "Dürüst konuşmak zorundayım. Onun affedilmesi gibi bir lütuftan yana değilim. Bu politik bir güvenlik sorunu değil. Bu sorun tarihle ilgilidir ve buna uygun biçimde yanıtlanmalıdır!"

Rainer Rupp, tepkilere karşın Temmuz/2002'de erken tahliye ediliyor ve serbest kaldıktan sonra PDS partisine üye olup, "güvenlik ve dış politika" konularında danışman olarak çalışıyordu.

**

"Topaz"ın dört yıl erken tahliyesine bile karşı çıkan Merkel, bizim diyarda yaşanan "inci gibi örnekler" hakkında, şöyle düşünmüştür mutlaka:

(...2000 yılının İçişleri Bakanı Sadedtin Tantan'ın "Türkiye tarihinde böyle bir örgüte ve böyle bir vahşete tanık olmamıştı" dediği Hizbullah için avukatları: "Velev ki suç işlemiş olsalar bile mağdurdurlar" diyebilirken;

Angela Merkel

... "En az 188 insanı acımasız yöntemlerle katlederek, mezar evlerin beton temelleri içine gömen canavarlar" serbest bırakılırken...

...Yüzlerce ölümcül hastayı yaşama döndüren Prof. Dr. Haberal ve "kader" arkadaşlarını sürdüren vicdanınızı seveyim!!) mehmetsinoglu@butundunya.com.tr

YETKİNİN KULLANILMASI

Aşağıdaki konuşma merhum Prof. Dr. Rasim Adasal'ın Ankara Üniversitesi'nde 30 Kasım 1957 yılında verdiği konferanstan alıntıdır.

"Muhterem konuklar...Bazı insanlara yetki verilir; bazıları da yetkiyi kendileri arar ve üstlenirler. Ben bugün bu konuda, yaşamış bir öyküyü anlatacağım: Adamın biri yabancı olduğu bir kasabada dolaşırken fena halde sıkışır. Tuvalet arar, bulamaz. Sonra cami çevresinde tuvalet olduğu aklına gelir. Bir minare görüp o yana seyyirtir ve tuvaleti bulur. Boş iki kabin; kapılarında birer su ibriği ve sandalyesinde çubuğunu tuttiren bir tuvaletçi görür. İbriklerden birini kapığı gibi kabinlerden birine dalar. İbrikçi

arkasından var gücüyle bağırır:

'Bırak o ibriği, ötekini al...'

Adamın tartışacak hali yoktur. Diğer ibriği alır ve içeri girer. Dışarı çıkıp, ellerini yıkarken ibrikçiye sorar;

'Arkadaş merak ettim, bu ibriği değil de ötekini alsaydım ne olurdu?'

İbrikçi mağrur bir ifadeyle yanıtlar... 'Bırak! Bizim de bu kadar forsumuz olsun!'

İşte sevgili talebelerim. Bazı insanlar hayatta zorla ya da hasbel kader aldıkları yetkiyi böyle kullanırlar. Onun için bu tiplere aldırış etmeyeceksiniz ve üzölmeyeceksiniz... Bir gün gelir o ibrikçi gider yenisi gelir..."

(D. Özyönlü'nün özel arşiv notlarından.)

1-Alman Şansölyesi Adenauer'in takma adı neydi?
a-Aslan Yeleşi b-Ulu Kurt
c-Yaşlı Geyik d-Eski Tilki

2-Şili'de 1970 yılında başkan seçilen Allende hangi yıl darbeye devrildi?
a-1973 b-1974
c-1975 d-1976

3-1954 seçimlerinde 541 milletvekilliğinden 504'ünü DP yüzde kaç oyla kazanmıştı?
a-Yüzde 52.9 b-Yüzde 56.6
c-Yüzde 52.1 d-Yüzde 57.8

4-Yeni klasik makroekonomi için Şikago Üniversitesi okulunun lideri kimdir?
a-Milton Friedman
b-John Keynes
c-Robert Lucas
d-Alfred Marshall

5-İkinci Dünya Savaşı'nın ünlü generali Mc Arthur neden görevden alınmıştı?
a-ABD hükümetine karşı "Çekiç" darbesi planlamıştı.
b-Japon mafyasına karşı İtalyan mafyasını desteklemişti.
c-Savaş harcamalarıyla ilgili sahte belge düzenlemişti.
d-Çin'e atom bombası atılmasını önermişti.

6-Seul'de yapılan 24'üncü Olimpiyatlarda 100 metre yarışını hangi atlet kazanmıştı?
a-Ngugi b-Bordin
c-İvanenko d-C.Lewis

7-Kuzey Afrika'nın doğusundaki ülkelere ne ad verilir?
a-Maşrik b-Magrep
c-Makber d-Mahon

8-453 yılında evlendikten çok kısa süre sonra çadırında ölü bulunan imparator kimdir?
a-Caesar b-Attila
c-Claudius d-Darius

9-Ruhban sınıfının politik etkisine karşı çıkan akımın adı nedir?
a-Antikomüntern
b-Antisemitizm
c-Antitröst
d-Antiklerikalizm

10-1965 genel seçimlerinde uygulandıktan sonra terkedilen sistem hangisidir?
a-Millî Bakiye b-Nisbî Temsil
c-İki Dereceli d-d'Hondt

11-Altı Akademi Ödülü kazanan Gandhi filminin yönetmeni kimdir?
a-Ingmar Bergman
b-Bernardo Bertolucci
c-Sir Richard Attenborough
d-Frank Capra

12-İsyancılar Uganda sınırını geçince ülkesinden kaçan devlet başkanı kimdir?
a-Aquino b-Banda
c-Bevan d-İdi Amin

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

13-Edebiyatta bir şeyin, başka bir şey aracılığı ile betimlenmesine ne denir?
a-Allegori b-Bilim kurgu
c-Fantezi d-Hiciv

14-11 Eylül 1923'te kurulan "Halk Fırkası" hangi tarihte "Cumhuriyet Halk Fırkası" adını aldı?
a-10 Kasım 1924
b-10 Ekim 1924
c-10 Eylül 1924
d-10 Aralık 1924

15-Belçika'nın yönetim şekli nedir?
a-Cumhuriyet
b-Anayasal monarşi
c-Prenslük
d-Parlamentar monarşi

16-Mülteci akışını önlemek için Berlin Duvarı hangi yıl inşa edildi?
a-1960 b-1961
c-1962 d-1963

17-Nüfus kontrolü için evlilik öncesi cinsel birleşmeye karşı çıkan rahip-ekonomist kimdir?
a-Cecil Pigou
b-Adam Smith
c-Vilfredo Pareto
d-Thomas Malthus

18-II. Dünya Savaşı'nda "Mihver" (Axis) ülkeleri hangileriydi?
a-Almanya, Japonya, Kanada
b-Almanya, Japonya, İtalya
c-Almanya, Japonya, Fransa
d-Almanya, Japonya, Belçika

EVRENSEL
BAKIŞ AÇISI
Gürbüz Evren

Füze Kalkanı Projesi ve Gerçekler

Füze Kalkanı adı verilen Amerikan projesi çok konuşuldu. Özellikle geçtiğimiz Kasım ayında Portekiz'in başkenti Lizbon'da yapılan NATO Zirvesi'nin en önemli gündem maddesi oldu. Füze Kalkanı bu zirvenin ardından NATO projesine dönüştü.

Füze Kalkanı, Amerikan Başkanı Ronald Reagan döneminde başlatılan 'Yıldız Savaşları' projesinin devamıdır.

Kısaca anımsatmak gerekirse, Füze Kalkanı, Amerikan Başkanı Ronald Reagan döneminde başlatılan 'Yıldız Savaşları' projesinin devamıdır. Projenin genel amacı, dünyanın her bölgesinde, Amerika Birleşik Devletleri'ne yönelik füze saldırılarının hedefine ulaşmadan tespit ve imhası için küresel bir füze savunma kalkanı kurulması ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir.

Eski Amerikan başkanlarından George Bush da, özellikle 2001 yılı başlarında küresel Füze Savunma projesi konusunda tüm müttefiklerle ayrı ayrı konuşarak, onlardan destek almaya çalışmıştır.

Amerikan savunma uzmanları, projenin, Amerikan yönetiminin 'haydut devletler' olarak tanımladığı Kuzey Kore ve İran'dan kaynaklanabilecek füze tehditlerine karşı ortaya atıldığını söylemektedir.

ABD, Füze Kalkanı'na, özellikle 206 ve 2007 yıllarından itibaren hız vermiştir. Buna neden olarak ise 2 önemli gelişme gösterilmektedir. Bunlar, Kuzey Kore'nin nükleer alanda

ve füze teknolojisi konularında kaydettiği ilerlemeler ile İran'ın nükleer faaliyetlerinin artarak sürmesidir. Rusya, Kuzey Kore ve İran'ın dışında Füze Kalkanından en çok rahatsız olan ülkelerden biridir. Rusya, sistemin Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ne kurulmasına da karşı çıkmıştır. Amerikan yetkililer ise her fırsatta projenin Ruslara karşı olmadığı garantisini vermeye çalışmış, son Lizbon Zirvesi'nde de Rusya'ya Füze Kalkanı'na katılmaya davet etmişlerdir.

Amerikan yetkililerin tehdidin, İran ve Kuzey Kore'den geleceğine dikkat çekmelerine rağmen, her iki ülkenin elindeki füzelerin menzillerinin en fazla 2500 km olması, tehdit algılaması konusunda şüphe uyandırmaktadır.

İran'ın elindeki 2500 km menzilli Şahap-3 füzelerinin, bırakın Amerikan topraklarını, Avrupa'da Bulgaristan ve Romanya dışında herhangi bir ülkeye ulaşması mümkün değildir. İran'ın hedefinde Türkiye de olmadığına göre bu füzelerin hangi ülkeyi vuraacağı konusunda yapılan tartışmalarda dikkatler İsrail'e çevirmektedir.

Türk hükümetine bu konuda daha önce Amerikan yetkililerce baskı yapıldığı ve Türkiye'nin de projeye olumlu baktığı yeni yeni ortaya çıkmaktadır.

Sistemin Türkiye'ye ilk planda yerleştirilmek istenen bölümü radarlardır demiştik. Ama uzmanlar işin bununla sınırlı kalmayacağına ve ikinci aşamada Türkiye'ye füze rampaları kurulmasının planlandığını söylüyorlar.

Lizbon'daki zirve öncesinde Türkiye'nin füze kalkanı sisteminde yer alması için yoğun baskı yapılmış, NATO üyeliğinin gereği olarak müttefiklerle dayanışma zorunluluğu anımsatılmıştır. Projeye katılmaması durumunda Türkiye'nin NATO üyeliğinin tehlikeye gireceği de ayrıca dile getirilmiştir. Türk hükümetine bu konuda daha önce Amerikan yetkililerce baskı yapıldığı ve Türkiye'nin de projeye olumlu baktığı yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Lizbon Zirvesi öncesi Türk yetkililerin, 'Koşullarımız kabul edilmeli, İran'ın adı belgelerde tehdit olarak geçmemeli' türünden açıklamaları, kamuoyuna Türkiye NATO'ya isteklerini kabul ettirdi şeklinde aktarılmıştır. Bu konuyu daha sonraki bölümde ayrıntılarıyla yazacağım. Bu nedenle Füze Kalkanı Projesi ve sistemin nasıl işlediğini anlatarak devam edelim.

Füze Kalkanı sistemi nasıl işliyor?

1 Düşman füzeler atıldıktan 45 saniye sonra casus uydular yerini belirliyor.

2 Savaş uçakları havalanıp lazer ışınlarıyla füzelerin yüzeylerini ısıtıyor.

3 Denizdeki radarlar yüzeyi ısınan gerçek radarları sahtelerinden ayırıyor.

4 Erken uyarı sistemi füzelerin rotasını belirliyor.

5 Yerden fırlatılan savunma roketleri saatte 25 bin kilometre hızla, yerden 10 kilometre yükseklikte düşman füzelerini vuruyor.

6 İlk savunma hattını geçmeyi başaran füzeler, saatte 3200 kilometre hızla hedeflerini vurmaya 1 dakika kala vuruluyor.

Özetlemek gerekirse, sistemde iki ana unsur var. Bunlardan birincisi, füzeleri tespit eden erken uyarı sistemi olarak da adlandırabileceğimiz radarlardır. İkincisi ise düşman füzelerini vuracak olan, hareket halindeki savaş gemilerinde ya da karadaki üslerinde bulunan füzelerdir.

Füze Kalkanı projesinin 2011'de tamamlanması öngörülen ilk bölümü, Akdeniz'de dolaşacak fırkateynler ve üzerindeki Cruise füzelerinden oluşacak. Bu füzeleri, Türkiye'ye yerleştirilmek istenen güçlü radar yönlendirecek. Daha sonraki aşamada, 2015'te Romanya'ya, 2018'de de Polonya'ya

karaya konuşlandırılmış önleyici füzeler yerleştirilecek.

Sistemin Türkiye'ye ilk planda yerleştirilmek istenen bölümü radarlardır demiştik. Ama uzmanlar işin bununla sınırlı kalmayacağına ve ikinci aşamada Türkiye'ye füze rampaları kurulmasının planlandığını söylüyorlar.

Radarlar için İzmir çevresi, rampalar için de Güneydoğu bölgesi düşünülmektedir.

Burada akla gelen sorular şunlardır, 'İran'ın elindeki Şahap 3 Füzelerinin menzili 2500 km olduğuna ve bunlar Avrupa'ya ulaşamayacağına göre hedefte ne var?' 'Füzelerin menzilinin İsrail'e kadar ulaşması yüzünden mi rampalar Güneydoğu'ya kuruluyor?'

Daha açık sormak gerekirse, 'Türkiye, Füze Kalkanı Projesine NATO üyesi bile olmayan İsrail'i korumak için mi katılmak zorunda bırakıldı?'

şimdi tekrar NATO'nun Lizbon Zirvesi öncesine dönelim.

Anımsayınız, Başbakan Erdoğan, Füze Kalkanı için, 'Komuta bizde olacak. Butona biz basarız' demişti. Bu

işin hiç de böyle olmayacağını anlayan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, durumu düzeltmek için 'Başbakanımızın komuta bizde olacak, butona biz basarız sözleri NATO içinde Türkiye'nin de bu konuda söz sahibi olmasını ifade ediyor. Bir başka deyişle bizden habersiz kullanım olmayacak' demek istedi türünden bir açıklamada bulunarak, NATO ya da ABD'den gelebilecek karşı yanıtların da önünü kesmek istedi. Dışişleri Bakan Ahmet Davutoğlu da bir yandan Başbakan Erdoğan'a destek olurken bir yandan da dik durduklarını şu sözlerle dile getirmişti: 'Türkiye bir NATO üyesi olarak Füze Kalkanı Projesinde alınacak kararları belirleme hakkına sahiptir. Türkiye'ye yönelik herhangi bir dayatma yoktur. Boyun eğmiyoruz mutabakata varıyoruz.'

NATO'nun Lizbon Zirvesi'nde ardından Türk medyasının bir kısmında 'Türkiye istediğini aldı', 'Türkiye zirveye damgasını vurdu', 'Türkiye için zafer', 'Türkiye'nin dediği oldu, belgelerde İran'ın adı geçmiyor' türünden başlıklar kullanıldı.

Acaba bu başlıklar gerçekleri yan-

NATO belgelerinde İran'ın adı geçmedi, Türkiye zafer kazandı diyerek bayram havası estirenlere şu soruları yöneltmek lazım:

'Tahran, Kıbrıs konusunda neden yanımızda yer almadı? KKTC'yi neden tanımadı? Ermeni iddialarına karşı Türkiye'nin tezlerine neden destek vermiyor?

sıtıyor muydu? Bunu anlamak için yabancı basında konuyla ilgili çıkan haberleri aktarmakta yarar var. Çünkü aşağıdaki haber örnekleri, Türkiye'ye Füze Kalkanı projesinde biçilen rolün anlaşılması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bakın İngiliz Daily Telegraph gazetesi Türkiye ile olan pazarlığı nasıl özetliyor: "Amerikan Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ve Savunma Bakanı Robert Gates, kapalı kapılar ardında Türk yetkilileri, 'Füze kalkanına katılmazsanız, ilişkiler zarar görür' diye tehdit etti." Amerikan The Wall Street Journal gazetesi ise gerçekleri daha net bir dille ortaya koyuyor. "Türkiye'nin toplantıdan önceki haftalarda ortaya attığı taleplerinin çoğu ya bir kenara itildi ya da kontrol merkezinin Türkiye'de olmasına ilişkin olanı gibileri de daha sonra görüşülmek üzere ertelendi. Zirveye katılanlar, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün bu konularda bastırmadığını söylediler."

Tehdidin kim olabileceği konusunda NATO Genel Sekreteri Rasmussen'in, 'Dünyada 30 ülke balistik füze teknolojisi için çalışıyor. Bizim için

bunlardan herhangi biri tehdit olabilir' diyerek İran'dan bahsetmemesi ise bir kısım medyayı sevindirmişti.

Ama hemen ardından Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin, 'Belgelerde isim yer almıyor, ama biz kediye kedi deriz. Bugünün füze tehdidi İran'dır demesi ise bir kısım medyayı kızdırdı.

İngiliz düşünce kuruluşu Chatham House Cumhurbaşkanı Gül'e ödül vermesiyle bilinir. Bu kuruluşun Türkiye uzmanı Fadi Hakura da gerçekleri şöyle dile getirmişti: 'Türkiye'nin, sistemin İran'ı hedef almaması isteği kabul edildi, ancak bunun uygulamada hiçbir etkisi olmayacak. Füze sistemi İran'ı,

Fransa Cumhurbaşkanı: Nicolas Sarkozy

Ramin Mehmanparast: Füze kalkanı İsrail'i korumayı hedefliyor. Türkiye'ye bu sistemin yerleştirilmesini doğru bulmuyoruz.

bir ölçüde de Suriye'yi hedef alıyor.' NATO belgelerinde İran'ın adı geçmedi, Türkiye zafer kazandı diyerek bayram havası estirenlere şu soruları yöneltmek lazım: 'Tahran, Kıbrıs konusunda neden yanımızda yer almadı? KKTC'yi neden tanımadı? Ermeni iddialarına karşı Türkiye'nin tezlerine neden destek vermiyor?

Soru listesini uzatmadan sözü İran Devrim Muhafızları Komutanı General Amir Ali Hacizade'ye verelim. Ne diyor Hacizade, 'Topraklarını bize karşı füze fırlatma rampası olarak kullandıracak her ülke düşman ülke muamelesi görecektir.' Bu sözleri açıklamaya gerek var mı? İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ramin Mehmanparast ise daha açık konuşmayı tercih ediyor. 'Füze kalkanı İsrail'i korumayı hedefliyor. Türkiye'ye bu sistemin yerleştirilmesini doğru bulmuyoruz.'

Arapların da Füze Kalkanı konusunda Türkiye ile ilgili değerlendirmelerinden bir örnek vermek gerekiyor.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde yayınlanan el Halic gazetesinin yazarı Muhammed Nureddin tam bir doğrucu

Davut. Nuriddin, 'İran, Suriye ve herhangi bir Arap ülkesinin adının zikredilmemesi, füze kalkanı sisteminin ve radarlarının bu ülkelere yönelik olduğu gerçeğini değiştirmez' sözleriyle kendi dünyasındakileri uyandırma görevini gayet iyi yapıyor.

Başbakan Erdoğan, 'Lizbon Zirvesi'nde İran'ın adı Türkiye sayesinde zikredilmedi' demişti. Öyleyse bir gerçeğin altını çizelim. NATO zirvelerinin ardından yayınlanan belgelerde, ülke ismi verilerek tehdit buradan gelecek denilmez. Bu durum, Soğuk Savaş dönemindeki NATO belgeleri için de geçerlidir.

Söz konusu döneme ait belgelere göz attığımız da, tehdit algılaması başlığı altında 'SSCB' yani ABD baş düşmanı olarak bilinen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin adını göremezsiniz. Füze Kalkanı projesi önümüzdeki süreçte Türkiye'nin başını çok ağrıttacak. Bu nedenle 2011'in Mart ve Haziran ayları büyük önem taşıyor. Sistemin komuta kontrol uygulamalarıyla ilgili müzakereler Mart 2011'deki NATO Savunma Bakanları Toplantısı öncesinde tamamlanacak. Sistemin mimarisine dair yol haritası ise savunma bakanlarının Haziran 2011'deki toplantısına sunulacak. Son olarak, Füze Kalkanı projesinin maliyetini de NATO üyelerinin karşılayacağını anımsatalım.

Maliyet konusundaki karar Haziran 2011'deki zirvede verilecek. Böylelikle her üyenin 10 yıl içinde füze kalkanı projesi için kaç milyon Avro ödeyeceği ortaya çıkacak. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

ÇOK BÜYÜK BİR OZANIN PEK KÜÇÜK ÇOCUKLAR İÇİN YAZDIKLARI

Aklı başında
insanlar yalnız
fenalıktan korkar.

Tevfik Fikret

BÜYÜK
YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Tevfik Fikret şiire, "sanat sanat içindir" diye başlamıştı.

İmparatorluğun yıkılma çatırtıları arasında yaşanan olaylar, onu toplum sorunlarıyla yakından ilgilenmeye yöneltti. Bu gelişme boyunca şiirin dilinde, anlatımında da değişiklikler görüldü. Onun öncülük ettiği "Edebiyat-ı Cedide" (Yeni Edebiyat) akımı doruğa tırmanırken sade Türkçeye, halk şiirinin hece veznine sahip çıkan "Milli Edebiyat" akımı geliyordu. Tevfik Fikret bu yeni hareketin dayandığı dil anlayışına pek yakın durmamıştı:

"Dilimizin, yani Osmanlıcanın Arapça, Farsça sözcüklerine, tamlamalarına uzak durması mümkün değildir," diyordu. "Osmanlıcanın yüzlerce yıldır alışmış olduğumuz Arapça ve Farsça sözcüklerini kaldırarak yerine Türkçelerini koymak", ona göre, "gariplik ve güçlük" yaratacaktı! Vezin konusunda ise, Arap-Fars edebiyatlarından alınmış aruz vezni geleneğine önemli katkısı olmuştu. Bu veznin kalıplarını şiirin konusuna, ruh hallerine uygun biçimde kullanmayı denemişti.

Örneğin "Yağmur" şiirinde yağmur damlalarının çıkardığı farklı sesleri en uygun saydığı aruz kalıbıyla vermeye çalışmıştı...

Bununla birlikte, alevlenen aruz-hece tartışmasında iki veznin de kullanılabileceğini, bu seçilen vezni en yararlı, en etkili biçimde kullanabilmenin önemli olduğunu ileri sürmüştü. On yıl kadar sonra, minik okurlar için kaleme aldığı "Şermin" adlı şiir kitabında hem hece veznini hem de yalın Türkçeyi ustalıklı kullandı. Tevfik Fikret'in ölümünden bir yıl önce yazdığı son yapıtıydı bu.

"Şermin"deki şiirler 5-6 yaşındaki çocuklar için yazılmıştır. O şiirler yazıldığında Tevfik Fikret'in oğlu Haluk, artık 14 yaşındaydı. Ozan onu gençliğin bir temsilcisi olarak görmüştü. Onun kuşağının akılcı düşünceye sahip olmasını, boş inançlara karşı çıkmasını, haksızlığa başaldırmasını, bilim öğrenmesini amaçlıyordu. Bu değerleri savunan şiirlerini, "Haluk'un Defteri" kitabında toplamıştı.

Haluk'a yazdığı şiirlerde yer alan görüşler, Cumhuriyet aydınlanmasına temel oluşturmuştur.

"Bir gün yapacak fen şu siyah toprağı altın, / Her şey olacak kudret-i irfanla (kültürün gücüyle) inandım"

"Ne bulursan bırakma, san'at, fen, İtimat, itina, cesaret, ümit
Hepsi lazım bu yurda hepsi müfit (yararlı)..."

*Bize bol bol ziya kucaka getir
Düşmek etrafı görmemektendir."*

Arkadaşı eğitimci Satı Bey, Şişli'de çağdaş anlayışta bir okulla buna bağlı bir çocuk yuvası açınca, Fikret'ten yuvadaki çocuklar için şiirler yazmasını istedi. Ozan'ın tanıdıklarından birinin bu yuvada okuyan "Şermin" adında bir kızı vardı. "Şermin" kitabına esin kaynağı o oldu. Günümüzde uzmanlar bu küçük yapıtın, "oyunla ve eğlendirerek eğitime görüşüyle" yazıldığına dikkat çekerek. Yaparak-

Onun kuşağının akılcı düşünceye sahip olmasını, boş inançlara karşı çıkmasını, haksızlığa başaldırmasını, bilim öğrenmesini amaçlıyordu. Bu değerleri savunan şiirlerini, "Haluk'un Defteri" kitabında toplamıştı.

yaşatarak öğretim yöntemine dayandığını; baktırarak değil, yaptırarak eğitim görüşüne dayandığını; kuramcı ve ezberci değil, yarımcı eğitim anlayışından beslendiğini kabul ederler.

Fikret'in çocuk şiirleri yazmasını isteyen Satı Bey, Arap kökenli bir Osmanlı aydınıydı. Eğitim çalışmalarını daha sonra Irak'ta sürdürecektir, Arap ulusalcılığının gelişmesine katkıda bulunacaktı. "Şermin'i değerlendiren şöyle demiştir; "Hiçbir şairimiz çocuklarla gençleri, Fikret kadar düşünmedi, hiçbir şairimiz gençlerle

çocukların ruhlarına seslenmenin yollarını Fikret kadar arayıp bulmadı." "Şermin" kitabı, "ev'in, şefkat yuvası olduğuna değinerek başlar.

Öğrenimin ilk adımı olan "yuva'yı ise, "marifet yuvası" diye niteler, "erdem yuvası" diye de ekler. Okul beceri, erdem kazandıracaktır, akıl orada gelişecektir... Ozanın öğretme yöntemi üzerinde derinlemesine düşündüğü, ulaştığı sonuçları yapıtında uyguladığı görülür:

Kitapta, Osmanlı alfabesinin harflerini öğretmek için yazılmış pek sevimli bir şiir vardır. Burada harflerin adlarını sıralamakla yetinilmediği görülür. Hangi harflerin -eski yazıdaki sesleri gösterdiğini, hangi harflerin kendinden sonraki harflerle birleşmediğini, hangi harflerin sesli harf işlevi taşıdığını ayrı ayrı açıklar. Müzik sevgisini aşıl原因 Keman şiiri, bir yandan da dizisel sırasıyla, notaları öğretmeyi amaçlar:

*Geliyor ağabeyimin
Odasından derin, ağır,
Boğuk bir dua nağmesi...
Do, re, mi, fa - fa, sol, la, si.
Ah o derin keman sesi.*

Ozan, çocuğun aile bireyleri arasında, okuldaki arkadaş ortamı içinde konumunu ele alır. Örneğin "Hediye" şiirinde ablasından doğum yıldönümü armağanı bekleyen Şermin'in bu beklentisinin gerçekleşmesi, ablasıyla arasındaki bağı kuvvetlendirir:

*Beni ablam sever ancak
Böyle başka kim anacak?
Melek ablacığım benim;
Sen benimsin, ben de senin.*

Çocuk boş inançlardan kurtarılmaya

çalışılır. Ağabeyi, Şermin'e cadıların, hayaletlerin, umacıların varolmadığına göstermiştir:

*Şermin umacıdan korkar
Zannedenler yanılırlar.
Hayır, Şermin'de doğrusu
Yoktur umacı korkusu.
Eskiden o da korkarmış,
'Umacı geliyor!' diye;
Çocuk aldanır her şeye.
Lakin artık yüreğini
Oynatmıyor ne ecinni,
Ne cadı, ne dev, ne şeytan;
Çünkü... Çünkü hepsi yalan!*

Bir gün, çocuğu korkutan bir oyuncak getirmiş. Bir kutunun mandalina basınca, içinden korkunç bir yaratık fırlıyormuş. Oyuncuğun yünden, kâğıttan, telden yapıldığını göstermiş; korktuğu başka şeylerin de buna benzediğini açıklayıp, "Akıl başında insanlar

Yalnız fenalıktan korkar", demiş Çocuk şiirlerinin önde gelen izlekleri arasında sevgi, acıma duygusu, yardımlaşma, yurt sevgisi yer almaktadır. Küçük bir çocuğun hasta, yoksul annesi ölüverirse öksüz kalacağını anlatan "Öksüz" şiiri, ozanın sık sık ele aldığı acıma duygusu uyandıran şiirlerindendir:

*Her gün mektebe giderken
Kulübesinin önünden
Geçtiğimiz fakir kadın
Pek hastadır belki yarın
Çocuğu öksüz kalacak;
Bilmem onu kim alacak?
Onlar için
Dua edin!*

Çocuğu aile çevresinde, günlük yaşamda ele alır, duygu dünyasını zenginleştirmeye çalışır. Derken sıra iş dünyasına gelir. Çocuğa el becerileri kazandırmayı, iş disiplini vermeyi amaçlar.

Küçük kitapta doğa sevgisini, çiçekleri, hayvanları konu edinen birçok şiir vardır. "Papatya" şiiri, konuyla ilgili en ünlü örnekler:

*Bahar olsun da seyrederin
Nasıl süsler bayırları.
Zümrüt gibi çayırıları
Yüze gülen o nazenin (nazlı)
Gelin yüzü papatyalar,
Altın gözleri papatyalar.*

"Bahar Kalfa", "Yaz Nine", "Hazan Teyze", "Kış Baba" mevsimlerle ilgi-

li bir dizidir. Aydınlık, iç açan bahar mevsimiyle başlar:

*Güneşin doğduğu yerden
Geliyorum; görünce ben
Dedim: -Bu bir güneş kızı.
Güneşin altın yıldızı
Parıldıyor kâkülünde
Yanaklarının gülünde
Pembe bir neşe var, birer
Mavi nilüfer o gözler."*

Soğukta ortalığı kırıp geçiren, korumasız küçük kuşları aç bırakan kış mevsimiyle sona erer:

*Ağaçların kuru, kırık,
Çıtlıçtıplak ağaçların
Küme küme, yığın yığın
Yerde yatan soluk, sarı,*

*Ölü yüzü yaprakları
Acı acı hışırdarmış.
Kuşcağızlar ararlarmış,
Bulmazlarmış yiyecek,
Ne bir darı, ne bir böcek.*

"Şermin" iyi tasarlanmış, şiirleri akılcı bir düzende sıralanmış bir kitaptır. Çocuğu aile çevresinde, günlük yaşamda ele alır, duygu

dünyasını zenginleştirmeye çalışır. Derken sıra iş dünyasına gelir. Çocuğa el becerileri kazandırmayı, iş disiplini vermeyi amaçlar:

*İşlemeli el, kol; bunlar
İşledikçe boğaz doyar.
İnsan gözleriyle görür...
'Âlet işler, el övünür.'
Derler, her söze kanmayın,
İşitin de inanmayın!
El tutarsa yürür sapan
Eldir sabanı da yapan.*

"Hiçbir şairimiz çocuklarla gençleri, Fikret kadar düşünmedi, hiçbir şairimiz gençlerle çocukların ruhlarına seslenmenin yollarını Fikret kadar arayıp bulmadı."

Çalışma yeri temiz, düzenli tutulmalıdır. Her iş alanı insanlığa yaraarlıdır, hiçbir meslek ötekenden aşağı sayılmamalıdır:

*Marangozum ben beş gündür...
Çalışan her işi görür;
İnsan için sanat çoktur
Yapılmayacak iş yoktur.*

*

*Bir küçük iş birçok zahmet,
Bірçok zahmete maloldu,
Adamcağız tam bir saat
Ateş başında yoruldu...
Demek biraz iyi işler
Bірçok alın teri ister!*

Şiirlerde yaramazlığın, söz dinlemeyişin kötü sonuçları gösterilir. Çocuğa yardımlaşma, zamanını iyi kul-

lanması, vaktinde, en doğru kararı verebilmesi, dış görünüşe aldanmaması gibi yetileri kazandırmayı amaçlar. Eğitim zora, dayağa da dayanmamalıdır. Şermin babasından yediği tokadı aradan uzun süre geçse de unutamamıştır:

*O tokadı hatırladım
Yanağım yandı ağladım.*

"Şermin"ın günümüzde de çocuk edebiyatı içinde ayrıcalıklı yeri vardır. Yaşanan hızlı değişmelere karşılık her kuşakta bu kitaptan çocuklara öğretilen şiirler görülmektedir. Araştırmacılar bu küçük kitabı, haklı olarak, "yeni çocuk tipi"nin görüldüğü ilk kaynak sayarlar. •

konurertop@butundunya.com.tr

BU NE?

Bir ana okulunda öğretmen çocuklara paraları öğretmek istiyordu. Cebinden yirmi beş kuruş çıkarıp gösterdi "Bilin bakalım bu ne?" Ön sıradaki küçük bir çocuk yanıtladı "Tura!..."

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

Egzersiz

İleri yaşlarda yapılan hafif spor ve egzersizlerin depresyonu önlemede çok etkili olduğu bilinmektedir.

Kulak

Kulaklarınız tıkanmış olduğunda burnunuzu tutup kapatın ve yutkunun. Tıkanmış kulağınız açılacaktır.

Yaşlılarda seyrek de olsa rastlanabilecek akne türü tümör oluşumunun ilk belirtileri olabilir.

SİGARA

Sigara içen annelerin çocuklarında şeker hastalığı daha sık görülür.

Limon Kabuğu

Limon kabuğunu koklamak veya kaynatıp suyunu içmek bulantıyı giderir.

Sebze ve meyve diyeti

Meyve ve sebzelerden zengin bir diyet kan basıncını 3 hafta içinde düşürür.

Bal mucizesi

Kanser ameliyatlarından sonra oluşabilecek tümör yaraları bal sürülerek tedavi edilebilir. Balın iyileşmeyen cilt yaralarında da çok etkili olduğu bilinmektedir.

Grip aşısı tekrar eden kalp krizlerine ve inmeye karşı etkilidir.

Soya diyeti

Soyadan zengin diyetler şişmanlığa bağlı böbrek hastalıklarını önler.

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

TARTIŞILAN SÖZCÜK ÂKİL

Dergimizin Kasım 2010 sayısında değindiğim “Âkil” sözcüğüyle ilgili yazım üzerine olumlu olumsuz eleştiriler aldım. Bu nedenle konuya bir kez daha değinmeyi düşünüyordum ki, 23 Aralık 2010 tarihli Haber Türk gazetesinde “arka sayfa manşeti” yapılan bir haber, bu sözcükle ilgili bir başka deyişi anımsattı:

Haberde, kendisini “Crossbow yamyamı” olarak niteleyen S. Giffiths’in, öldürdüğü üç kadından ikisini pişirerek, birini de çiğ olarak nasıl yediği, ayrıntılarıyla anlatılıyor. (!)

Yamyam, Afrika’da insan eti yiyen bir kavmin adıdır. İngilizlerin “cannibal” dediği bu insanlara Farslar **merdüm-hor** (merdüm=insan, hor=yiyen); Araplar **Âkilü’l-beşer** (âkil=yiyen, beşer=insan) der.

(Geçen yazımda, Arapçada hayvanların “Âkilü’n-nebat” [ot yiyen], “Âkilü’l-lahm” [et yiyen], “Âkilü’l-kül” [hem ot, hem et yiyen] biçiminde bilimsel sınıflandırılmasına değinmiştim.)

Bu kadar net bir açıklamadan sonra, “âkil”in “akıllı” anlamına geldiği savunulmamalıydı artık. İnsan yiyen (âkil), âkil olamaz!..

Buna karşın hâlâ kafası karışık olan varsa, konuya bir kez de Sayın Prof. Dr. Emre Kongar’ın kaleminden değineyim:

Sayın Kongar 8 Nisan 1999 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, “Medya Notu” köşesinde “**Âkil Adamlar İçin ‘Kasetten Canlı’ Bir Telefon Numarası**” başlıklı yazısında:

“*Geçenlerde Avrupa Birliği’nin ‘Akıllı Adamlar’ ya da ‘Bilge Kişiler’ anlamına gelen ve ilk hecesi uzun ‘a’ ile okunan ‘Âkil Adamlar’ raporu gündeme geldiğinde, başta medyadaki dil sorununu bir ‘Siyaset Gündemi’ programı konusu yapan atv olmak kaydı ile bütün televizyonlar, bu tamlamayı kısa ‘a’ ile okuyarak, yine Türkçeyi katlettiler*” der.

Sanıyorum, bu yazıya yöneltilen eleştiriler karşısında Sayın Kongar, 14 Eylül 2000 tarihli Cumhuriyet’te ve aynı başlıklı köşesinde yayımlanan

“**Âkil Bir Basın Çalışanından Açıklama**” başlıklı ve “*Bugünkü yazım tv8 ve Milliyet hakkında olacak*” diye başlayan yazısının bir yerinde, bu kez şöyle bir açıklama yapar:

“Aslında ‘**ombudsmanlık**’ bir nevi hakemlik ya, bu tür hakemliği Batı demokrasileri, ‘**akıllı adam**’, ‘**bilge kişi**’ anlamına gelen ‘**âkil adamlar**’ (‘â’ uzun, ‘ı’, ‘i’ye yakın okunur) biçiminde Türkçeye çevirdiğimiz ‘**akıllı ve deneyimli uzmanların**’ bazı konularda gözlemci olarak görevlendirilmelelerinde sık sık kullanılıyor. (Dikkat ‘i’ harfi ile yazılıp okunan ve genellikle ‘**âkil**’ sözcüğü ile karıştırılan ‘**âkil**’ kelimesi ‘**yiye**’ anlamına gelir.)” (...)

“Bir iç spikerin seslendirdiği haberde dört-beş kez üst üste uzun ‘a’ ve ‘ı’ sesi ile okunması gereken ‘âkil’ sözcüğü kısa ‘a’ ve ‘i’ sesi ile söylendi ve sanıyorum Erkan Oyal’ın saçları da diken diken oldu. Böyle ciddi bir kanalda Erkan Oyal gibi bir kişinin sunduğu haber bülteninde **bu hata** çok kulağı tırmaladı...”

Andreas Tietze’nin **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı** adlı yapıtında “olgun akıllı, yetişkin” anlamındaki **aklıbâliğ** [akılbalığ]’in, **âkil** ve **bâliğ** sözcüklerinden oluştuğu;

Kubbealtı Lugatı’nda da **Âkil kârı** sözcüğünün “Akıllı kimsenin yapacağı cinsten mâkul iş” anlamında olduğu belirtilir.

Arapça “anlamak, bilmek” anlamındaki **akl**’dan türetilen **âkil** (İng. Wise) sözcüğünün çoğulu **ukalâ**’dır. (Günümüzde “bilgiçlik taslayan, akli ermediği halde her konuda fikir yürütmeye kalkan kişi” anlamındadır.)

Geçmiş yüzyıllarda bu sözcüğe şiirlerinde yer veren pek çok şairimiz vardır. İşte onlardan birkaçı:

Ne âkılam ne divane / Gel gör beni aşk neyledi... Yunus Emre (1240-1320)

Âkil ne şâd olur bu cihanda ne gam çeker / Câhil, hemişe şâd olayım der, elem çeker. Fuzulî Mehmet (...-1556)

Anlayan âlemi, tahsiline zahmet çekmez / Âkil olan kişi âb üstüne sâret çekmez. Hâmî-i Âmîdî (1679-1747)

Âkilâ, tâ söz mahallin bulmadıkça söylemez. Meşhurî Ahmed (1783-1857)

1940’ların başlarıydı. Okuduğum bir dergide **Âkil** olan açmaz hiç, sırrını bir dostuna; dostunun dostu vardır, o da söyler dostuna biçiminde bir söz görmüş, “sır açmama”yı anlamış ama “âkil”i bilememiş, babama sormuştum. İleriki yıllarda bu deyişi atasözü olarak çok işittim; ama başında “âkil” sözcüğü yoktu artık. Demek ki halk da anlamını bilmediği, kendisine yabancı bu Arapça sözcüğü oradan atarak bunu *Açma sırrını dostuna, dostunun dostu vardır, o da söyler dostuna* biçiminde kullanmış.

Halkın yıllar önce kullanımdan düşürüp gömdüğü bu sözcüğü, bugün hangi Arapça düşünüyü hortlatıp kullanıma sokmaya çalışır ve insanların kafasını karıştırır, ki üstelik bu ağdalı Arapça “âkil adam” sözünün Türkçede **akıllı adam**; dahası **bilge kişi** gibi güzel bir karşılığı varken!.. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

SPORUN DÜNYASI

Metin Gören

Ardına dek açılan kapı

Cenovalı Kristof Kolomb'un İspanya ve Portekiz desteğiyle gerçekleştirdiği Amerika keşfi, asırlar sonra aynı ülke futbolcularının Türk takımlarına transferleriyle sanki örtüştü.

Quaresma ile başlayan Guti ile süregelen transfer atakları, üç Portekizli Simao, Almedia ve Fernandes’le devam eden gösterisi Beşiktaş’ın şahsında ülkemizin sanki yıllar sonra İber Yarımadası’ndan keşfi gibiydi... İspanya Kraliçesi İsabell’in, Cenovalı Kolomb’a sağladığı yardımın karşılığı gemilerde dalgalanan İspanya bayrakları ile futbolcuların ayaklarına bir konfeti gibi serpiyen paraların sıcaklığı içinde Beşiktaş forması ile görev yap-

maları kuşkusuz aykırılık içeren bir örtüşme olamazdı. Bu denli bir olgu; isteğin karşılanması ile başlatılan işlemin evrensellik içeren ticari bir sunumun sınırları içinde kalmalıydı. Siyah beyazlıların, "ara transfer" gösterimi, ülkemizdeki oturmuş transfer mantığını da çürüttü. Beşiktaş; "Sezon biter, transfer başlar." gibi söylemlerin yerine, "Transfer bitmez, süre sınırları zorlanıncaya dek yapılır." demek istiyordu. Ve Beşiktaş yüzünü Atlas Okya-

nusuna çeviren, 10 milyonluk nüfusu ve daracık sınırları içinde futbolcu fişkırtan, geçmişin sömürgeci gücü ile dirsek teması sonucunda böylesi bir ilke imza attı. Atılan imzalar umarız doğrudur.

Oysa ki; 1951 yılında Arjantin'den gelen Oscar Garo ile başlayan furya, daha sonra 61 yıla dek uzayan zaman boyutunda nice yanlışlar sundu. Garo ile açılan kapıdan içeri giren oyuncuların bir çoğunun ülkemize görkemli karşılanarak gelmeleri ile sessizce gitmelerini futbol severlerin belleklerinden çoktan silinmiştir. İsimlerinin

acemi geldi, usta döndü. Kimileri de yan ge-lip yattı, Türkiye futbol cennetinde. Ülkemize yıldız olarak gelen en eski örneklerden ikisi, Romanya Milli Takımı'nın as oyuncularını kaleci Ilie Datcu ile Ion Nunweiler'di. Fenerbahçe'de oynadılar, büyük katkı sağlayarak ülkelerine döndüler. Benzer bir durumdaki oyuncunun adı ise Yesiş'ti. Yugoslav oyuncu Türkiye'ye geldiğinde Partizan Takımı'nın en büyük yıldızlarından biriydi. 1980'li yıllar ülkemize yıldız akışının başladığı tarihlerdi. Fenerbahçe'ye transfer olan Alman Milli Takımı'nın ünlü kalecisi Tony Schumacher adından

Arjantinli Garo'nun açtığı kapıdan yüzlerce, binlerce oyuncu geldi, geçti. Kimileri iz bıraktı, kimileri Türk vatandaşı oldu. Kimileri acemi geldi, usta döndü. Kimileri de yan gelip yattı...

anımsanması zordur, ülkeleri ise bilinmez. Ülkemizdeki yabancı iş gücünün en erken piyasaya girdiği ve pastadan en fazla payı kimlerin aldığı sorusu sıralaması yapılırsa, kuşkusuz futbol başı çeken en önemli sektörlerden biri olur.

Türkiyede yabancı oyuncu uygulaması profesyonel futbola geçişten bile eski bir tarihi içeriyor. Yabancı oyuncu transferleri profesyonelliğin alfabesi okunmadan ve gizlice verilen primlerin, ya da futbol karşılığı iş bulma gibi kolaylıkların sağlandığı 19-50'li yıllarda başladı. Adalet Takımı'nda forma giyen Arjantinli Garo'nun açtığı kapıdan yüzlerce, binlerce oyuncu geldi, geçti. Kimileri iz bıraktı, kimileri Türk vatandaşı oldu. Kimileri

çok söz edilen futbolcuların başında geldi. İngilizlerin genç yıldızı Les Ferdinand olgunlaşması için kulübü

Toni Schumacher

Quins Park Rangers tarafından Beşiktaş teknik direktörü Gordon Milne teslim edilişinden sonra geçen zaman dilimi Ferdinand'ı İngiltere'nin en büyük futbol yıldızlarından biri olmaya dek taşıdı. İngiliz oyuncuyu Beşiktaşlı taraftarlar hâlâ anımsar. 1990'lı yıllarda ise olimpiyat şampiyonu Nijerya'nın iki yıldızı Amokachi ve Uche'nin başarıları unutulmadı. Galatasaray'da Romen oyuncu furcasını başlatan Rotariu iz bırakan yabancı oyuncularından biriydi.

İkibinli yıllara ayrı bir paragraf açmalıyız. Sarı kırmızılı takım Galatasaray'ın Hagi, Popescu ve Brezilyalı kaleci Taffarel gibi efsane oyuncularla yakaladığı uluslararası başarıların ardından Türkiye'ye gelen yıldız oyuncu sayısı bir hayli arttı. Mondragon, Saunders, Filipescu ve Ilie. Beşiktaş; Pascal Nouma, Kolimbiya Milli Takımı'nın ünlü kalecisi Cordoba, İtalyan Cunti, Cerew; Fenerbahçe Anelka, Van Hooijdonk, Appia, Alex ve Roberto Carlos gibi yıldızları kadrola-

rında başarıyla oynattı. Ancak her öykü bu denli parlak olamazdı. Büyük umutlarla ve paralarla alınan bazı futbolcular, hiçbir şey vermeden ülkemizden ayrıldı.

Eskilere doğru bir yolculuk yaptığımızda Belçika Milli Takımının kalecisi Pfaff, Malatyaspor'un üç Brezilyalı milli oyuncusu Carlos, Serginho ve Eder, Beşiktaşlı kaleci Alman Aumann, Galatasaraylı Türk vatandaşı olup Dündar Sız adını alan Didier Six, Çaykur Rizespor'da kısa bir süre kalan Fransız oyuncu İbrahim Ba, Beşiktaş'ın Brezilyalı oyuncusu Marcelinho, Galatasaray'da Hollandalı Frank De Boer, Gençlerbirliği'nde Babangida görkemli karşılaşmalarla geldikleri ülkemizden sesizce ayrılan şöhretlerden bir kaçıydı. Ülkemizde yıldızlaşan genç oyuncuların tıpkı Les Ferdinand gibi söz etmeliyiz. Partizan alt yapısından yetişen Cevad Prekazi'nin Galatasaray'da geçen yılları kulüp tarihine altın harflerle yazılacak nite-

Gordon Milne

Gheorghe Hagi

Cevad Prekazi

Arcil ve Sota Arveladze

likteydi. Düşük çoraplarıyla harikalar yaratan Prekazi unutulmaz oyunlar sergiledi. Trabzonspor'un adı sanı duyulmamış Gürcü ikizleri Şota ile Arcil'i transfer etmesiyle başlayan günler ikiz oyunculardan özellikle Şota'yı unutulmaz futbolcular arasına soktu.

Fenerbahçeli oyuncu Antiç'in futbolculuğunun ötesinde teknik direktörlük kariyeri İspanya'nın en ünlü takımları Real Madrid, Barcelona ve Atletico Madrid'i çalıştırmaya dek uzandı. Bursaspor'da oynayan Nejat Biyediç'in oyuncululuğu kadar teknik direktörlük başarısının da ayırdında

olmalıyız. Ve daha niceleri...

Sözün özü kimler geldi kimler geçti. 1951 yılında sert şutlarıyla ünlenen Arjantinli Oscar Garu'nun açtığı kapı şimdi ardına dek açık.

Cenovalı kaşif Kristof Kolomb'un yardım alarak Amerika'yı keşfetmesinden asırlar sonra, İber Yarımadası'nın iki devleti İspanya ile Portekizli futbolcular, profesyonel yaşamın kapital sisteme dayalı olgusuyla futbolu muza katkı sağlayacaklar. Umarım; Batı Hint Adaları'nı Amerika sanan Kolomb'un yanılışına düşmezler. •

metingoren@butundunya.com.tr

BURASI ÇOK SICAK !

(California'da yaşanmış olay.)

Adamın biri yeni ulaştığı otele kaydını yaptırır. Odasına girip karısına e-posta göndermeye karar verir. Fakat yazdığı mesaj yanlışlıkla başka bir adrese gönderir. Mesaj, kocasının cenaze töreninden evine yeni dönen bir kadına gitmiştir. Kadın mesajı okumuş ve bayılıp yere yığılmıştır, Mesaj şöyledir:

Kime: Sevgili karım / Konu: Yeni ulaştım.
Tarih : 01.02.2008

Benden haber aldığına şaşıracağından eminim. Burada bilgisayar var ve sevdiklerimize e-posta gönderebiliyoruz. Buraya yeni ulaştım ve kaydımı yaptırdım. Herşey yarın senin buraya geleceğini düşünülerek hazırlanmış.

Seninle buluşmayı dört gözle bekliyorum. Umarım benim gibi sorunsuz bir yolculuk geçirirsin.

Not: Burası çok sıcak

Sınav

Ewan 22 yaşına basmıştı, kendinden emin, zeki ve çekici bir genç olmanın asaletini taşıyordu. Yakında Kore'deki bir savaşa katılmak üzere İngiltere'den ayrılacaktı.

Ağır adımlarla büyük kütüphaneden içeriye girdi, bir kitap alıp okumaya koyuldu. Etkileyici bir kitaptı. İlginç olan daha önce başkasının da okumuş ve bazı yerlere notlar almış olmasıydı. Notlar, Ewan'ı derinden etkilemişti. Hemen görevliye gitti ve daha önce kitabı okuyan kim olduğunu öğrendi. Holly adında bir kadındı, adresini aldı ve eve varır varmaz bir mektup yazdı:

'Büyük kütüphanede bir kitap okudum. Notlarınız karşısında hayranlık duyduğumu belirtmeliyim. 10 gün sonra Kore'ye gidiyorum, sizle mektuplaşmak istiyorum. Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyorum.

'Holly'den olumlu cevap geldi ve mektuplar ardı ardına yazılmaya başlandı. 2 sene bu şekilde geçip gitti. Dönme zamanı geldiğinde Ewan Holly'yı görmek istediğini yazıp bir resmini istedi. Holly buluşmayı kabul etti fakat resmi göndermedi. 'Resmin ne önemi var ki? Yakama kırmızı bir çiçek takacağım.' dedi.

Günler sonra Ewan ülkeye döndü. Trenden indiğinde gözleri Holly'i aradı. Kalabalığın arasından şimdiye dek gördüğü en güzel kadın belirdi. Uzun

boy, uzun sarı saçlı, masmavi iri gözleriyle muhteşem bir kadındı. Kadına doğru bir adım attı, ama yakasında hiç bir şey yoktu.

Kadın gözlerine baktı ve 'Merhaba denizci, benimle gelmek ister misin?' diye sordu. Tam o sırada arkada yakasında kırmızı çiçek olan kadını gördü. Kısa boylu, şişman sayılabilecek, tozlu pardösüsü ve kalın bilekleriyle öylece duruyordu. Ewan şaşkındı, az önce hayatında gördüğü en güzel kadından bir teklif almıştı ancak karşısında da yüreğine aşık olduğu kadın duruyordu. Kendini toparladı ve yanından geçen dünyalar güzeli kadına aldırmadan ilerledi. Elinde Holly'le birbirlerini tanımalarını sağlayan kitap vardı. Elini uzattı, 'Merhaba Holly' dedi gözlerinin içi gülerek.

'Pardon' dedi kadın. 'Ben Holly değilim. Az önce buradan geçen sarı saçlı bayan yakama bu çiçeği taktı ve bunun hayatının sınavı olduğunu söyledi. Sizi çıkıştaki cafede bekliyormuş...'

Gonderi: METE TİZER

ANADOLU'NUN DÜNYASI

Bekir Özgen

VAH İSTANBUL'UM VAH!

Güz kuşları, kanatlanmışlar sıcak ülkelere konuk gidiyordu. Benzi solmuş hava, İstanbul'un üzerine sarmak üzereydi.

Çetin'in kahverengiye çalan tüyümsü bıyıkları yeni terliyordu. O gün, boyundan büyük bir iş başaracaktı. İki kardeş üniversitenin ortak çalışması çerçevesinde, kendi gibi, ergenliğe yeni adım atmış olan Alman kızı Helga'ya İstanbul'u tanıtacaktı.

O yıllarda İstanbul İstanbul'du. Karalara büründürülmemişti. Kirletilmemişti. Doğaldı. Özgündü. Bakire

sayılırdı. Yeşille mavinin uyumlu birlikteliğine zift karası sürülmemişti. Kentin dünden gelen tarihi ellenmemişti. Yıldız emzirmiş gecelerine kirin, isin, pasın, zehrin, gürültünün, cinayetlerin lekesi bulaşmamıştı. O günlerde, cennetin bu köşesinde, bütün kızlar çiçek, bütün kuşlar güvercindi. Ve yedi tepedeki İstanbul, tek başına söylencesel bir deniz feneriydi. >>

Asya'ya, Avrupa'ya; dört bir yöne ışık tutardı.

İşin işe yaradığı bir gündü o gün. Çetin, Helga'yı havaalanında karşılamış, kalacağı otele kadar getirmişti. Bir süre dinlenip heyecan giderdikten sonra İstanbul'un yollarına düştüler. Helga, değişik bir kültürün içinde bulmuştu kendini. Gözüne ve usuna takılan her şeyi soruyordu. Bir iki saatlik çarşı gezisi ikisinin de içini ezmişti.

Çetin, caddedeki satıcıdan bir baş simit satın aldı. İştahla ısırıldı. "Bizde buna tavuk boynu derler, lezzetine doyum olmaz," dedi. Yarısını bölüp Helga'ya uzatıyordu ki, sakalına ak düşmüş satıcı,

"Biraderim," dedi sıcak bir sesle. "Yabancı hanım, ülkemize konuk gelmiş. Bu da benden armağan olsun!" diyerek ikinci bir simit uzattı. Çetin'in ikircikli bir tavır sergilediğini anlayan Helga, "Ne diyor beyefendi?" diye sordu. Aldığı yanıt, Alman kızın hem hoşuna hem de tuhafına gitti. "Ne kadar düşünceli ve ince insanlarınız var," demekten kendini alamadı. Helga, altın sarısı ipek saçlı, İstanbul yeşili iri gözlü, güzel mi güzel, alımlı mı alımlı bir kızdı. Tatlı bir İngilizcesi vardı. Çetin'le iyi anlaşıyordu.

"Camilerden gelen ezik nağmeli öğle ezanını dinledikten sonra, şimdi de sana adının sonunda '...köy' olan semtlerini gezdireceğim İstanbul'un," dedi Çetin.

Tepelere tımandılar, ovalara indiler. Eskilerle yenilerin dostlu-

ğuna ve uyumuna kattılar kendilerini. "Karaköy sen misin; Kadıköy şen misin" diye diye her yanı adımladılar. 'Arnavutköy'ün kaşını, Safaköy'ün gözünü ararcasına taban teptiler. Dur durak bilmeden, İstanbul'u tanıdılar. İstanbul'u soludular, İstanbul'u içtiler. Onlar İstanbul'a, İstanbul onlara gönül düşürürken, ikisi de birbirine ısınmaya başlamıştı. Sonunda yorgun argın Çengelköy'e ulaştılar.

Dayanabilmenin son kertesine kadar yürümekten cayıp bir tepenin yamacındaki çimenlerin kucağına attılar kendilerini. Günün rengi solmak üzeriydi. Buram buram ot ve ağaç kokusuna, tertemiz deniz kokusu karışıyordu. Doğa, birbirine eklenmiş bu iki yeniyetmenin sıkıntılarını, yorgunluklarını alabildiğince emerken, uzaklardan kulakları okşayan yanık bir Anadolu türküsü ulaşıyordu ta oralara kadar. Onlar, kulaklarının pasını gideredursunlar, saklı kalmış bir güneş, son ışınlarıyla yalayıp geçti ikisinin de saçlarını.

Karşıda, Fatih'in gemilerini yürüttüğü kara parçasına gözleri takıldı. Helga, sözcüğün tam anlamıyla şaşkıncı. Helga çarpılmış, büyülenmişti. Helga'nın başı dönüyordu. "Biz şimdi

hangi anakaradayız, Çetin?" diye sordu. Çetin, kollarına aldığı kuzey kokulu güzel kızın, şarap kırmızısı alt dudagından öptü, "Burası Asya geçesi!" dedi. Ardından, titremeye durmuş üst dudagından öptü, "Burası da Avrupa geçesi!" diye ekledi.

Anamlı bir sessizlik gezindi ortalıkta. Helga, ağır mayalı bir Kavaklıdere şarabı içmişçesine, "Boğaziçi nerede kaldı?" diye fısıldadı.

"Vah İstanbul'um vah!" dedi kendi kendine. **"Hani nerde senin o güzelim iğne batmaz mavi atlasın? Gönülleri gök beşik yapan çeşit çeşit çiçeklerin, yemyeşil çamların? Ne oldu sana da, dağların böylesine kel, yamaçların kıraç kaldı?"**

Günün, taze ten ve ezilmiş ot kokularıyla başı dönmüştü ikisinin de. Çetin, ev sahibi olarak, Helga'yı elinden tutup ayağa kaldırırken, tüyleri yolunmuş acemi bir horoza benziyordu.

Helga da Çetin de, kendi ülkesinde, birbirinden habersiz, az yemiş çok çalışmış; çok düşünmüş az konuşmuştu. İkisi de aştı, eştı, iştı derken, zamanın eskiticiliğine yenik düşmüştü. Torun tosunu karışmıştı. Arada sırada mek-

tuplaşırsalar da, nice zamandır ne birbirlerini görebilmişler ne de İstanbul'a yolları düşmüştü.

Helga, "Yarın ülkenize geliyorum. Var mısın, bir kez daha İstanbul'u dolaşmaya?" diye telefonla sorduğunda, Çetin ummadığına uğradı. Bunca yıl sonra Helga'nın gelmesi güzel olmasına güzeldi de, onların bildiği İstanbul'dan geriye nerdeyse hiçbir şey kalmadığını; İstanbul'un, İstanbul olmaktan çıktığını televizyon kanallarında izliyor, basından öğreniyordu.

Ne diyecekti şimdi Helga'ya? "Bizim bildiğimiz İstanbul'un akciğerleri astımlaşmış, saçları dökülmüş, kalbi teklemeye başlamış. Vuranın, yağmalayanın elinde kalmış. Irzına geçilmiş. Oraya değil de başka bir yere gel!" mi demeliydi? Yapamadı. "Buyur!" demek zorunda kaldı.

İstanbul'da buluşmalar buluşmasına da, burası yıllar önce gezip tozdukları yere hiç mi hiç benzemiyordu. Birlikte yürümeye karar verdiler. Hem gezecekler hem de konuşacaklardı. Çetin, sesinin izin verdiğince bağırarak anlatmaya çalıştı diyeceklerini.

"Söylediklerini duyamıyorum," dedi Helga. "Bu motor ve eksoz sesleri varken kulaklarım işe yaramıyor."

Çetin ne yapacağını şaşırdı. Kirli hava astımlı ciğerini tıkamıştı. Boğulacak gibi oluyordu. Bir süre öylece yürüdüler. Genizlerini yoğun bir benzin kokusu yakıyordu ikisinin de. Yurkarak baktılar, gökyüzü görünürde yoktu. Yana yöne göz gezdirdiler, deniz ve yeşil de kayıplara karışmıştı. Görüş alanını bütünüyle beton yığınları kaplamıştı. Ortalık kire, ise, pasa kesmişti.

Başı dönmeye, içinde yoğun bir burnaltı duymaya başladı Helga.

"Vah İstanbul'um vah!" dedi kendi kendine. "Hani nerde senin o güzelim iğne batmaz mavi atlasın? Gönülleri gök beşik yapan çeşit çeşit çiçeklerin, yemyeşil çamların? Ne oldu sana da, dağların böylesine kel, yamaçların kıraç kaldı?" Gözyaşı uygarlığına uyum göstermeye çalışan İstanbul'dan ses seda yoktu. Belli ki rahatsız olan salt Helga değildi. İstanbul'un kendisinin de midesi bulantılı, kafası çok karışık. Utanmasa, bu elin yabancı kadınına, "Sorma güzelim!" diyecekti. "Benim dışım, dışarıdakileri; içim, içerdekileri yakar oldu. Ben ölmüşüm de arkamdan ağlayanım yok."

İşte tam da bu anda Çetin, hiçbir şeyden haberi yokmuşçasına konuşmaya başladı. "Biliyor musun Helga?" dedi. "Kentler de insanlar gibi hastalık çekmiş. Onların gözleri de çileli çileli bakarmış. Nefeslerinin yetmediği anlar olurmuş. O durumlarda, biraz olsun oksijen bırakın bana diye yalvarırlarmış. Kendi insanlarına küser, gönül korlarmış. Tıpkı şu anda gördüğümüz İstanbul gibi..." Derin bir hüznü kapıldılar. Daha düne kadar, "Varsam İstanbul'a yağmur olsam dökülsem! Ver elini Polonezköy, tut elimden Erenköy desem, gezsem, dolaşsam düşleri görmüştüm. Şimdi boşa

mı çıkıyor bunların hepsi?" diye hayıflandı Helga. İçinin ezildiğini duyumsadı. Yanda, tablasına simit yığmış satıcıyı görünce, canı susam çekti. Doğru ona seğirtip iki simit aldı; önüne beş Euro koydu.

"Ederini alıp üstünü veriniz lütfen," dedi yumuşak bir sesle. Satıcı, Helga'ya ters ters baktı. Onu tepeden tırnağa süzdükten sonra, ederi yarım Euro olan simit için, "Bu yetmez!" dedi kaba bir Tarzan İngilizcesiyle. "Beş Euro

daha vereceksin!" Helga olsun, Çetin olsun, durdukları yerde kalakaldılar. Ne yapacaklarını, ne diyeceklerini bilemez oldular.

Çetin, "Utanmıyor musun insanları kazıklamayı?" diye duruma el koymayı ve adamın yüzüne tükürmeyi düşündü bir an. Çekindi. Belaya buluşmaktan korktu. Ya alacağı yanıt, "Elin gâvurunu kayırmak sana mı düştü, moruk!" olursa?..

Bir süre susmayı yeğlese de, sesi kendiliğinden patlayıverdi.

"Bu kadarına da pes doğrusu!" Bu kez şaşırma sırası satıcıdaydı.

"Bu utanmaz adam, dünin köyden gelmiş ağzında dili olmayan yabancı değil. Bu, hep biline gelmiş, dünyaya örnek İstanbul beyefendisi hiç değil. O, olsa olsa düzenin çarkından çıkan ar damarı çatlamışlardan biri," tümce-leri geçti beyninden Çetin'in. Onun renkten renge girdiğini gören Helga, "Hayret!" diye kahr yükledi sesi-

ne. "Söylediğin gibi burada her şey tepeden turnağa gömlek değiştirmiş. Baksana, başkalaşan salt İstanbul da değil, buradaki insanlar da bir tuhaf olmuşlar. Ne İstanbul bunları özümseyebilmiş, ne de bunlar İstanbul'u."

Isırdıkları simit boğazlarından geçmedi bir türlü. Yanında birer bardak çay olsa iyi olacak. Önlerine ilk çıkan salaş bir kahvede, iki sandalye bulup oturdular. Hem yiyip içiyorlar hem de olan bitenlere yorum getirmeye çalışıyorlardı.

"Gördüğün gibi..." dedi Çetin. "Burada yaşayanlar, İstanbul'un dilini anlamadan, doğasına ve ekinine uyum göstermeden, İstanbullu olunamayacağını henüz anlayabilmiş değiller. Bildikleri tek gerçek var, o da bunca insanın aynı güneşe uyanamıyor olması."

"Evet," diye doğruladı onu, Helga.

Yan masada oturan orta yaşlı bir bayan ister istemez onlara kulak kabarttı. Duydukları, içini acıtmış olmalı ki dayanamamıştı. Akıcı bir İngilizceyle, "Sizlere 'Üzülmeyin efendim!' diyeceğim ama yararı olmayacak," diyerek araya girdi.

"Ben doğma büyüme İstanbulluyum. Ne ki İstanbullu olduğumu söylemeye utanır oldum. Neden dersiniz, gördüğünüz gibi, İstanbul'a el kondu. İstanbul, İstanbulluların elinden alındı. İstila edildi." Ve alışmak istemediği bir alışkanlıktan öç alırcasına, dertlenmesi dalga dalga sürdürdü:

"Siz bilir misiniz, caddelerinizin, yazboz tahtasına çevrilip kirletilmesi ne demektir? Siz bilir misiniz, ço-

cuklarınız parkta oynarken, okula giderken, çevredekilerce itilip kakılması, yerinden yurdundan edilmesi ne anlamaya gelir?

Siz bilir misiniz, dilinizi, yaşam biçiminizi, ekininizi kirletip yozlaştıranlara ses çıkaramamanız sizleri nasıl yer bitirir? Siz bilir misiniz, aynı kentin bir yerinde kara çarşafllılar, uzun sakallılar, takunyalılar dolaşırlarken; başka bir semtinde yaşayanların Türkçe bilmemeleri nasıl kafa karıştırır?

Siz bilir misiniz, insanın insandan korkup ürktüğü; kapkaççıların, tiner-cilerin kol gezdiği sahipsiz bir kalabalık içinde yitip gitmek ne demektir?

Siz bilir misiniz, ucu bucağı belli olmaz böylesi bir kentte işsiz, aşsız ve evsiz barksız kalmanın dayanılmaz sıkıntısı yüreği nasıl ezer?

Siz bilir misiniz, taşı toprağı altındır dedikleri bu koca kentin, kentlik-ten çıkıp köyleşmesine göz yummak nasıl acıtır içinizi? Siz bilir misiniz, bir kentin ruhunu, kimliğini yitirmesi ne demektir?

Siz bilir misiniz?.."

Belli ki İstanbul'un ve de İstanbul'da yaşayanların derdi anlatmakla bitip

tükenecek gibi değildi. Bunların çoğunu orada yaşayanlar bilmediğine göre, Helga nerden bilecekti?

Ama Helga'nın unutmadığı ve de asla unutmayacağı bir yaşanmışlık vardı burada: Boğaziçi.

O da, "Boğaziçi!" diye mırıldandı istem dışı.

"Boğaziçi bile elden çıkmış. Ve Boğaz'ı İstanbul'dan çıkarınca da geriye ne kalır kestirmesi güç."

"Ben söyleyeyim sana," dedi Çetin.

"Geriye, mutlaka bir şehir kalacaksa, onun adı artık İstanbul olmaz. Ya Viranşehir ya da Harapşehir olur."

Kısa bir sessizlik oldu.

"Hem biliyor musun?" diyerek, Çetin'in belleğini yoklamak istedi Helga. "Boğaziçi'nin üstüne asma köprüler kurulmuş. Artık kimse kimseye, nerenin Asya, nerenin Avrupa olduğunu sorma gereksinmesi bile duymayacak."

Birbirlerinin gözlerinin içine bakıp hüzünlü ama anlamlı gülümsediler. Puslu bir İstanbul görüntüsü içinde yan yana yürüyüp gittiler. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

"155 Polis İmdat" hattına gelen ilginç şikayet ve talepler:

- Kedi sokakta doğuruyor yardımcı olur musunuz?
- Ağabey canım sıkılıyor ne yapayım?
- Oğlum çok yaramazlık yapıyor, ona telefonu versem de biraz kızsanız!
- Elektrik ne zaman gelecek polis ağabey?
- Gece sokakta köpekler havlıyor bunları susturur musunuz?
- Su borusu patladı bir ekip gönderir misiniz?

- Sokakta çöpler kalmış çöp arabasını gönderir misiniz?
- Sulama kanalında su kalmadı iyi oldu ama şimdi de çöpler var. Bunları temizletir misiniz?
- Komşum sobayı yaktı çamaşır sermiştirmisi üzeri is oluyor. Gelip sobayı söndürür müsünüz?
- Ocağa mantı koydum acaba ateşte ne kadar kalması lazım?

Gönderi: METE TİZER

UFAK TEFEK BİLGİLER

Derleyen: GÜLÇİN ORKUT

SİVRİSİNEK KOVUCU SPREY

Kovucu spreyle sivrisinekleri kovmaz, sizi gizler. Spreydeki kimyasallar sivrisineğin alıcısını bloke eder ve varlığının algılanmasını engeller.

KADRANSIZ SAAT

Bu boş kadranlı minimalist saat tasarımı Yiran Qian'a ait. Akrep ve yelkovan görevini siyah çerçevedeki LED ışıklar yapıyor.

TASARIM DÜNYASI

Bu **sihirli sandalye!** İtalyan tasarımcı David Conti'ye ait. Dengeyi sağlamak amacıyla arkadaki görünmez ayak bölümünde şeffaf malzeme kullanılmış.

BEYAZ İSTAKOZ

2008 yılında Easter Island açıklarında, 2800 metre derinlikte bulunan bu yeni istakoz türünün gözleri yok.

Yetişkin biri günde ortalama 23 bin kez nefes alır.

ŞEFFAF BUZ

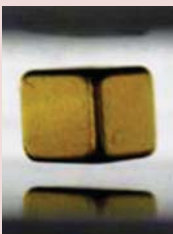
Buzunuzun mat görünümünü istemiyorsanız; suyu kaynatıp soğuduktan sonra buz kalıplarına doldurun. Buzlarınız daha şeffaf ve kristal görünecektir.

PRATİK BİLGİLER

HAVADA DURAN CİSİMLER

Kuantum mekanik ilkeleriyle moleküllerin belirli birleşimleri oluşturularak birbirlerini itmeleri sağlandı. Bu "yeni güç" ile sürtünmenin sıfır olduğu küçük yeni kuşak cihazların yapılabileceği belirtiliyor.

BUZDOLABINDA KOKU

Buzdolabınız koku yapıyorsa demlikte kalmış çay posalarını kurutup bir kap içinde buzdolabının orta rafına yerleştirin. Bir süre sonra koku yok olacaktır.

ÇÖP

Amerikalılar çöpe saatte 2.5 milyon plastik şişe atıyor. Bu, her üç haftada bir aya gidecek mesafedir.

KIRMIZI GÖZ

Flaşla çekilen fotoğraflarda görülen bu kırmızılık retina tabakasındaki kılcal damarların görüntüsüdür. Flaş çok kısa bir zamanda çok güçlü bir ışık verir. Gözbebekleri küçülmeye fırsat bulamaz. Işık doğrudan retinaya ulaşır ve kılcal damarlardan yansır.

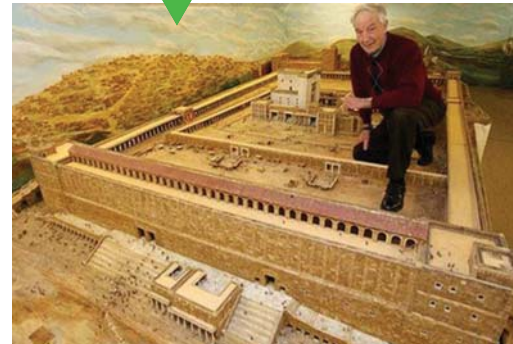
KIBRITIN İCADI

Günümüzde kullanılan kibrit 1827'de İngiliz kimyacı John Walter tarafından icat edildi. O dönemde bu buluşa Batı'da "Işık saçan" anlamında "Sabah yıldızı" adı verilmişti.

Dil insan bedenindeki en güçlü kastır.

KUDÜS TAPINAĞI

Çiftçi Alec Garrard büyük bir azimle 30 yıl çalışarak resimdeki Kudüs Tapınağını ortaya çıkardı. 78 yaşına gelmesine karşın Kudüs Tapınağını hâlâ tam olarak bitirebilmiş değil.

Jules Verne

Şubat doğumlu
Fransız kurgu
bilim yazarı
8 Şubat 1828
24 Mart 1905

Fransa'nın Nantes şehrinde doğdu. İlk yazdığı eserler tiyatro oyunlarıydı. Balonla Beş Hafta adlı romanı ile büyük ün kazandı. Yazar "bilim falcısı" lakabı ile anılır. Denizaltı, uzay yolculuğu, oksijen tüpü, faks gibi onun zamanında olmayan birçok olayı öngördü. İnatçı Keraban adlı romanında Osmanlı İmparatorluğunu ve Türk insanını anlattı. Kitaplarında öngördüğü buluşlara genelde onun kullandığı isimler verilmiştir. Eserleri, dünyada başka dillere en çok çevrilmiş yazardır. Eserleri 148 dile çevrilmiştir. Bir bilim insanı olarak da anılır. İlk atom denizaltısına, onu onurlandırmak için "Natilus" adı verilmiştir. Olağanüstü geniş hayalgücü, çocuklara kitap okumayı sevdirmiş ve hayalgüçlerini şekillendirmiştir. Jules Verne peksimet zehirlenmesinden öldüğünde, ardında yayımlanmamış 6 roman bırakmıştı. Bilimsel düş gücü ve serüveni birleştiren 50'den fazla eseri vardır. **Bazı eserleri:** Denizler altında 20000 fersah, 80 günde devriale, Dünyanın merkezine seyahat, Aya yolculuk...

YAZAR DEDE VE
TORUNLARI

Muzafer Izzü

Kraliçe Elma Ağacı

Elma bahçesinin kraliçesi o ağaçtı. Uzun dallarıyla ilkbaharda bir gelin gibi süslenir, çiçek dolu dalları nazlı nazlı sallanırdı. Hiçbir elma ağacı onun gibi güzel değildi. Zaten onu öteki elma ağaçları seçmişlerdi.

Ona, "Sen bizim kraliçemiz ol. Çünkü en büyük elma ağacı sensin. Senin elmaların çok sulu. Hepimizden güzel kokuyorsun" demişlerdi. "Teşekkür ederim" demişti Kraliçe Elma Ağacı. Bu seçimden sonra bahçenin kraliçesi olmuştu.

Çocuklar da tanırlandı Kraliçe Elma Ağacı'nı. Elma bahçesine girdik-

lerinde hemen onun altında toplanırlar, onu izlerler, ona dokunmaya çalışırlardı. Çünkü onun elmaları, ötekilerin elmalarına hiç benzemiyordu. Renk renkti elmalar, kimi sarı, kimi kırmızı, kimi beyaz, kimi mor... Bazen bir elmanın üzerinde bütün bu renkleri görebilirdiniz. Kraliçe Elma Ağacı, kendi güzelliğinin ayırdındaydı.

Baharda çiçeklere büründüğünde, çok uzaklardan ayırdedilir, bahçeye giren hemen onu görürdü. Sabahları güneş, önce onun üzerine doğardı. Anılar ilk önce onun çiçeklerine konardı. Kelebeklerin en yakın arkadaşıydı Kraliçe Elma Ağacı. Kışın bile güzeldi. Serçeler, kumrular, kışın onun üzerine konarlardı. Bülbüller en güzel şarkılarını, güneş doğmadan onun dallarında söylerdi. Bahçenin sahibi de en çok onu severdi. Baharda bir konuğu gelse, onu ne yapar eder, Kraliçe Elma Ağacı'nın altına götürürdü. Ne çok insan, ne çok çocuk, kraliçeyle birlikte fotoğraf çektilmişlerdi. Çocuklar en çok onun dalına oturarak fotoğraf çekilmeyi severlerdi. Ya resim yapmayı seven çocuklar... Köyün çocukları kağıtlarını, kalemelerini, boyalarını alır, onun karşısına geçerlerdi. Çoğunun yaptığı resim, sanki bir ağacın üzerinde, gelincik, papatya tarlası gibiydi.

Öteki elma ağaçlarının hepsi, üzerlerine konan arının az önce kraliçenin üzerine konduğunu bilirlerdi. Çünkü kraliçenin kokusu arının üzerine yapıştırdı. Ağaç, "Az önce kraliçemizin üzerine konmuştun, değil mi?" diye sorduğunda, "Evet" derdi.

Ama bu bahar tarlanın bütün ağaçlar telaşlıydılar. Onlar gelinliklerini

giymişlerdi ama Kraliçe Elma Ağacı'nın üzerinde bir çiçek bile yoktu. Güneş doğar doğmaz bütün ağaçlar kraliçelerine bakıyorlar, sonra hıçkırarak ona sesleniyorlardı:

"Kraliçemiz, kraliçemiz, niçin gelinliğinizi giymiyorsunuz, niçin çiçek açmıyorsunuz?..."

Kraliçe Elma Ağacı hiç yanıt vermiyordu. Yaprak bile yoktu üzerinde. Kışın nasılsa, öyleydi. Çiçeklerine konan arılarına soruyorlardı. "Niçin kraliçemiz gibi kokmuyorsun?" Arı, Kraliçe Elma Ağacı'nı göremeyen bahçe-

caktı Kraliçe Ağacı'nı? Niçin çiçeği yoktu? Niçin yaprakları yoktu? Niçin konuşmuyordu?

Oysa ki kelebekleri çok severdi Kraliçe Elma Ağacı. Onlara söylerdi. Onlara da söylemiyor muydu? Ağacın biri sarı kelebeğe yalvardı, "Sarı kelebek, sarı kelebek, sormadın mı hiç kraliçemize, niçin yaprak vermedi, niçin çiçek açmadı? Niçin konuşmuyor?"

Sarı kelebek, "Ben onun üzerine hiç konmadım ki. Bilirsiniz, biz kelebekler yapraklı, çiçekli dallara kona-

nin ucundaki bir ağaca üzülmek, "Ah, ah, bu yıl çiçek açmadı ki kraliçeniz, yaprak da vermedi" diyordu.

Kraliçenin uzağında olan ağaçlar çok şaşkındılar. Çünkü şimdiye dek salt üzerlerine konan arılardan değil, yapraklarına çarpan rüzgardan da kraliçenin kokusunu alırlardı. Bu ağaçlar, arılara yalvarıyorlardı. "Sor kraliçemiz, niçin yaprak vermedi, niçin çiçek açmadı?"

Arılar, içlerini çekerek yanıt veriyorlardı. "Kraliçe Elma Ağacı hiç konuşmuyor..." Ah ah, kim konuşura-

rız..." dedi. Ağaç, "Lütfen" dedi. "Ne çok kondunuz onun üzerine, ne günler kraliçemiz size yuva oldu, yatak oldu, yastık oldu. Kon üzerine sarı kelebek. Sor, mutlaka sana söyler..."

"Peki, ben elmaları çok severim, hele kraliçenizi hepinizden çok severim, gideceğim, konacağım, soracağım. Güneş batmadan sana bir yanıt getiririm."

"Lütfen sarı kelebek, lütfen..."

Kelebek uçtu, ağaç arkasından bakakaldı. Sarı kelebek Kraliçe Elma

Ağacı'nı arıyordu. Öyle ki elma bahçesinin en görkemli ağacı, sanki bahçede yoktu. Uçtu, öteki ağaçlara kondu. Ağacın biri sordu: "Böyle hızlı hızlı nereye kelebek?"

"Kraliçenize gidiyorum..." Ağaç sevindi: "Seni çok sever. Sor ona, mutlaka sana yanıt verir. Niçin yaprakları yok, niçin çiçekleri yok?" dedi.

Sarı kelebek uça uça kraliçeyi buldu. Ama ne kraliçe? Sanki kocaman bir odun yığını. Çok üzüldü. "Keşke ona bir elma çiçeği getirseydim" dedi. Yanına yaklaştı, dalının birine kondu... Eskiden kraliçe, üzerine konan her kelebeğe, "Hoşgeldin" derdi... Kraliçenin hiç sesi çıkmıyordu.

"İyi baharla kraliçe..." Yine yanıt yok...

"Bol meyveler kraliçe..." Yine yanıt yok. Bir serçe kondu kelebeğin yanına. "Kraliçe bizimle de konuşmuyor" dedi. "Oysa ki öteki elma ağaçları hep kraliçeyi soruyorlar. Niçin yaprak açmadı? Niçin çiçekleri olmadı?"

Sarı kelebek, "Ben de onu sormaya geldim" dedi. "Kıyıdaki ağaca haber götüreceğim. Hepsi kraliçeyi merak ediyorlar... Kraliçe, lütfen söyler misiniz, niçin bu yıl çiçek açmadınız, yaprak vermediniz?"

Arı ve serçe, bir ses duydular... "Ben hastayım..."

Aaaa, bu ses kraliçeden çıkamaz. Kraliçenin sesi akan bir su gibi, her sözcüğü bir müzik, her tümcesi bir ezgi gibiydi. Çok şaşırılmışlardı, çok da üzülmüşlerdi.

"Nereniz hasta, dalınız mı hasta, gövdeniz mi hasta?" diye sarı kelebek sordu.

"Toprağım hasta..."

"Toprağınız mı hasta?..." dedi serçe. "Evet, toprağım bozuldu. Meyvem tadı kalmadı, kokusu kalmadı. İşte şu öteki ağaçlarda gördüğünüz çiçekler elma olacaklar ama kocaman kocaman tatsız, kokusuz şeyler..."

Arı da bilmiyordu, serçe de bilmiyordu. Toprak nasıl bozulur? Toprağı kim bozar?... Gerçi arı da, sarı kelebek de birkaç yıldır ayırdındaydılar. Elma çiçekleri artık eskisi gibi kokmuyordu.

Kraliçe Elma Ağacı yine sustu. Hiç konuşmadı. Arı da, sarı kelebek de üç kez sordu: "Kim bozdu toprağı-

nı?" diye ama kraliçe yanıt vermedi.

Aaaa, dalın birinin ucundan su damlamaya başladı. Sarı kelebek alçak sesle serçeye, "Ağlıyor, hemen gidelim buradan" dedi... Sarı kelebek söz vermişti kıyıdaki ağaca. Serçe uçtu, başka bir yere gitti. Sarı kelebek kıyıdaki ağaca kondu. Ağaç çok heyecanlıydı.

"Konuştu mu kraliçemiz, konuştu mu?" diye sordu. Sarı kelebek, "Evet" dedi. "Söylesene, niçin çiçek açmamış, niçin yaprak vermemiş?"

"Hastayım dedi."

"Hasta mıymış?"

"Evet, toprak bozulmuş. Ondan hasta olmuş..."

Kıyıdaki ağaç hemen bağırıverdi,

"Hey elma ağaçları... Kraliçemiz konuşmuş... Hastayım demiş... Toprak bozuldu, onun için hastayım demiş..."

Bütün ağaçlar bu çılgılığı duymuşlar, çok üzülmüşler, hep bir ağızdan bağırmaya başlamışlar...

"Toprak bozuldu, toprak bozuldu, toprak bozuldu..."

En gür sesli olanı eklemiş: "Biz de hasta olacağız, biz de hasta olacağız..."

O lmuşlar... Çiçekler meyveye dönmemiş, yapraklar buruşmuş. Elma bahçesinin sahibi çok üzülmüş, çok heyecanlanmış. Toprağa yapay gübreler atmış, ağaçların üzerine günlerce ilaçlar sıkmış. Ama ağaçlar hep birlikte bağırmayı sürdürmüşler:

"Toprak bozuldu, toprak bozuldu, toprak bozuldu..."

Bu çılgınlıkları elma bahçesinin sahibi hiç duymamış. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

BEKLEDİM

Öğretmen Ali'ye sordu: "Ali, bu sabah okula neden geç geldin?"

"Yaşlı bir kadın parasını kaybetmişti öğretmenim..."

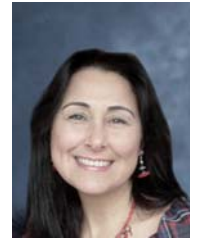
Öğretmen: "Aferin. Yaşlılara yardım örnek bir davranıştır. Peki, parayı buldun mu?"

Ali: "Evet, öğretmenim onun için geç kaldım." dedi. "Parayı hemen buldum ama kadın bir türlü gitmek bilmedi!"

YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

G eçmişini sorguladığımızda çoğu kez yaşamımızın önemli kilit noktalarını oluşturan kararları verirken ulaşılması olanaksız gibi görünen hedeflerimizden vazgeçerek en kolay ve kestirme yoldan ulaşabileceğimiz seçenekler doğrultusunda yaşamımıza yön verdiğimiz görüyoruz. Peki, ya vazgeçmeseydik? Zor olanı, başkalarının "asla başaramazsın" dediği, olanaksız

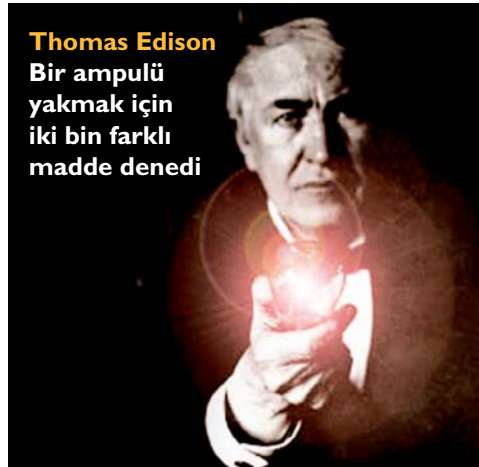
görüneni seçmiş olsaydık... Hata yapmaktan, başkalarının ne diyeceğinden, ne düşüneceğinden korkmasaydık... İnançla, sabırla, daha çok çalışsaydık... Kan ter içinde hedefimize koşsaydık... Gerekirse uykusuz geceler geçirerek sabahlasaydık şu an yine aynı bulunduğumuz yerde mi olurduk acaba, ne dersiniz? Sıkıya girdiğimizde kolayca vazgeçtiğimiz zor hedefler bizi şu an içinde bulunduğumuz

koşullardan daha iyi bir yerlere taşır mıydı? Geçmiş sorgulamak çoğu kez içimizi daraltıyor değil mi? O halde geçmişin pişmanlıklarından uzaklaşarak yarınımızı ilgilendiren varsayımlar üzerine düşünelim biraz da...

Günlerdir, aylardır belki de daha uzun zamandır yeni bir buluş üzerinde çalışıyorsunuz. Yüzlerce hatta binlerce kez değişik yöntemler denediniz ama olmuyor, yine olmuyor! Çevrenizde hiç kimse başaracağınıza inanmadığı gibi başaramayacağınıza inandıklarını açıkça dile getiriyorlar. Tepkiniz ne olurdu? Kulaklarınızı tıkayarak iki bin birinci kez denemeye devam edermiydiniz yoksa vazgeçer miydiniz?

Ne yazık ki, pek çoğumuz daha yolun çok başındayken ya başaramayacağımıza inanıyoruz ya da “başaramazsın” diyenlerin etkisi altında kalıyor ve iki bin birinci kez denemeyi göze alamıyor, hedefimizden vazgeçiyoruz.

Oysa başarıyı elde edenlerin en önemli ortak özelliği ne olursa olsun, kim ne derse desin, ne denli zor ya da olanaksız görünse de hedefe koşmaktan asla vazgeçmemeleridir.

Thomas Edison
Bir ampulü
yakmak için
iki bin farklı
madde denerdi

Thomas Edison bir ampulü yakmayı başarmak için iki bin değişik madde denerdi. Hiç biri de işe yaramadığı zaman asistanı “Bütün çalışmalarımız boşa gitti” diye sitem etti. “Hiçbir şey öğrenmedik!”

Edison kendinden emin bir biçimde yanıtladı “Elbette uzun bir yol aldık ve çok şey öğrendik” dedi. “Şimdi iyi bir ampul yapmak için kullanamayacağımız iki bin element olduğuna biliyoruz.”

Ve Edison ampulü bulmayı başardığı zaman o unutulmayacak sözünü söyledi “Ne yazık ki, insanlar çoğu kez başarıyı tam elde etmek üzereyken vazgeçtiklerini bilmiyorlar.”

İki kez Nobel ödülü alan ilk bilim kadını, polonyum ve radyum elementlerini bulan, radyoloji biliminin kurucusu Marie Curie yaşadığı zor koşullara karşın düşlerinden asla vazgeçmedi. 0.1 gram saf radyumklorür elde edebilmek için 3 yıldan fazla uğraştı.

Marie Curie, kızların okumaması, evlenip ev hanımı olmaları, ailelerine, çocuklarına bakmaları gerektiği görüşünün etkili olduğu koşullarda tüm olumsuz sözlere kulaklarını tıkadı ve hedefinden asla vazgeçmedi. Öğrenimine ablası ile birlikte kaldığı küçük bir çatı katında devam etti. O, başarının bir gece elde edilemeyeceğini, başarıya giden kestirme bir yol olmadığını çok iyi biliyordu. Çalışma hayatında karşılaştığı zorluklar da onu yıldırmadı.

Einstein
Okuldan
kovuldu;
liseden geri
çevrildi.

Beethoven
En güzel bestelerini
işitme yeteneğini
yitirdikten sonra
yaptı.

Jack London
İlk hikayesinin
basımı 600 kez
reddedildi.

Walt Disney
Defalarca
iflas etti.

Başarıya ulaşanların en önemli ortak özelliği ne olursa olsun, ne denli zor ya da olanaksız görünse de hedefe koşmaktan asla vazgeçmemeleridir.

Buluşlarıyla hem bilim dünyasına adını yazdırdı hem de başarılarıyla ilk başta yine Nobel ödülü almış kızı İrene Curie olmak üzere pek çok kişi için rol model oldu ve olmaya devam ediyor.

Bilim adamı Albert Einstein dört yaşına dek konuşmadı ve yedi yaşına dek yazamadı. Ailesi onun normal olmadığını düşünüyordu. Öğretmenlerinden biri zihinsel öğrenim güçlüğünü, sosyal olmadığını ve aptalca düşlerin peşinde olduğunu söyledi. Okuldan kovuldu ve teknik liseden geri çevrildi. En sonunda okuma yazmayı ve biraz matematik öğrendi. Ama her şeye karşın adını insanlık tari-

hine yazdırmayı başardı.

Walt Disney, hayal gücünden yoksun olduğu, iyi düşünceleri olmadığı gerekçesiyle bir gazete yönetmeni tarafından kovuldu ve Disneyland'ı kurmadan önce defalarca iflas etti. Ayrıca park önerisi yalnızca a-

yak takımının gideceği düşüncesiyle rededildi.

Charlie Chaplin pandomimleri saçma olduğu gerekçesiyle Hollywood stüdyolarından kovuldu.

Beethoven öğrendiği teknikleri geliştirmek yerine kendi bestelerini yapmayı seçti. Öğretmeni “Besteci olması için hiç ümit yok” dedi. Oysa Beethoven en iyi beş bestesini işitme yeteneğini yitirdikten sonra yaptı.

“Martı Jonathan” kitabının yazarı Richard Bach daha önce on sekiz yayınevinden olumsuz yanıt aldı.

Kitapları pek çok dile çevrilen Jack London ilk hikayesini satmadan önce tam altı yüz kez red yanıtı aldı.

“John Dowl’u tanımiyorsunuz çünkü o vazgeçti.”

Bu listeyi böyle sayfalarca uzatabiliriz. Tüm bu ölümsüz isimler farklı alanlarda çalışmalar yapmış olsalar da hepsinin ortak bir yönü var, yaşadıkları tüm sıkıntılara, yaptıkları hatalara, çevrelerindeki herkesin hatta en yakınlarının söylediği tüm olumsuz sözlerle karşı başaramayacaklarına olan inançlarını yitirmediler. Asla vazgeçmediler.

Dün dün de kaldı. Ama yarınımızın nasıl olacağını bugününümüz belirleyecek. Unutmayalım, başarıya giden kesime bir yol yok. İnandığımız ve vazgeçmediğimiz sürece başaramayacağımız hiçbir şey yok. Aynı şu küçük öyküde olduğu gibi:

Öğretmen tarihte vazgeçmeyenlerin nasıl ölümsüz olduklarını, tüm in-

sanlığın onları sonsuza dek anımsayacaklarını anlatıyordu. Sınıfa “Thomas Edison vazgeçti mi?” diye sordu.

Tüm öğrenciler bir ağızdan yanıtladılar “Hayır.”

Öğretmen sormaya devam etti... “Albert Einstein vazgeçti mi?”

Öğrenciler yine “Hayır” diye bağırdılar.

“Marie Curie vazgeçti mi?”

Yine “Hayır” yükseldi sınıftan. “Peki” dedi öğretmen “John Dowl vazgeçti mi?”

Öğrenciler merakla “John Dowl kim?” diye sordular öğretmene.

Öğretmen, asla unutmayacakları bir yanıt verdi öğrencilerine:

“Bu ismi tanımiyorsunuz, çünkü o vazgeçti” dedi.

Haydi şimdi hep birlikte bu iki sihirli sözcüğü yazalım ve başucumuza asalım, belleğimize kazıyalım:

ASLA VAZGEÇME! •
nuraybartoschek@butundunya.com.tr

2010 EGE ÜNİVERSİTESİ EL KİTABI SAĞLIK

1 Çok su için. **2** Kahvaltıyı kral, öğle yemeğini prens ve akşam yemeğini de dilenci gibi yiyin. **3** Ağaçlarda ve bitkilerde yetişen yiyecekleri daha çok ve fabrikalarda üretilen yiyecekleri daha az yiyin. **4** E ile yaşayın” Energy, Enthusiasm, and Empathy” (enerji, heyecan ve duygu paylaşımı). **5** Meditasyon, yoga ve dua yapacak zaman yaratın. **6** Daha çok oyun oynayın. **7** 2009’da okuduğunuzdan daha fazla kitap okuyun. **8** Her gün en az 10 dakika sessiz olarak oturun. **9** 7 saat uyuyun. **10** Hergün 10 - 30 dakika yürüyüş yapın. Ve yürürken gülümseyin.

GÖZLE GÖNÜL ARASI

Mehmet Uhri

Yaprığın Çilesi

Devlet hastanelerinde seçim sonrası yönetim kadrolarının değiştirilmesine alışmıştık. Giden ve gelen başhekimlerin aynı çatı altında çalışıyor olmaları bile kutuplaşmayı engelleyemiyor, yeni gelen önceki idarecinin hesaplarını didik didik edip açığını arıyor ve hesap sorabiliyordu.

Ancak bu kez başhekim olarak atanan kişi il dışından tayin olmuştu. İli, hastaneyi ve çalışanlarını tanımiyordu. Çalışanları tanımanın ve otoritesini hissettirmenin

yolunu hekimleri sabah ve akşam makamında mesai çizelgesi imzalatmakta bulmuştu. Başhekimin hekimleri makamında sabah ve akşam imza atmaya zorlaması, imza çizelgesinin kırmızı

kalem ile kontrol ediliyor olması çalışanlarca güvensizlik olarak algılanmış ve rahatsızlık doğurmuştu. Bir süre sonra hastanemizin eline mahir genel cerrahi uzmanımızdan sabah ve akşam imzalarını atmadağı için savunma istendiğini, savunmaya yanıt alınamaması üzerine ardı ardına disiplin cezaları tesis edilmeye başlandığını öğrendik. Bu tür durumlarda hastane ortamında fısıltı gazetesi hayli hızlı ve etkin çalışır.

O sabah yine imza için makamına girdiğimde başhekim odadakilere imza atmaya tenezzül etmeyen meslektaşımı çekiştiriyor “Attıracağım onu, memuriyetten attıracağım. Benim kim olduğumu öğrenecek” diye yüksek sesle söyleniyordu. Ardımdan odaya giren ürolog abimiz bu sözler üstüne odadakilere “neden susuyorsunuz?” dercesine bir bakış atıp başhekimin masasına yöneldi. Başhekim masasına

doğru ilerleyen meslektaşına doğru “Söyleyin ona, ben burada başhekimsem sizler gibi o da gelip burada imzasını atacak” dedi. Ürolog abimiz elindeki kalemi masaya bıraktı. İmza çizelgesinin olduğu kağıtları yırtıp masaya savurdu. Başhekim ayağa kalkmak için davranınca omzundan itip koltuğuna oturttu. Hepimizin duyacağı bir ses tonuyla ağır ağır konuşmaya başladı.

“Otur hele sayın başhekim. Otur da söyleyeceklerimi dinle. Sen burarlarda yenisin. Kimin kim olduğunu bilmeden sonradan pişman olacağın işler yapma. Bu gözler çok başhekim gördü. O makama nasıl geldiğin kim senin umurunda değil, bilmiş ol.

Önemli olan makamı bırakırken oradan herkesin başhekimi olarak ayrılabilmekte. Biraz sakın ol hele...”

Bu arada başhekim telefona sarılıp sekreterinden sicil memurunun yanına gelmesini istedi. Anlaşılan sözlerin

pek etkisi olmamıştı. Bizimki başhekimin üzerine eğilip gözlerinin içine doğru baktı.

“Başhekim bey, dur hele daha lafım bitmedi. Sonra istersen külahları değişiriz. Ancak unutma ne yaşarsak yaşayalım yüz yüze bakacağız. O uğraştığın ceza vermelere kalktığın cerrah var ya, hepimizden daha çok işine bağlıdır. Bir gün aksatmamıştır işini. Hastaları hep duacıdır, ona.”

“Tamam biliyorum ama mesaisini de aksatmamalı. Buranın yöneticisiysen bu benim sorumluluğum. Gözdağı vermezsem ipin ucu kaçır.”

“Sen ona göz dağı veremezsin, sayın başhekim. Hiç uğraşma. O yarı ölülerdendir.”

“Yarı ölülerden mi? O ne demek?”

“Yıllar önceki deprem ile yıkılan lojmanlarda karısı ile küçük oğlunu kaybetti. Deprem sırasında dışarıda, büyük oğluyla teravih namazında olduğu için kurtuldu. Hastanede işi bitince mezarlığa koşup rahmetli eşi ve oğluyla hasbıhal ediyor. Allah kimseye vermesin ama yarı ölülerden olabilmek için çok sevdiğin bir yakınını yitirmiş olman gerekir. Sen üzerine alınyorsun ama onlar konuşmaz, dardını anlatmazlar. Öyle yaşar giderler ama yarı ölü oldukları için kaybedecekleri bir şey yoktur. Kaybedeceği olmayı korkutamazsın, boşuna uğraşma.”

Başhekim koltuğunda büzülüp küçüldü. “Bilmiyordum, kimse söylemedi, şimdi ne yapmalıyım?” gibi bir

şeyler geveledi. Ürolog abimiz elini tekrar omzuna koyup gözünün içine baktı.

“Madem ki başhekim olmak istedin, talip oldun çözümü de sen bul. Ha bana sorarsan işe o cezaları iptal

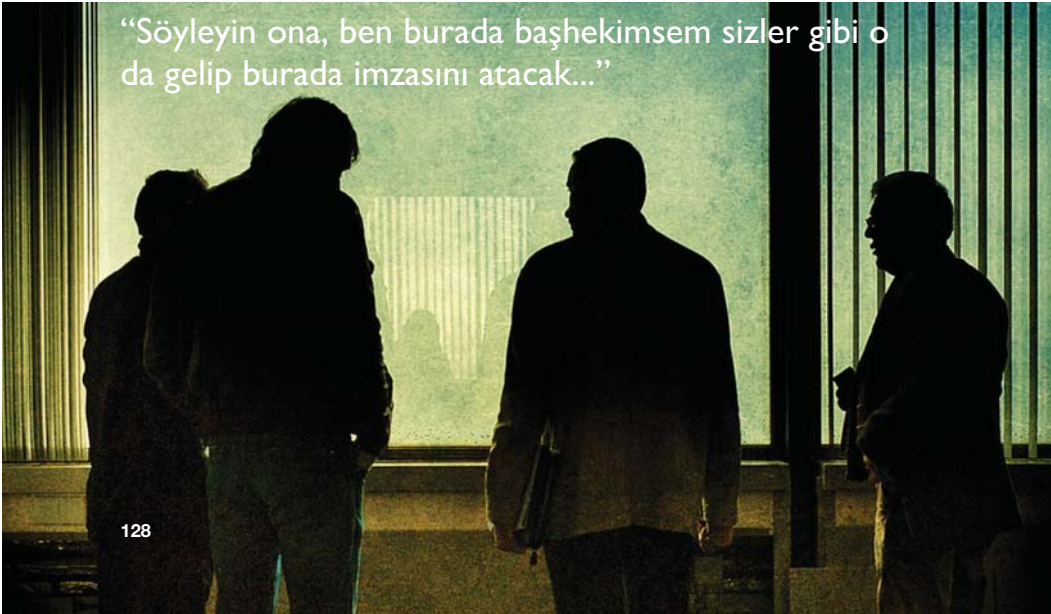
Sen ona göz dağı veremezsin, sayın başhekim. Hiç uğraşma. O yarı ölülerdendir...

etmekle başla, sonrasını ise zamana bırak. Hekimlerin gözünde başhekim olabilmek zaman ve emek ister. Şu imza işini de büyütme, makam odanın kapısı açık olsun, zamanla tanışır görürsür kaynaşırız elbet.”

O günden sonra başhekim cezaları geri çekip olayı soğumaya bıraktı. Birkaç hafta sonra şef nöbetimde gece yarısına doğru iç kanama şüphesi ile ilçe hastanesinden gönderilen yaralı için genel cerrah arıyordum. Gelen hasta başhekimin tanıdığıydı ve az sonra başhekim de çıktı geldi. O gece nöbetçi olan cerrah ameliyattaydı hastayı değerlendirmek için savunma istediği cerrahı hastaneye çağırmak durumunda kaldım.

Az sonra çıktı geldi. Kimseye konuşmadan hastayı muayene edip, dosyasını inceledi. Başhekim biraz utana sıkıla da olsa hastanın durumunu sordu. Ameliyat gerekmeden toparlayabileceğini düşündüğünü ancak yine de gece boyu izlemek istediğini söyleyip başhekime gidebileceğini, sorun olursa arayıp bilgi vereceğini söyledi.

“Söyleyin ona, ben burada başhekimsem sizler gibi o da gelip burada imzasını atacak...”

Gerçekten de hastayı izlemek uğruna geceyi hastanede geçirdi. Hastayı ameliyat olmaktan kurtarmış, uyguladığı tedaviyle durumunu düzeltmişti. Sabaha karşı hastayı cerrah arkadaşına devredip gitmek için izin istedi. Evine gidip dinlenmek istediğini düşünerek nöbet odamı kullanabileceğini, kahvaltı hazırlattığını söyledim ama dinlemedi. Üsteleyince mezarlığa ektiği çınar ve ihlamur fidanlarını gün yükselmeden sulaması gerektiğini söyledi. Birlikte hastane bahçesine çıktık. Şafak sökmek üzereydi. Bahçe sonbaharda dökülen kuru yapraklarla doluydu.

Gece iyi iş çıkardığını, kolay yoldan ameliyat etmek yerine risk alıp hastayı ameliyatsız iyileştirdiğini söyledim. Sözlerimi önemsemedi, havada süzülen yapraklardan birini eline aldı.

“Derler ki; her bahar yeşeren ağaçların yaprakları ile ölenlerin ruhları geri döner, rüzgarı güneşi yağmuruyla dünyaya hasret giderir, sonbaharda toprağa karışıp bir sonraki baharı beklemiş. Mezarlarına diktiğim fidanlar kurumamalı ki her bahar dünyaya yeniden gelebilsinler, gitmeliyim” Dedi.

Derler ki; her bahar yeşeren ağaçların yaprakları ile ölenlerin ruhları geri döner...

“Neden özellikle Çınar ve Ihlamur? Anlamı var mı?” diye sordum.

Bir süre elindeki kuru yaprağa baktı. Sonra gözünü yapraktan ayırmadan “Çınarı hanımım çok severdi. Ihlamur ise rahmetli küçük oğlum için. Daha 3 yaşındaydı, koklamaya doyamamıştım. Diktiğim ihlamurun çiçek açmasına yıllar var ama gün gelir çiçeğe durduğunda yine o kokuyu alırım belki, kim bilir?” dedi. Elindeki yaprağı yavaşça rüzgara bıraktı.

Yaprak savrulup önce yükseldi sonra bahçedeki diğer yaprakların arasına karıştı. Bizimki daha konuşmadı. Arkasını dönüp hızlı adımlarla uzaklaştı. Gün ağarıyordu. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

TRENCİLİK OYUNU

1960'lı yıllar... Elazığ Akıl hastanesinden 423 deli kaçmıştır... Hastanenin ünlü doktoru baş hekim Mutemet Bey'e çalışanlar "Ne yapalım?" diye sorarlar. "Bana bir düdük verin ve arkama yapışarak

gelin" der. Doktor önde, birkaç personel ardında trencilik oynayarak bütün Elazığ'ı dolaşırlar. Bütün deliler bu kuyruğa girer Hastaneye geldiklerinde sayım yapılır. Ve hasta sayısı bulunur: 612 kişi...

HER YAŞTAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

ŞİMDİ REKLAMLAR

Yıllar önce Bahreyn'de çalışırken bazı ülkelerde reklamların yasak olduğunu öğrendiğimde şaşkınlıktan küçük dilimi yutmuştum ve işte bu nedenle benim küçük dilim yoktur. Oysa sistemde ekonominin yürüyebilmesi için gerekli olan mal tanıtımı yapılmazsa pazarlamanın en birinci ayağı topal kalır ve sistem çökebilir.

Dünya halkları ayakta kalabilmek için çalışabilecek nüfuslarına iş bulmaya kalkışınca ekonominin bu vazgeçilmez kuralını da uygulamak zorunda kaldılar. Ama insanoğlu ve insan-kızı her daim menfaatçi davranarak bu tanıtım çalışmalarına sıkı bir rötüş yaparak özendirme, haksız rekabet, izan, mizan ne bulsa hepsine takla attırarak işin tadını tuzunu kaçırmıştır.

Yıllar önce Amerikanya'nın Yeni Şehri olan New York'ta ne zaman televizyonda bir dizi veya film seyretmeye kalksam asabım bo-

zulurdu. Film 2 saat ise 8 saat reklam izlemek zorunda kalırdım. RTÜK olmasa belki Türkiye'nin de durumu böyle olacaktı.

Yine de durumumuz pek parlak sayılmaz.

Televizyonun tek kanal olduğu dönem, benim de kıyısından bucağından reklamcılıkla uğraştığım yıllardı. Türkiye için yepyeni bir şeydi reklam. Üstelik henüz filmler siyah beyaz çekilmekte, bilgisayarlar daha icat edilemediklerinden ilanlar elle yazılmakta, hurufatla dizilmekte, letraset denilen çıkartmalarla başlıklar hazırlanmakta, 6x9 filmlerle fotoğraflar çekilmekteydi. Dijital Dünya'nın daha hayali bile yoktu.

Reklam dünyasına İstanbul Reklam denilen firmaya müracaat ederek başlamıştım. Daha sonra genç yaşta bir trafik kazasında yitirdiğimiz ünlü çizer Erim Gözen ile orada tanışmıştım. Tek bir gün çalışıp, bir başkasının işinde asla çalışamayacağımı anlayıp ayrılmış, kendi firmamı kurmuştum.

Herşey çok basit görünüyordu o zamanlar. Cahil cesareti mi desem ne. Şimdi bir çok konuyu çok daha iyi bilmeme, teknolojinin nimetlerinden dilediğimce yararlanabilmeme rağmen herşeyler sanki çok çok daha zor.

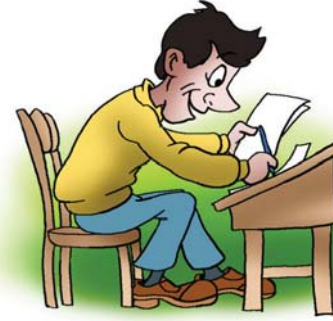
Hürriyet Gazetesinin reklamlarını yapmaktaydım. Sadece reklam mı? Hafta sonu ekinin dörtte üçünü yazıp çiziyordum, o zamanki genel müdür Nezih Demirkent'in evini yapıyorum, Murat Ali isimli günlük resimli romanı çiziyordum. Hürriyet Gazetesi müşterilerimden sadece biri idi ama çalışmak-

tan en keyif aldığım müşterimdi. Ben çiçeği burnunda genç çizer, Nezih Bey'in peşinden ayrılmıyordum.

O sıralarda Amerikanya'da çok tutulan Green Stamp (yeşil pul) kampanyaları sınır kapılarını kırdıkları gibi "Kupon" adı altında yurdumuzu işgal ediverdiler. Artık her gazete kupon veriyor, o kuponlarla evden uçağa herşeyi bedava(?) dağıtıyorlardı. Hal-kım da define bulmuşcasına paso kupon kesiyordu. Günümüze oldukça hafiflemiş bir şekilde intikal eden bu oluşum gerçekten ortalığı kırıp geçiriyordu. Ansiklopediler havada uçuşuyor, yemek takımları ve çamaşır makineleri kapanın elinde kalıyordu.

Hürriyet Gazetesi de doğal olarak bu çılgınlığın liderliğini yapıyordu. Telefonum çalıyor, ertesi gün Renault marka araba vereceklerini, acilen yedi adet reklam gerektiğini söylüyorlardı. Üstelik çizgi ve canlı beraber yapıtlar istiyorlardı. Ne zaman arabaları bulacak-sın, ne zaman çekimleri yapacak-

sın, ne zaman üstüne canlandırma koyacaksın, ne zaman laboratuvar işlemlerini yapacaksın, ne zaman seslendirceksin. Malum o zamanlar araba alabilmek için aylarca kuyrukta beklenirdi. Ha deyince yoktu araba maraba. Sağdan soldan apar topar birkaç Renault bulunup, dördüncü Levent'te sokak aralarında bir ileri bir geri gidilip gelinip, filmler çekilmişti. Sonra uçarak büroya dönüp düğümü çözecek Büyük İskender canlandırma kareleri çizilmiş, boyanmış, kurutulmuş ve teker teker kamera altına yatırılarak kaydedilmişti.

Herşeye rağmen ne isteniyorsa yapılıyordu, yetişiyordu, oynuyordu.

Hiç unutmam, bir gece Nezih Bey arayıp ertesi gün ev vereceklerini, acilen, bitmişcesine evin resimlerini çizmemi istedi. Bu arada, insanların bunların gerçek sanmaları gerektiğini, bu nedenle sanki fotoğraf çekilmiş gibi olmalarını şart koştu. Bütün gece oturup beş adet perspektif çizmiştim. Hem çok keyif almıştım, hem de ömrümden beşyüz yıl vermiştim.

TRT tek kanaldı, astığı astık, kestigi kestikti. Acımasız bir kurumdu ve

acımasız bir sansür heyeti vardı ki evlere şenlik. Hâlâ var mı bilemiyorum ama o zamanlar Melek diye bir çiklet markası vardı. İlançılık reklam ajansı ile yaptığımız senaryoda biri kız, diğeri erkek, dört yaşlarında iki "çizgi" çocuk Melek çikleti çiğniyorlar, balonlar şişirip havaya uçuruyorlar, balonlar havada çarpışıyorlar ve ortaya çıkan bir melek havadan tüm çocuklara çikletler atıyordu.

Canımı dişime takıp çok iyi yaptığımı inandığım ve müşterinin de beğenisini kazanan bir film ürettim ve acele TRT'ye yolladım. Yayın tarihinden üç gün önce sansürden geçmesi gerekiyordu. Çizgi olduğu için rahatça atlatacağını sandığım film sansüre takıldı. Neymiş efendim? Cinsellik varmış. Çocukların balonlarının çarpışması neredeyse porno sayılırmış çünkü bu çarpışmadan bir melek ortaya çıkıyormuş. O sansürcünün bey-ninin nerede bulunduğu tartışma konusu olmuştu.

Çizgi olduğu için rahatça atlatacağını sandığım film sansüre takıldı. Neymiş efendim? Cinsellik varmış. Çocukların balonlarının çarpışması neredeyse porno sayılırmış; çünkü bu çarpışmadan bir melek ortaya çıkıyormuş...

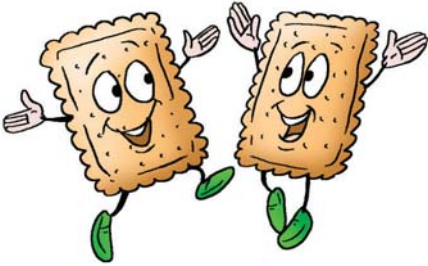
Şimdilerde kolayca yapılan görsel efektler o zamanlar imkânsıza yakın, ızdırıplı çalışmalardan oluşmaktaydı. Herşey el emeği göz nuru ydu.

En önemli şey, şimdi hemen hemen tüm yazılımlarda olan 'undo', yani 'vazgeç' tuşu hayatımızda yoktu. Bu nedenle çizilen çizgi, yazılan harf kalacağından daha özenli, daha dikkatli olmak zorundaydık.

Malzeme yetersizliği de cabasıydı.

Döviz bulundurma yasağı, yabancı ürünlerin yurda giremeyişi, film ve developman ilaçları eksikliği hepimizi ilkel malzemelerle çalışmaya mecbur ediyordu. Kağıt arasan bulamazsın, bulsan ateş pahası.

Reklam bütçeleri de şimdilerin ellide biri desem atmamış olurum. Bir çizgi reklam filmini ortalama 1.500 dolara yapıyorduk. Bugün çizgi reklamlar yüzbinlerce dolara malolmakta.

Fulmar Reklam ile bir bisküvi reklamı çalışmamız vardı. Bütün istenen danseden gerçek bisküvilere kaş göz koymaktı. Hepsî o kadar. Ne zorlanmıştık.. Bisküviler dansettikçe kaşlar ve gözler de sağa sola kaykılıp duruyordu. Defalarca denemeden sonra başarabilmiştik.

Bir banka reklamı için ekranı onal-

tıya bölüp herbirinde ayrı bir film oynatmamız isteniyordu. Bunu yapabilmek için çizgi film kamerasının altına optik bir düzenek gerekiyordu. Allah rahmet eylesin, Celal diye bir adam tanımıştım. Daha bilgilerler yeni icat ediliyordu, o Selimiye Camiinin yanındaki küçük atelyesinde çatır çatır bilgilerler yapıyordu. Bir beyin anevrizmasından çok genç bir yaşta hayata veda etmişti. Onun yaptığı bilgilerle biz bu banka reklamına soyunmuştuk.

Aret isimli, çok sevdiğim bir arkadaşım vardır. Onunla birlikte elimizdeki filmleri kameranın altında tek kare tek kare küçülterek yeni bir filme kaydedip, filmi geri sarıp bir daha, bir daha, tam onaltı defa kayıt yapmak zorundaydık. Bütün gece kare sayıp durmuştuk ve doğal olarak da defalarca saymayı şaşırıp baştan başlamak zorunda kalmıştık. Ne kabustu...

Oysa bugün böyle bir şeyi yapmak ne kadar basit..

Akbank Uğur Böceği kampanyalarını yaşı makul uzunlukta olan birçok insan hatırlar. Her hafta iki reklam filmi yapardık. Çizgi böcek armağanlar dağıtır dururdu. Siyah beyaz çekilen bu reklamlar belki de Türk çizgi tarihinin ilk kampanyalarından biriydi. Birsen Kaplangı seslendirirdi filmleri. Birsen Hanım, o sıralarda çok popüler olan Heidi isimli çizgi dizideki Heidi karakterini de konuşmaktaydı. Büyük oğlum Kaan o yıllarda 5-6 yaşlarındaydı ve neredeyse aşıktı Heidi'ye. Bir gün Birsen Hanım bizim evi arayıp Kaan'la telefonda Heidi sesi ile konuşunca tepe taklak olmuştu. Kaan'ın yüz ifadesi hala gözümün önündedir.

Dünya'nın bir çok yerinde ünlü markaların reklamlarını yaptım. Raid, Sony, BMW, Sealtest, Danish Dairy gibi devlerin ürünlerini neredeyse tüm Dünya'da tanıtıp sattırdım. Yunanistan, Yeni Zelanda gibi birçok ülkenin tanıtımlarını da yaptım. Reklamcılığı bıraktığımda 4300'den fazla reklam filmi üretmişim.

İmkânsızlıklar herşeyi yaptırdı. İlk yıllarda modadaki küçük apartman dairesinde kurduğumuz stüdyoda hem reklam hem de yaptığımız diğer çizgi çalışmaları seslendirebilmeleri için topu topu bir metrekaare bir dolaba üç sanatçıyı sokup saatlerce konuşturduğumu hatırlarım. Ne özveriymiş meğse.

İnsanlar yaptıkları işle gurur duyarlardı ve kendilerini geliştirmeye özenirlerdi.

Herkes araştırmacıydı. Bilgiye ulaşmak zordu. Yeterince kitap ve bilen kişi olmadığından deneme ve yanılma en geçerli yoldu. Bir kampanya mı düzenlenecek, sonucu ne olur kimse tahmin edemezdi çünkü benzer örneklere ait bilgilere ulaşmak neredeyse imkânsızdı. Bugün internet'te hepsi istemediğiniz kadar var.

Yapılanlar film makineleri ile gösterilebiliyordu. Bu da koca koca, tonlarca ağırlıkta cihazlar demekti. Videolar devreye girdiğinde de bu hamallık bir süre devam etti. İlk U-matic cihazları yerinden oynatabilmek için en az dört kişi gerekiyordu. Şimdi cep telefonlarımızla çok daha kaliteli videolar kaydedebiliyoruz.

Müşteri reklamları izleyebilmek için ya stüdyoya gitmek, ya da kendi

ajanslarına bu cihazlardan kurdurmak zorundaydı. VHS ve Betamax kasetler piyasaya verildiğinde bir devrim yaşanmıştı.

Reklam ahlâkı denen bir olgu vardı. Biraz da TRT'nin zorlaması ile kimse kimsenin kuyruğuna basmamaya çalışırdı. O sırada Amerikanya'da süregelen Kola savaşlarında Coca Cola ve Pepsi Cola'nın birbirlerini aşağılayan kampanyaları görenlerin anlattıklarına dayalı olarak bir rivayet mitolojisi oluşturmuştu.

Bugün geriye bakıp nereden gelip nereye gitmekte olduğumuzu gördükçe içim bir garip oluyor.

Bu yazıyı hazırladığım gün televizyonda ünlü reklamcı Eli Acıman'ın ölüm haberini duydum. Onu bana tanıttırdıklarında Türkiye'ye bilimsel reklamı getiren kişi, gerçek bir duayan, demişlerdi. Beyefendi kişiliği ve çağdaş yaklaşımlarıyla tanınırdı. Onun bu Dünya'yı terkedişi ile benim yaşamımda da bir dönemin kapandığını hissettim.

Haydi gençler, meşale artık sizde. Tanıtın bizleri bizlere. •
alimuraterkorkmaz@butundunya.com.tr

KARAEFE

Çağan Dikenelli

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İNSANLAR YAŞADIKÇA

Mehmet Ünver

EN ÇILGIN ROCK FESTİVALİ 2

Yazımın birinci bölümünde anlattığım gibi ertesi günkü muhteşem rock konserinin yapılacağı geniş vadide sahneye çok yakın bir noktada kamp kurmuş sabahı iple çekiyorduk. Kolay değildi.

Sayıllı saatler sonra yıllardır tutkunu olduğumuz efsanevi rock ilahlarını görecektik, onlara elimizi uzatsak tutabileceğimiz kadar yakın bir mesafeden unutulmaz bir müzik ziyafetine konacaktık. Iron Maiden, Judas Priest, AC/DC, Motley Crue, Queen, Black Sabbath, Quiet Riot, Ozzy Osborn, Guns and Roses, Metallica'nın çılgın müzikleri ve göz alıcı sahne gösterileri bizi bekliyordu. >>

O gece hiç bitmek bilmedi adeta. Kardeşimle heyecandan gözümüzü kırpmadık diyebilirim. Zaten konser alanında kamp kurmuş yüz binlerce insanın uğultusu sabahın ilk saatlerine kadar hiç dinmediği için uyuyabilecek bir ortam da yoktu. Saat 09:00 sıralarında ortalık iyice hareketlendi. Biraz sonra sahnede göreceğimiz rock efsaneleri helikopterle konser alanına nakledilirken vadide toplanan kalabalığın coşkusu akıl almayacak boyutlara ulaşıverdi. Az kalmıştı. Haftalardır beklediğimiz konser en fazla yarım saat sonra başlayacaktı. Derken dev sahnede üzerlerinde AC/DC yazan tişörtler giymiş olan görevliler belirdi. Hemen kablosuz mikrofonları ayarlamaya, o mesafeden bile son derece değerli el yapımı oldukları anlaşılan elektrogitarları akort etmeye başladılar. Bu hazırlık kalabalığın bir kez daha dalgalamasına neden olmuştu. Tepelere doğru yayılmış olan bir milyona yakın coşkulu seyircinin heyecanlı baskısını sırtımızda hissettiğimizde önceden kamp kurup sahne yakınında yer kapmanın pek de iyi bir fikir olmadığını düşünmeye başlamış-

tık. Her an galeyana gelebilecek o mahşeri kalabalık içinde ezilebilirdik. Ayrıca rock festivali boyunca buna katlanmak zorundaydık.

Baterinin ayarlarını yapan görevli işini bitirdiğinde heyecan son haddini bulmuştu. Hepimiz unutulmayacak bir müzik şöleni için hazırdık. Dahası bu kadar mutluluğu kendimize fazla bile bulmaya başlamıştık. Çünkü bir, iki dakika sonra yıllardır canlı konserlerini izlemeyi düşlediğimiz AC/DC grubu sahneye çıkacaktı. Derken yeri, göğü ve tüm vadiyi inleyen muhteşem bir gitar solosu başladı. Hemen ardından gurubun adeta maskotu olan solo gitarist Angus Young önümüzdeki

podyumda beliriverdi. Kimse artık bu çılgın seyirciyi tutamazdı. Ne olduğumuzu anlayamadan kendimizi ardımızda sayısız insanın ağırlığıyla sahneye yapışmış bulduk. AC/DC'nin konsere başlamasıyla hareketlenen kalabalıklar bir kez daha arkadan öne

doğru yığılmaya başlamışlardı. Daha şimdiden bayılanlar, ezilenler vardı. Kardeşim de, ben de nefes alamıyorduk. Grupsa bütün bunları hiç görmüyormuşçasına en sevilen parçaları Black is Black'i seslendirmeye başlamıştı. Solist Brian Johnson, elinde kablosuz mikrofonu uzun sahneden bir ucundan öbür ucuna koşarak seyirciyi daha da azdırıyor, inanılmaz gırtlığından çıkan rock parçası hayranlarını mest ederken gitarist Angus her zamanki yaramaz çocuk tavırları ve yırtıcı gitar ataklarıyla sahnede adeta devleşiyordu.

Güvenlik görevlileri kalabalığı biraz sakinleştirip bizi ezilmekten kurtardığında kardeşimle göz göze geldik. Yüzündeki; onca sıkıntıya değdi, iyi ki bu festivale gelmişiz ifadesini hemen seçtim. Ben de aynı fikirdeydim. İyi ki gelmiştik. AC/DC, Highway To Hell, T.N.T, Who Made Who gibi hit

parçalarını birbiri ardına patlatırken vadideki kalabalık artık zapt edilmez hale gelmişti. Görevliler damarlarındaki rockçı kanı buharlaşacakmış gibi kaynamış müzikseverlerin çıkırından çıkan coşkularıyla baş edemiyorlardı. Topluluk ardında dumanı tüten bir seyirci bırakarak sahneden indiğinde adeta kıyamet kopuyordu. Peş peşe diğer guruplar da sahne alacağı için her şey yıldırım hızıyla yapılıyor, yeni gitarlar, bateriler, mikrofonlar görevlilerce sahneye taşınıyor, çıkacak olan grubun sahne gösterisine uygun dekorlar kuruluyordu. Bu kez enstrümanları akort

Güvenlik görevlileri kalabalığı biraz sakinleştirip bizi ezilmekten kurtardığında kardeşimle göz göze geldik. Yüzündeki; onca sıkıntıya değdi, iyi ki bu festivale gelmişiz ifadesini hemen seçtim.

eden görevlilerin üstünde 'Iron Maiden' yazan tişörtler vardı. Dünya çapında yüz milyonlarca hayranı olan ve çılgın sahne performanslarıyla gündemden düşmeyen Iron Maiden'in ismini bile görmek konserin verildiği vadideki seyirciyi delirtmeye yetmişti. Akıl almaz bir tezahürat uğultusu göğ-

doğru yükseliyordu. Derken insanın yüreğini hoplatan patlamaların ardından topluluğun maskotu olan Eddie'nin ürkütücü görüntüleri sahnenin üstündeki dev ekranlarda belirdi. Hemen ardından da solist Bruce Dickinson'un hayranlarını her zaman kışkırtan sesi ve solo gitarist Steve Harris'in yırtıcı gitar atakları duyuldu. Sahneyi kaplamış olan sis bombalarının dumanları dağılırken gurubun üyeleri kendilerinin geçmişçesine saçlarını savurarak

yenler çıkıyor, korumalar bunlarla uğraşırken plastik şişeler, bardaklar, yastıklar hatta fotoğraf makineleri havada uçuşuyordu. Konserin verildiği vadiye girişte çok sayıda görevli son derece sıkı bir kontrol yaptığı halde bunca malzemenin nasıl olup da alana sokulduğuna şaşırılmış, gözümüzü açamaz hale gelmiştik. Öte yandan Iron Maiden insanın kanını kaynatan parçalarını birbiri ardına patlatıyordu. Yastıklardan biri solist Bruce'un tam

gözünü sıyrıp geçse de istifini bozmamıştı. Topluluğun maskotu Eddie'nin dev make-ti gözlerinden ışıklar fışkırtarak sahneye doğru yürüdüğünde konser alanında tam anlamıyla kızılca kıyamet koptu. Tam o esnada yaşanan kargaşada kardeşimle birbirimizden ayrılıp uzaklara savrulduk. Ardımızda hareket eden muazzam kalabalık kitlenin yüküyle oradan oraya sürükleniyor, bir taraftan konserin

coşkusu kaçtırmamaya çalışırken bir yandan da ezilmemeye çabalıyorduk.

Sırada ayrımsız tüm rock ve heavy metal severlerin adeta taptığı 'Judas Priest' topluluğu vardı. Tepemizde süzülen bir helikopterden aşağıdaki mahşeri kalabalığa el sallayan kişinin gurubun akıl sır erdirilemeyen yırtık sesli solisti Rob Hallford olduğu anlaşıncı ortalık bir kez daha karıştı. Görevliler iki solo, bir de bas gitar için on adet kadar enstrüman akortlamıştı. Ateşli bir konser olacağı belliydi. Demeye kalmadan gurubun sahne

çalıp, söylüyor, podyumun bir ucundan öbür ucunda koşuşturup seyircinin tümünü konserin tam kalbine doğru çekiyorlardı.

Sahnede akrobatik hareketler ve çılgin tavırlarla parçaları seslendirilen solist Bruce, rock severleri öylesine kızıştırmıştı ki, Iron Maiden yerine yaşadıkları akıl almaz coşkunun etkisiyle ne yapacaklarını şaşırılmış seyircileri izlemek daha eğlenceli hale gelmişti. Konserin bu bölümünde izdihamdan dolayı bayılanlar, sahneye atlayıp gurup üyelerine sarılmak iste-

alış cıngılı olan Hellion'un kışkırtıcı ritmi bütün vadiyi doldurdu. Mahşeri kalabalık kendinden geçmiş, hep bir ağızdan: "Priest, Priest." diye hançerelerini yırtarcasına bağışmaya başlamıştı. Bir an kendimi grubun elemanları yerine koydum. Bir hareketleri ya da tek bir kelimeyle yüz binlerce kişiyi kendilerinden geçirtip, coşturmak ne muhteşem bir duyguydu.

Renkli dumanların ardından kulakları sağır eden bir uğultu eşliğinde sahne alan gurup elemanları artık bir Judas Priest klasiği haline gelmiş olan 'Elec-

Renkli dumanların ardından kulakları sağır eden bir uğultu eşliğinde sahne alan gurup elemanları artık bir Judas Priest klasiği haline gelmiş olan 'Electric Eye'i çalmaya başladı.

tric Eye'i çalmaya başladı. Solist Hallford'un boğazından nasıl olup da çıkartabildiğine şaşırıldığımız şimşek

çatırtılarını andıran sesi, gözle görülmeyecek bir hızla çalan gitaristlerin solo ataklarına karışıyor, solistin kulakları yırtan çığlıkları rock severlerin tüylerini diken diken ederken kalabalık fırtınalı bir deniz gibi dalgalanıyor, görevliler sürekli olarak izdihamdan bayılanları, ezilenleri taşıyorlardı.

Topluluk hiç hız kesmeden Riding On The Wind, Breaking The Law, Metal Gods'ı söylerken konser vadi-sindeki herkes kendisinden geçmişti. Finalde her zamanki gibi göz alıcı bir Harley Davidson motosikletiyle sahneye çıkan solist Rob Hallford seyirciyi iyice gaza getirdikten sonra muazzam bir tezahürat altında sahneden indiler.

Sırada rock severlerin: "Brother" diye bağırarak Ozzy Osbourne vardı. Güneş yükselmeye başlamış, sarf ettiğimiz enerji ve attığımız tezahürat çığlıkları yüzünden halsiz düşmüştük. Ne yazık ki yanımızda suyumuz yok-

tu. Onca kalabalığı yarıp, vadinin gerisindeki tuvalet ve musluklara gitmek cesaret istiyordu.

Öte yandan susuzluktan dilimiz damağımız kurumuştur. Meğerse brother Ozzy'nin bize serin bir sürprizi varmış: Onu da sahneye çıkar çıkmaz kalın bir yangın hortumundan fişkırttığı suyla biz susamışları bolca sulamasından anladık. Açıkçası ferahlamıştık. Enerjimiz geri dönmüştü. Ozzy ise her zamanki çılgın performanslarından birini yapıyor, o yılın en iyi gitaristi seçilen solocusuyla sahnede devleşiyordu. Konserin sonuna doğru

olarak birer parça kapmak isteyen gençler birbirlerine girmişlerdi. Kapaşma dakikalarca sürdü. Gençler ceketini onlarca parçaya bölmüştü. Bu arada en az yirmi kişi o itişip kakışmada ezildiği için görevlilerce sedyelere alınıp götürülmüşlerdi. Ozzy ise bir yandan dillerde dolaşan şarkılarını söyleyip, bir yandan da eline geçirdiklerini seyircilere atmaya devam ediyordu.

Ozzy'nin ardından unutulmaz solistleri Freddie Mercury'nin sahnede ışıltı ışıltı parıldadığı Queen grubu, Metal Rock'ın yeni gözdesi Metallica, Guns

Freddie Mercury

Ozzy Osbourne

Metallica

üzerinde çok özel işlemler olan deri ceketini çıkartıp bizim bulunduğumuz bölüme doğru attı. Savaş da ondan sonra koptu. Artık efsane haline gelmiş bir rock ilahının ceketinden anı

and Roses, Motley Crue, Black Sabbath, Quiet Riot sırayla sahne aldılar. Anlatmaya kalksam sayfalar dolar.

En iyisi, aradan seneler geçtiği halde hala unutamadığım, anımsadığımda damarlarımdaki kanın hızla akmaya başladığı ve torunlarıma bile anlatabileceğim dillere destan bir rock festivaliydi diyerek konuyu bitireyim.

Tüm gençlerin bu tür heyecanları yaşaması dileğiyle...•

mehmetunver@butundunya.com.tr

		1				7		
	5		9		7		2	
8		7		1		4		5
	3		1		5		9	
		5		7		1		
	7		3		2		4	
6		9		4		2		3
	4		5		6		1	
		2				6		

Sudoku Yapamayanlar İçin

		3		5		6		
	7				6		4	
8			7					9
	6				8	5		
4				9				7
		1	2				3	
3					5			6
	8		9				1	
		2		1		4		

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

En çok özlediğim ses!

Uzun yıllar önce, tam bir sağırlıkla "sessiz aleme" göç ettiğim zamandan bu yana, duyduğum seslerin anılarıyla ıstırabımı hafifletmeyi düşündüm.

Aradan yıllar geçti; artık ne bir kuşun şakıyan nağmelerini, ne bir müziği, ne de bir dost sesinin izlerini hafızamda bulabiliyorum.

Geçenlerde, genç bir dostumun sorduğu bir soru zihnimi kurcaladı. Bir an için kendimi, işitebilen mutlu insanlar arasında buldum. Hayatta üç gün işitebilsem ne yapardım?

İkinci gün, asla duymadığım sesleri arar, onları dinlerdim. Gökyüzünde süratle kayan bulutlar arasında kaybolup giden bir uçağın homurtusuna dalar; pervanelerin havacı oğluma söylediği şarkıyı dinlerdim.

Radyomu açar ve sevdiğim ses sanatçılarının söylediği şarkıları arar bulurdum. İkinci günün akşamı hemen bir senfoni orkestrasının konser-

Gönderi: Dr. GÜRBÜZ TURGAY

rine gider, viyolonsellerin tatlı nağmeleri arasında Caruso, Schumann, Heink, Mary Garden gibi billur ses sanatçılarının rüyasına daldardım.

Üçüncü gün kuşluk vakti kırlara çıkar, ormanların vahşi sessizliğine dalar, kayaların arasından akan engin bir ırmağın uğultusunu dinlerdim.

Buradan, rüzgarla nazlı nazlı meyillenen dağlara, çayirlara döner; çayır kuşlarının içli çağırışlarına kulak verir, güne veda eden son cıvıltılarını dinlerdim.

Geceleyin pencereimin önüne oturup, karanlıkta pervasızca konuşan sevgilileri doyasıya kadar dinler, yağmurun damı döven sesinin ahengiyle kendimi uykuya bırakırdım.

İlk gün ne mi yapardım?

Uyanır uyanmaz yalnızca bir ses arardım. Bütün bir gün yalnız bu sese kendimi verir, onu, bir daha unutmayacak şekilde hafızama işlerdim.

Bu ses, duyma mutluluğuna ulaşamadığım oğlumun sesidir. •

MEMLEKET ÖZLEMİ

İlyas Halil

Şimdi uzakta. Masum bir çocuk çağında. Bazı günler. Rüzgârda sevinçli. Uçuyordum. Bazen dalda uçurtma. 177 çok dilde. Sessiz bir sokaktı. Şüphe dolu. Bazen aydan düşmüş. Yabancı biz. Yanık mektep tarlasında bir nisan gülü. İlk gelincik. İyi gelirdi. Fakir yüreğimize. Göçmen olduğumuzu unuturduk.

*

Çocuktum. Yaşantının güzel çağı. Dünya büyür. Biraz daha koku. Yeni renkler. Her gün. Sonra kız çağı. Delikanlı çağı. Güzellik yeni bir dilde burnumda ağızda burnumda. Rumun iri. Ermeni, Lübnan, Giritlilerin armut sarı Kıprısı kızların göğüsleri. Görünce yeni heyecanla sevinirdim. Beş ayrı gençtim. Her kızla. Birbirimizde arıyorduk. Tadamayacağımız heyecanı. Nisan gülleri gelincikler. Kızların göğüslerine benzediği için. Rüzgâr esiyordum. Ayrı karanlıkta üzülecektik. Gelecek yıllarda.

177 beş dilli yamalı bohça. Maliyeci Göksev bey, bizim evin üst katında 1933 yılında kiracı. 1943 Şükrü Saraçoğlunun başkanlığı sırasında. Teyyare piyngosunda büyük ikramiyeyi kazandı. Biletini kaybetmesine rağmen ikramiyesinin karşılığını bir gece yarısı mösyö Moiz ödedi. Göksev beyefendi oldu. 1947 yılında muallime Roza'nın evini satın aldı.

*

Karşımızda Mekke dönüşü hacı olmuş Selim efendinin evi. Emekliye ayrılmış kentin zengin tüccarlarından. Kulağı az sağır. Keçi boynuzuna benzer bir alet. Ancak bağırıcıları duyardı. Arapça konuşurdu.

*

Güney komşusu Havaca Antun iri yarı. Yaşı elliye yakın. Hâlâ bekâr. Biraz kekeme. İki portakal bahçesi ile zengin sayılırdı. Biraz Fransızca bilirdi. Meramını anlatamazdı.

*

Kuzeyde madam Viktorya'nın evi. 1850 tipi. Anne Ermeni. Baba Suriye-

li. Konuştukları dilin bir kaç kelimesi Ermenice. Birazı Arapça. Arada bir evet hayır Türkçe. Yedi kardeşiler üç erkek beş kız. Büyük kardeş barda kemancı. Ortanca elektrikçi. Hesap bilgileri kötü. Yedi ile sekiz arasında farkı unutmuş. Bekçiye iki portakal üç elma. Korkuları azalırdı.

*

Sokağın başında Muallim Cabra iki katlı evde. Mahallenin bilgesi. Bütün sorularımıza İngilizce karşılık bulurdu. Dişi ağrıyan kapısını çalar. Parasız yardım ettiğini duyardık. Anneme göre 1910 yılında İngilizce öğreten okulun müdürü. Protestan misyonerdı. Bir gün başı ağrıyan bir komşusuna aspirin verdi. Eczacı olmadan ilaç verdiği için bir hafta hapis. Aspirinin baş ağrısına iyi olduğunu bilmek akıl işi değildi.

*

Evimizin arkası bahçe. Ağaçlar sihirli. Korkum kertenkele. Ve bilgisizliğim. Karıncalar dostum. Yuvalarını izledim. Çalışkan olursam karınca gibi

küçük, ama açlıktan kurtulurum dedim. Ağaçlarla sohbet. Sağır olduklarını öğreninceye kadar üzdü beni. Bahçıvan Yahya'dan kuşların nasıl uçtuğunu tavukların neden yumurtladığını öğrendim. Ama ne uçabildim. Ne de yumurta buldum kümesimde.

*

Ay sonlarında Bakkal Fuat dilenci Ermeni Şabu'ya bir mecidiye yani 20 kuruşluk yiyeceği borca almasına göz yumardı. Ay sonları dilenmek güçtü. Kimsenin sadaka verecek parası olmazdı.

*

O yıl farkında olmadan. Dikkatsiz günlerimde ağaçtan düşer gibi. Dizim sıyrılmış. Burnum kanamış gibi. Aşık oldum. Dizimin ağrısı hâlâ yüreğimde sevinç. Nasıl unutturum. Komşu kızını öpmeyi düşününce duyduğum heyecanı. İki eşek yükü sopa kırılncaya kadar dayak yemeye değerdi. Bir de onbeş yaşında komşu kızının haziran gün batımında yürüyüşü.

Sakin sıcak bir sonbahar. Öğle üstü. Güneş portakal dallarının arasında sarı yumak. Rahat yaşayıp gidiyorduk. Dallarda portakal yarı yeşil. Mahalleli çocuk olduğumuzu biliyordu. Komşu bahçeden kopardığımız portakala kimse kızmıyordu. Madam Viktorya'nın avlusunda çardağın kirasını eskici Ahmet ve Güllü ödemekte geç kalınca zararı yok der beklerdi. İşte bu sıcak sonbahar öğle üstü muallim Cabra'nın evinin önünde bir deve durdu. Alt kata kiracı taşınıyordu. Yatak yorgan bir iki mutfak eşyası. Sonra taşınanın adını öğrendik. Nereden geldiğini bilmedik. Muallim Cabra yaşlı Aloş'un din adamı olduğunu söyledi.

*

Çok geçmeden mahalle birbirine girdi. Yaşlı adamın Arami olduğunu öğrendi. Aram'ın hangi ülke olduğunu mahallede bilen yoktu. Yaşlı adamın ne dediğini anlamıyorduk. Göksev beyefendi Aramca eski bir Türk dilidir dedi. Yaşlı bilge Türk olmalı. Hacı Selim Arami dili Arapçanın kökü

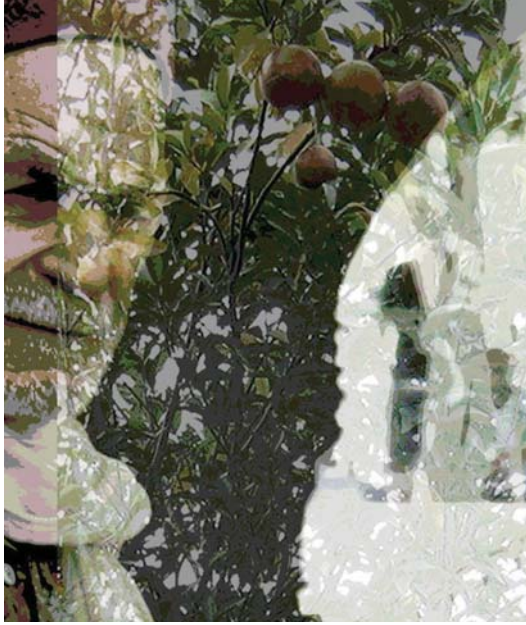

sayılır. Yaşlı komşu Arap kökenli dedi. Madam Viktorya yaşlı adamın fakir ve Türkçe bilmediğine göre bizden biri olmalı diye düşündü. Çok geçmeden yaşlı Aloher herkesin işine karıştı. Çocuklara komşu bahçesinden meyve çalmayı yasak etti. Babalara söz yetmezse sopayı tavsiye etti. Çok geçmeden mahalle çocukları yaşlı adamın evini taşlamaya başladı. Yaşlı Aloher bir gün kimseye haber vermeden pılı pırtısını bırakıp kayıplara karıştı.

*

Yahudi mahallesinin Haham başı haberi duyunca hata işlediniz dedi. Yaşlı kiracı herhalde Yahvenin kendisi idi. Bana eski yahudi atasözünü hatırlattı. Tanrı yeryüzünde yaşasaydı herkes evini taşlardı. •

ilyashalil@butundunya.com.tr

FRANK DİYE BİRİ...

Sokağa çıkar çıkmaz boş bir taksi bulmayı başarmıştı. Taksiye bindiğinde, şoför:

"Mükemmel zamanlama, aynı Frank gibisin." dedi... "Kim?" diye sordu yolcu.

"Frank Feldman. O her şeyi tam zamanında yapan bir adamdı." Yolcu: "Bazen şanslı olursunuz." dedi. Şoför: "Hayır, Frank Feldman'ın öyle değil. O süper bir adamdı. Katılsaydı teniste Grand Slam'ı kazanırdı. Bir bariton gibi şarkı söyler, bir Broadway sanatçısı gibi dans ederdi. Piyano çalışını

duymalıydın. Muhteşem bir adamdı."

Yolcu; "Gerçekten özel biriymiş..." dedi.

Şoför: "Dahası var. Hafızası bilgisayar gibiydi. Herkesin doğum gününü hatırlardı. Şarap hakkında her şeyi bilir, her şeyi tamir edebilirdi. Benim gibi değil. Ben bir sigorta bile değiştiremem..."

Yolcu; "Vay be!" dedi, "Önemli biri ya-nı." Şoför: "Frank, trafiğe takılmaz. Benim gibi değil. Ben her zaman trafikte takılırım. Frank, hiç hata yapmamıştır. Kadınlara nasıl davranılması gerektiğini bilir. Kadın haksız bile olsa, hiç cevap vermezdi. Harika giyinir, ayakkabıları hep parlardı. Kusursuzdu. Hiç kimse onunla karşılaşamaz."

Yolcu: "Muhteşem biriymiş. Nasıl tanıştın onunla?" diye sordu.

"Frank'la aslında hiç tanışmadım; o ölmüş." dedi şoför. "Karımın ilk kocasıymış."

Mankafa Poldi

– Napolyon konyağı içmek için bardağa <N> harfi koymuştur.

– Ben <N> harfi istemem <E> harfi isterim. Çünkü Emil'e hediye edeceğim.

– Her halde Poldi bu yanan yer kağıt fabrikası olacak.

– Olamaz, zira orası kurutma kâğıdı imal ediyor.

– Venüs yıldızı ne güzel parlıyor...

– Hayır Poldi, o venüs değil, çoban yıldızıdır.

– Allah Allah!... Bu kadar uzaktan bir yıldızın erkek mi, dişi mi olduğunu nasıl farkediyorsun?

– Yemekten bir saat önce sıcak su içmenizi söylemişim. İçtiniz mi?

– Hayır, doktor bey, bir çeyrek saat önce içtim, neredeyse çatlayacaktım.

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Irmak Gündüz, Ankara

Naz Poyraz, Ankara

Azra Şaşmaz, Ordu

İpek Çiçek, Ankara

Erinc Kayahan, İzmir

Duru Ulusoy, Ankara

Yiğit Özdemir, İçel

Ege Yaşaroğlu, İstanbul

Rüveyda Durak, Ankara

Emir İhsan Solgun,
İstanbul

Sakine Evşen, Adana

İremşu Atak, İzmir

Mustafa Alp Yılmaz,
Bursa

Sinan Kaan Yıldız, Ankara

Mina Evran, Ankara

İrem Şahin, Ankara

Benu ve Metehan Ünal, İzmir

Şeyma İlgin, Adana

Yağız Can Erkan,
İstanbul

Ümrhan Çalışkan, İzmir

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudoku’nun Yanıtları”

3	2	1	6	5	4	7	8	9
4	5	6	9	8	7	3	2	1
8	9	7	2	1	3	4	6	5
2	3	4	1	6	5	8	9	7
9	6	5	4	7	8	1	3	2
1	7	8	3	9	2	5	4	6
6	8	9	7	4	1	2	5	3
7	4	3	5	2	6	9	1	8
5	1	2	8	3	9	6	7	4

Sudoku yapamayanlar için

1	2	3	4	5	9	6	7	8
5	7	9	1	8	6	3	4	2
8	4	6	7	3	2	1	5	9
2	6	7	3	4	8	5	9	1
4	3	8	5	9	1	2	6	7
9	5	1	2	6	7	8	3	4
3	1	4	8	7	5	9	2	6
6	8	5	9	2	4	7	1	3
7	9	2	6	1	3	4	8	5

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(d) Eski Tilki
2-(a) 1973
3-(b) Yüzde 56.6
4-(c) Robert Lucas
5-(d) Çin’e atom bombası atılmasını önermişti
6-(d) C.Lewis
7-(a) Maşrik
8-(b) Attıla
9-(d) Antiklerikalizm
- 10-(a) Millî Bakiye
11-(c) Sir Richard Attenborough
12-(d) İdi Amin
13-(a) Allegori
14-(a) 10 Kasım 1924
15-(b) Anayasal monarşi
16-(b) 1961
17-(d) Thomas Malthus
18-(b) Almanya, Japonya, İtalya

Satranç Çözümleri

PROBLEM: 1. Fb3 Fb7 2. Ke7+ (1... Kb7 2. Kc6+ #, 1... Fg7 2. Vf7+ #, 1... Kg7 2. Ve5+ #, 1... Ff6 2. Vg4+ #, 1... f6 2. Ve4+ #, 1... f5 2. Vd6+ #, 1... Kxc7 2. Ac7+ #)

OYUN SONU: Belenky, 1955

1. Şe7 Ah7 2. Şf7 Şg5 3. Ae4+ Şxh5 4. Şg7 Ag5 5. Af6+ #

Kareler ve Rakamlar

$$\begin{array}{r} 314 + 523 = 837 \\ 389 - 265 = 124 \\ \hline 703 + 258 = 961 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 678 - 325 = 353 \\ 217 - 117 = 100 \\ \hline 461 - 208 = 253 \end{array}$$

İlk dersimiz Türkçe

1-(d) 2-(c) 3-(b) 4-(a) 5-(a) 6-(b)- 7-(c) 8-(ç)
9-(a) 10-(d) 11-(d) 12-(b) 13-(c) 14-(a) 15-(a)

1	M	A	C	İ	T	K	O	P	E	R	A	Ş	A	R
2	Ü	R	E	M	E	K	E	L	E	P	Ç	E	E	
3	J		N	A	M	I	K		B	A	L	E	R	İ
4	D	A	İ	M	A		A	M	E	L		L	B	O
5	A	Y	N		Ş	U	A		İ	S	Y	A	N	
6	T	N		M	A	K	A	L	A	T		A	D	İ
7	G	A	M	A		A	K	A	R	E	T		A	S
8	E	R	A		İ	L		T	M		E	T	K	İ
9	Z	O	N	A		A	L	Y	A	N		K	A	N
10	E	Z	İ	N	E		P	A	D	O	K		R	A
11	N		D	O		A	G		A	D	A	N	A	İ
12		S	A	R	O	S		A		Ü	S		S	A
13	S	O	R	A	K		A	S	A	L		K	I	L
14	A	L		K	İ	R	M	A	N		G	O		A
15	L	O	R		N		A	F		O	R	T	O	N
16	İ	M	A	L	A	T		H	İ	T				
17	H	O		A	V	O	K	A	D	O				
18	L	N	B		A	R	A	L		G				
19	İ		A	B		U	L	E	M	A				
20		I	L	G	I	N		T	E	R				

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

- Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
- Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
- 0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

1

$$\begin{array}{c} \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} - \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} = \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} \\ \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} - \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} = \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} \\ \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} - \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} = \text{[Blue square]} \text{ [Yellow square]} \text{ [Blue square]} \end{array}$$

2

$$\begin{array}{c} \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} + \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} \\ \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} - \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} \\ \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} + \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} = \text{[Yellow square]} \text{ [Red square]} \text{ [Yellow square]} \end{array}$$

Çözümler 152. sayfadadır.

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

ÜNLÜ SATRANÇ USTALARI: 19 GM Ünvanını Reddeden Usta: Raşit NEZHMETDİNOV

Raşit Nezhmetdinov

Sovyet döneminde yetişmiş Kazanlı usta satranççı. Fakir bir ailenin çocuğu. Tesadüfen satrançla tanışmış. Sokakta bulduğu satranç dergisinden kuralları öğrenmiş. Kendi kendini yetiştirmiş büyük yetenek. Döneminin Dünya Şampiyonu Mikhail Tal'e karşı 4-3 üstün durumda. Uluslararası Usta ve Büyükusta normlarını tamamladığı halde unvanı geri çevirmiş. Soylu bir duruşu var. Çok saldırgan bir sitile sahip. Derin hesaplamalar gerektiren karmaşık konumları hatasız hesaplamasıyla tanınmış. Ünlü Botvinnik “Hiç kimse kombinasyonları R.Nezhmetdinov kadar iyi göremez” demiştir. Kazanlılar, aynı zamanda usta bir dama oyuncusu olan Nezhmetdinov'u halk kahramanı olarak kabul etmişler ve heykelini dikmişler.

Nezhmetdinov-Tal, 1961, Baku

1.e4 c5 2.Af3 d6 3.d4 cxd4 4. Axd4 Af6 5.Ac3 e6 6.Fe2 a6 7. 0-0 Vc7 8.f4 Abd7 9.g4 b5 10.a3 Fb7 11.Ff3 Ac5 12.Ve2 e5 13. Af5 g6 14.fxe5 dxe5 15.Ah6 Ae6 16.Fg2 Fg7 (D) Dünya Şampiyonu Tal, burada bir kalite fedası bekliyor muydu? Ama Nezhmetdinov, iyi ve doğru hesaplanmış bir operasyona başlıyor. 17.Kxf6 Fxf6 18.Ad5 Vd8?! 19.Vf2 Af4 20. Fx f4 exf4 21. e5 Beklenmeyen bir sürüş. Be-

“17.Kxf6!”

“26.Kf5+ Açarak şah!”

İSTANBUL BİRİNCİLİĞİ'NDEN İLGİNÇ KONUMLAR

Roustem Jamalaev-İzak Romi, İB, 8.3

Son tur. Kazanan ilk üçe girecek. Siyahlar bir piyon önde ama beyazlar, merkezden şah kanadına yönelen tehlikeli bir atak düzenliyor. Siyah vezir, zor durumda olan şahından çok uzakta. 37.Ad4! Jamalaev, siyah vezir ile atak bölgesinin ilişkisini de kesen bu hamleyle atı etkili biçimde atağa kaldırıyor. 37...Vf1 Hiçbir amaca hizmet etmeyen bu hamle yenilgiyi kabul etmek olarak yorumlanabilir. Gök gürültüsünden sonra yağmur beklenebilir. 38. Ae6+ Şg8 39.Vh6! Yapacak bir şey kalmadı. Siyahlar terk etti. g7 karesinden mat önlenemiyor. 1-0

Uğur Barkın Tahaoğlu- Mehmet Ali Kuseyri, İB, 8.6

Karşılıklı ataklarla her iki şah da tehlike altında bulunuyor. Genç rakibinin son şah darbesi karşısında deneyimli satranççı Kuseyri, belki kazanma hırının kurbanı oluyor belki de zaman sıkışmasında ölümcül bir hata yapıyor: 59...Şe6?? (59.Kd5'ten sonra konum eşit.) 60. Ve8+ Ke7 61.Vg8+ Kf7 62.Ke8+ Siyah terk ediyor. Çünkü 3 hamlede mat var: (62...Şf6 63.Kd6+ Ve6 64.Kexe6+ Şf5 65.Ad4+#) 1-0 Bu kazançla Tahaoğlu 16 yaş birincisi oluyor.

PROBLEM Loshinsky, 1930

2#

mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Belenky, 1955

Beyaz Kazanır

Çözümler 152. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

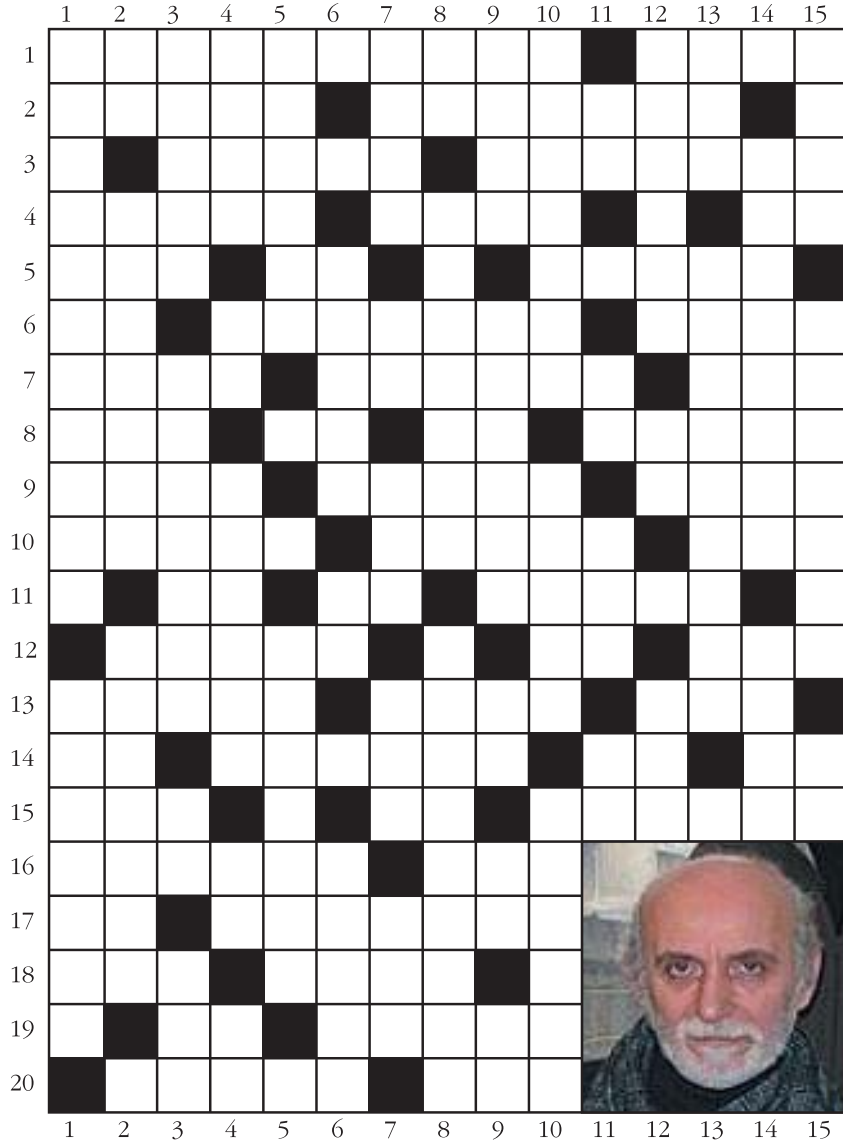

SOLDAN SAĞA: 1-Fotoğrafta görülen 'Anayurt Oteli', 'Akrebin Yolculuğu' gibi filmlerde de oynamış olan sinema ve tiyatro sanatçımız. - Osmanlılarda köylülerden, ürettikleri tarım ürünleri için alınan vergi. 2- Çoğalma. -Suçluların hareket kabiliyetlerini engellemek için bileklerine takılan çelik düzenek. 3- '..... Kemal' (Vatan şairimiz). - Bale yapan kadın dansçı. 4- Her zaman. - İşgüç. - '... Derek' (ABD'li ünlü aktivist). 5-Eski dilde göz. - Saka Türklerinin ünlü destanı. - Başkaldırı. 6-Tunus'un plaka işareti. - Hacı Bektaş Veli'nin ünlü eseri. - Adaletle uygun. 7-Yunan alfabesinde bir harf. - Gelirler. - Baston. 8- Otlar anlamında bir sözcük. - Vilayet. - Türk malını simgeleyen harfler. - Aktif. 9- Sinir düğümünde oluşan bir virüsten kaynaklanan, çok şiddetli ağrılara yol açan bir hastalık. - L şeklinde bir tür sıkıştırma gereci. - Ensiz bir tür yarış kayığı. 10- Çanakale'nin peyniri ile ünlü ilçesi. - At yarışlarında, yarış öncesinde koşacak olan atların izleyicilere tanıtıldığı podyum. - Hekimlerin hastaların ciğerini dinlerken duydukları patolojik ses. 11- Bir nota. - Gümüşün simgesi. - Bir ilimiz. 12- Kuzey Ege'de ülkemize ait bir körfez. - Bir işi yürütmek için merkez olarak seçilmiş yer. - Zan. 13- 'Ömer Faruk' (Yönetmenimiz) - Sadece bire ve kendine bölünebilen sayılar. - Memelilerin bedenlerini kaplayan tüylere verilen ortak ad. 14- Bir renk. - İran'da bir şehir. - Çin kökenli bir zeka oyunu. - Kırmızı. 15- Tuzsuz bir peynir türü. - Bağışlama. - İtalya'da bir liman kenti. 16- Üretim. - Çok meşhur olmuş müzik parçası. 17- Holmiyumun simgesi. - Tropikal bir meyve. 18- Uydu girişi sinyali ilk karşılayan elektronik ünite. - Asya'da bir göl. 19- Eski dilde su. - Alimler. 20- Konya'nın bir ilçesi. - Vücudun ısıya karşı gösterdiği tepki sonucu akan sıvı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- İstanbul Kadıköy'de eğitim merkezi ve tiyatrosu bulunan 1943 doğumlu tiyatro ve sinema sanatçımız. - Manisa'nın bir ilçesi. 2- Güzel sanat. - '..... Kadısı' (Musahipzade Celal'in bir yapıtı). - Büyük Okyanus'un güneyinde bulunan adalar topluluğu devleti. 3- Ana karnında henüz gelişimini tamamlamamış canlı. - Anlamlı. - Eski Mısır'da güneş tanrısı. - Semih Kaplanoğlu'nun bir filmi. 4- Cemaate namaz kıldırın kimse. - Eski dilde su. - Hafif bir yağmurluk türü. -Bir nota. - Bulgaristan'ın plaka imi. 5- Tiyatro, piyes anlamında eski bir sözcük. - Japonya'ya ait bir ada. 6- Bilgiçlik taslayan. - Bir kürk hayvanı. - Polonya'da bir şehir. 7- Eski bir ağırlık ölçüsü. - Bir renk. - Sıvılaştırılmış petrol gazı. - Fakat, lakın. - "Gitme var yok dinlemez bir çocuk isteğidir / gitme aklına getir"(Arif Damar). 8- Plastik endüstrisinde polietilene verilen ad. - Bir ilimiz. - '... ..Çelebi' (Şair ve çevirmenimiz). 9- Orta Avrupa'da bir nehir. - Donanma. - Tarla sınırı. - Bayram. - Kuzu sesi. 10- Gerçeklik. - Vücutta herhangi bir noktada saptanabilen şişlik, kitle. - Büyük otobüs terminali. 11- Polonya'nın plaka imi. - Bir cetvel türü. - Adale. - Yunanistan'ın plaka imi. 12- Fundagiller familyasının orman gülü cinsinden bazı bitki türlerine verilen ad. - Türk Hava Yolları'nın uçuş kodu. - Giysi yapılan bir tür mavi, kaba pamuklu kumaş. 13- Kötü davranış, düşünce. - Avşas adasına özgü şarap yapımına oldukça uygun bir üzüm türü. 14- 980-1037 yılları arasında yaşamış olup felsefe, matematik, astronomi, fizik, kimya, tıp ve müzik gibi alanlarda bir çok eseri bulunan Türk alimi - Saha, meydan. 15- 'Jean' (Fas asıllı ünlü Fransız aktör). - Koyun yağından elde edilen ve kozmetik sanayinde nemlendirici olarak kullanılan kimyasal madde. - Lantanın simgesi.

filizoskay@butundunya.com.tr

157

Bulmacanın çözümü 152. sayfadadır.

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

Çağdaş Bir Gelecek İçin Türkiye'nin Bağımsızlık Savaşı

Doğan Kuban
Cumhuriyet Kitapları

Ülkemizin yüz akı aydınlarından Prof. Dr. Doğan Kuban “Cehaletten Kavramlara Kavramlardan Kurumlara, Çağdaşlaşma Sancıları” adlı yapıtında Türkiye’nin çağdaşlaşmasını engelleyen temel sorunları “Örgütlü cehalet, kentlileşme zorlukları ve sistematik bilgi kirliliği” olarak sıralayıp “Geleceği kurtarmanın tek yolu kirlenilmiş, içeriği saptırılmış kavramlarla savaşmaktır...” demişti. Yeni yapıtında ise topluma seslenmeyi sürdürüyor: “Gelişmiş teknolojiye bağlı üretim bir egemenlik aracıdır. Amerika’nın iki dünya savaşını kazanmasını sağlayan bilimsel araştırmaya dayalı teknolojik üretim, önce Rusların atom bombasını yapmaları, şimdilerde ise Doğu Asya’nın bu yarışa girip Amerika ile boy ölçüşmesi nedeniyle sadece batı denilen süper bilgi dünyasının malı olmaktan çıkmıştır. Bu teknolojik yarışa

katılmayan toplumlar 21. yüzyılın marjinal toplumları olarak kalmak zorundadırlar. Türkiye’nin bilim, sanat ve spordaki durumu teknolojide de aynıdır. Türk inşaat firmalarının uluslararası alandaki başarıları bizim için ne denli olumlu olursa olsun, bu İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türk işçilerin ucuz işgücü olarak Avrupa’ya gitmelerinden farklı değildir.(...)

Türkiye’ye Kefen Biçenler

Muzaffer İlhan Erdost

Onur Yayınları

Uluslararası oyunları yakından izleyen ve satrancın ileri hamlelerini önceden kestiren Muzaffer İlhan Erdost uluslararası güçlerin boz-yap oyununa çevirmeye çalıştığı dünya haritasındaki Türkiye’nin başına örül-mek istenen çorapları gösteriyor: “etnik, dinsel, mezhepsel ve benzeri bayraklar ulusal bayrağın üstüne çıkmıştı, 11 Eylül-ki CIA ve Pentagon planıdır. 11 Eylül- tehlike çanını çaldığı zaman gönderin tepesindeydi ulusal bayrak. Yani etnik, dinsel, mezhepsel ıvır zıvır ayrışmalar, yerini bir günde ulusal birliğe bırakmıştı. Artık Afganistan ve Irak’a saldırı-

bilirdi Amerika. Doğal ki pankürdizm adına Irak’ı, Suriye’yi İran’ı ve Türkiye’yi bölebilir, hepsinin ümüğüne (Kürtler hariç değil) çökebilirdi Sam Amca. Ne var ki, Türkiye Amerika değil. Ulusallık ABD’yi ne ölçüde birleştirdiyse, Türkiye’yi bölmenin aleti oldu. Kürt sorunun ABD’nin ve ABD dolayısıyla NATO’nun kundağında büyüdü ve büyütüldü. Yıllar önce ABD, PKK’yı kendi çıkarları doğrultusunda kullanabileceği kadar kullanacak, kendisiyle çelişkiye, çatışmaya girdiği zaman Oramar’ın tepesinden Zap’ın azgın sularına atmakta duraksamayacak diye yazmış-tım. İşte sorun burada... Malı, ABD, PKK üzerinden götürdüğü zaman Kürtler ortaklaşa sahip oldukları kocaman bir dünya yitirecekler. Türkiye’yi Sevr’i yazarken vurgulamış-tım: ABD ve Batı, bağımsız bir Kürdistan kurulmasını istememiş, ulus devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasını Kürtleri kullanarak önlemeye çalışmıştı, diye...

İnsanın Tarihinin En Kötü Kararları

Stephen Weir

Caretta Yayıncılık

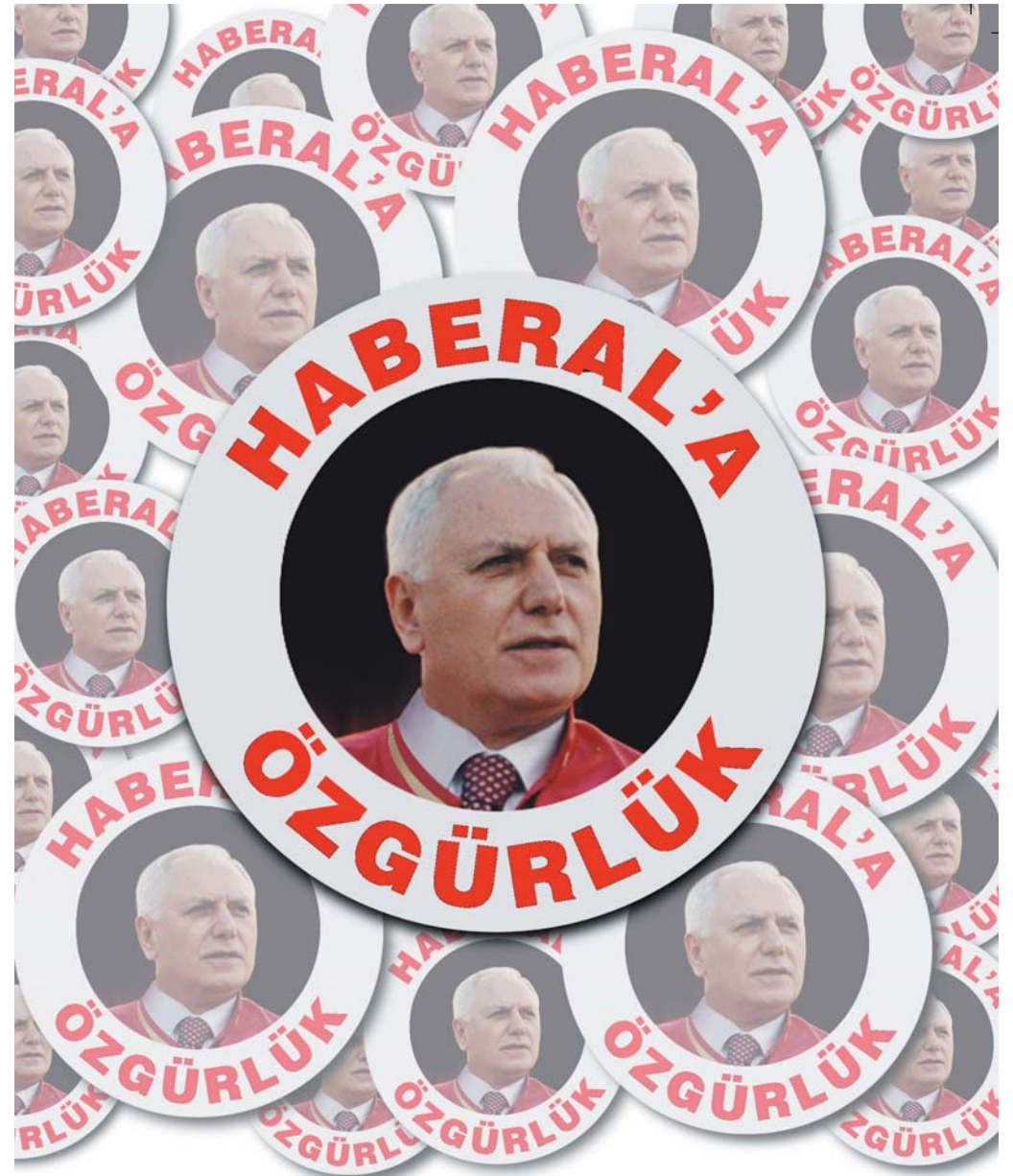

Ölmeden Önce Görmemiz Gereken 1001 Resim, Ölmeden Önce Dinlememiz Gereken 1001 Müzik, Ölmeden Önce Görmemiz Gereken 1001 Film, Ölmeden Önce Okumanız Gereken 1001 Kitap adlı yapıtlarla içerik, boyut, baskı kalitesi ile yayın dünyasına yeni bir soluk getiren Caretta Yayıncılık bunu sürdürüyor. Filozof George Santayana’nın “Tarihi hatırlamayanlar onu tekrar etmeye mahkumdur” sözü ile giriş yapan Stephen Weir: “Tarih hatalarla doludur. Bunların çoğu akıllı, zeki ve kapasite sahibi iyi niyetli insanların yanlış karar almaları sonucu yapılmış hatalardır. Büyük bir kısmı en basitinden yanlış kategorisinde değerlendirilebilecek şeyler. Ve bu kararların pek çoğu, o sırada “iyi bir fikir gibi” görünüyordur. Öte yandan, verilen kararlar arasında aptallık abidesi sayılabilecek bazıları da var aynı zamanda ve bu kitap insanlığın katıksız budalalığının içinde bir yolculuğa çıkıyor. Bunlar saflıkla yapılmış gaflar değil, tam anlamıyla kafasızlık ürünü hatalar; yalnızca kötü tercihler değil geri kalanlarımız için çok ağır sonuçları olan tercihler(...) Suçu katıksız aptallığa atmak, fazla kolaylığa kaçmak olur(...) Pek çokları bir zamanlar sahip olmuş olabilecekleri sağduyuyu kaybetmelerine yol açan, kendi kontrollerinin dışındaki duyguların esiri olurlar(...) Ancak aptallık edenlerin yalnızca günahkârlar olduğuna inanmak saçmalık olur...”

BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: UĞUR AKKAYA, İZMİT

Prof. Dr. Mehmet Haberal

17 Nisan 2009 tarihinden bu yana

hiç bir yasal gerekçe gösterilmeksizin tutuklu bulunmaktadır.

BütünDünya Çalışanları

TÜRK RESSAMLARI: MEHMET ALİ OĞAN

1934 yılında Adana'da doğdu. Resim yapmaya küçük yaşlarda başladı. 1950-57 yıllarında, çeşitli atölyelerde resim ve afiş çalışmalarında bulundu. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Tamamladı.

1968-71 yıllarında, Adana'da serbest Avukatlık yaparken Karşıyaka ve Paksoy Liselerinde resim ve edebiyat dersleri verdi. Daha sonra, Ankara Üniversitesi (1971-84) ile İstanbul Teknik Üniversitesi (1984-90) Hukuk Danışmanlığı görevlerinde bulundu. 1990 yılında, kendi isteği ile emekli olduktan sonra, çalışmalarını Özgür Ressam olarak sürdürüyor.

Yerli ve yabancı koleksiyonlarda yapıtları yer alan OĞAN, Doğa Issızlığı'nı yorumlayan İzlenimci resimlerini, daha çok ıslak yüzeyde suluboya ile betimliyor.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320